

การศึกษาอัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปริญญาานิพนธ์
ของ
วีระพงศ์ วั่งจำนงค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา

วีระพงศ์ วั่งจำนงค์. (2547). การศึกษาอัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณ
อ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สารนิพนธ์ ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์การศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา
สารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน และเพื่อศึกษา
ความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คริวเรือนชาวประมงพื้นบ้านที่ทำกา
รประมงในบริเวณอ่าวบางสะพาน ด้วยเครื่องมือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก
อวนครอบหมึก อวนลอยปลาหู อวนจมปู และลอบหมึก จำนวน 104 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์
ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพ
การทำประมง โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมง โดยใช้
สมการต้นทุนและรายได้ และการหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

1.การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบาง
สะพาน พบว่า ผู้ทำประมงหลักในคริวเรือมีอายุเฉลี่ย 44 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา 1-4 มีประสบการณ์ในการทำประมงเฉลี่ย 21 ปี มีรายได้จากการทำการเกษตร
เป็นอาชีพเสริมเฉลี่ยเดือนละ 1,250 บาท ชาวประมงมีหนี้สินเกือบทุกคริวเรือมูลค่าหนี้สิน
เฉลี่ย 17,500 บาทต่อคริวเรือ

2.การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบาง
สะพาน พบว่า ชาวประมงที่ทำกาการประมงด้วยเครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก มีต้นทุนทั้งหมด
122,371.93 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 64,628.07 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจาก
การลงทุนเท่ากับ 52.81 อวนครอบปลากะตัก มีต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาทต่อเดือน มีกำไร
สุทธิ 21,178.01 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ 30.77 อวนครอบ
หมึก มีต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 2,696.01 บาทต่อเดือน และมี
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ -5.65 อวนลอยปลาหู มีต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาท
ต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 1,280.64 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ
11.47 อวนจมปู มีต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 293.87 บาทต่อเดือน
และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ -2.34 และลอบหมึก มีต้นทุนทั้งหมด 11,403.03
บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 2,996.97 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ
26.28

3.การศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำ
ประมง พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง โดยมีเหตุผลว่า มี

ความรู้ความชำนาญในอาชีพการทำประมง และพอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง
ส่วนความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมงนั้น ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่
ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง

Rate of Returns of Traditional Fishing in Bangsaphan
Bay Prachuapkirikhan

AN ABSTRACT
BY
VERAPONG WUNGCHAMNONG

Presented in partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Economics degree in Economics of Education
at Srinakharinwirot University

2547

Verapong Wungchamnong.(2004). *Rate of Returns of Traditional Fishing in Bangsaphan Bay Prachuapkirikhan*. Master's project,M.Econ.(Economics of Education).

Bangkok :Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor :
Assoc.Prof.Dr.Tumrong Udompijitkul.

The purpose of the research aimed to study general economic and social status of fisherman in returns on investment and the opinion of traditional fishing.

The sample composed of 104 fisherman at Bangsaphan Bay. This tools composed of Anchovy surrounding nets, Anchovy falling nets, Squid falling nets, Mackerel gill nets, Crab gill nets, and Squid traps . The data were collected with questionnaire and analyzed by percentage and rate of returns investment.

1. The results were as followed. Most fisherman have 44 years old and prathom 1-4 of education. They had experience approximately 21 years. They also had income from agriculture 1,250 bath per month and had debt on the average 17,500 bath per family.

2. Cost and rate of returns of traditional fishing in Bangsaphan Bay found that the fisherman who used Anchovy surrounding nets had total cost at 122,371.93 bath per month, net profit at 64,628.07 bath per month, and the rate of returns on investment was 52.81. Utilizing Anchovy falling nets had total cost at 68,821.99 bath per month, net profit at 21,178.01 bath per month, and the rate of returns on investment was 30.77. Utilizing Squid falling nets had total cost at 47,696.01 bath per month, net loss at 2,696.01 bath per month, and the rate of returns on investment was -5.65. Utilizing Mackerel gill nets had total cost at 11,159.36 bath per month, net profit at 1,280.64 bath per month, and the rate of returns on investment was 11.47. Utilizing Crab gill nets had total cost at 12,533.87 bath per month, net loss at 293.87 bath per month, and the rate of returns on investment was -2.34. Utilizing Squid traps had total cost at 11,403.03 bath per month, net profit at 2,996.97 bath per month, and the rate of returns on investment was 26.28

3. Most fisherman did not want to change their career. They explained that they had the experience and knowledge with fishing and satisfy in this career but for their next generation, most fisherman did not want them to do so.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรรงค์ อุดมไพจิตรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อุทัย ชูธรรมขจร กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาพร้อมทั้งให้แนวคิดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมากจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คุณพี่ระ อ่าวสมบุญณ์ นักวิชาการประมง 8ว. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน จังหวัดภูเก็ต คุณวุฒิชัย วังคะฮาด หัวหน้าสถานีประมงทะเลจังหวัดระนอง และคุณทวีศักดิ์ แพบใหญ่ นายกสมาคมชาวประมงพื้นบ้านบางสะพาน-บางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และขอขอบพระคุณ คุณวชิรปราณี คล้ายทอง เสรษฐกร 6ว. กรมประมง ที่ให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทำให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดีงามให้กับผู้วิจัย อีกทั้งเพื่อนๆ วิชาเอกเศรษฐศาสตร์การศึกษา ภาคพิเศษ รุ่นที่ 1 ทุกคนที่ได้ร่วมกันศึกษาเล่าเรียน และช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยกัน และที่สำคัญสารนิพนธ์เล่มนี้ไม่สามารถสำเร็จได้หากขาดกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านของอำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อยที่ได้สละเวลาอย่างมากในการตอบแบบสอบถาม

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ และขอบคุณ พี่ๆ และน้องๆ ที่ช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือตลอดการศึกษา

วีระพงศ์ วังจำนงค์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	3
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบความคิดในการวิจัย.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	สภาพทั่วไปของท้องถิ่นที่ศึกษา.....	7
	สภาวะการทำประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน.....	8
	สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในพื้นที่.....	10
	ลักษณะการประกอบอาชีพประมง.....	13
	แนวคิดและทฤษฎี.....	15
	แนวคิดทางการผลิต.....	15
	แนวคิดทางทฤษฎี.....	16
	การตรวจเอกสาร.....	21
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	27
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง.....	31
ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมง.....	33
เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมง.....	49
การศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพ.....	51
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	52
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	52
กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
สรุปผลการวิจัย.....	54
อภิปรายผล.....	56
ข้อเสนอแนะ.....	60
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก.....	66
ประวัติย่อของผู้ทำสารนิพนธ์.....	90

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	จำนวนสถานบริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในพื้นที่ อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538..... 12
2	จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำประมงในเขตพื้นที่ อำเภอบางสะพานและอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538..... 13
3	ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538..... 14
4	จำนวนครัวเรือนประมง แรงงานประมงในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538..... 15
5	การสุ่มตัวอย่าง..... 28
6	ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง..... 31
7	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนล้อมจับปลากะตัก..... 34
8	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนครอบปลากะตัก..... 35
9	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนครอบหมึก..... 37
10	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนลอยปลาทู..... 38
11	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนจมปู..... 40
12	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ ลอบหมึก..... 42
13	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก..... 43
14	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนครอบปลากะตัก..... 44

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
15	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก.....	45
16	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ.....	46
17	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนจมปู.....	47
18	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมือลอบหมึก.....	48
19	เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือน ต่อครัวเรือนของการทำประมงในแต่ละเครื่องมือ.....	49
20	ความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง..	50

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่แสดงรายชื่อหมู่บ้านประมงทะเลบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	9

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การทำประมงพื้นบ้านเป็นการสืบสานทางวัฒนธรรมแบบแผนการดำรงชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการประกอบอาชีพสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน หลายชั่วอายุคน การทำประมงพื้นบ้านต้องใช้ความรู้ความสามารถ และต้องพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศ ฤดูกาล และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นสิ่งสำคัญ แต่การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวเพื่อพัฒนาช่วงหลังได้สะดุดลง ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านมีสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่มากขึ้น ทั้ง ๆ ที่การทำประมงพื้นบ้านเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญของชาวชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญ และยังเป็นอาชีพที่สำคัญของประชากรประมงที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเป็นทั้งอาหารและรายได้ แต่กลุ่มชนเหล่านี้ ส่วนใหญ่ฐานะยากจนใช้เวลาลงแรงในการทำประมงสูง จับสัตว์น้ำได้เพียงบางฤดูกาล ผลผลิตต่ำ ขายผลผลิตสัตว์น้ำได้ในราคาต่ำ เนื่องจากคุณภาพสัตว์น้ำต่ำ และถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน ถูกครอบงำด้านความรู้ที่เรียกว่า “เทคโนโลยี” เป็นผลให้ถูกตัดสินว่าขาดหลักวิชาการในการทำประมง ประกอบกับประสบปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลลดน้อยลงหรือเสื่อมโทรมลงไป การขาดความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำที่ถูกครอบงำและดำเนินการภายใต้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจับสูง สัตว์น้ำถูกจับมากเกินไปกำลังผลิต (Overfishing) และการทำประมงโดยลอกเลียนและแข่งขันกันในทางที่ชาวประมงไม่ถนัด เป็นผลทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำถูกทำลายมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาประมงทะเลของไทยในช่วงที่ผ่านมา มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการประมงและธุรกิจในการประมงพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการประมงพาณิชย์ที่มีขีดความสามารถปรับวิธีการทำประมงให้มีประสิทธิภาพในการทำประมงได้เกือบทุกแหล่งประมง ซึ่งต่างกับประมงพื้นบ้านที่ยังคงทำประมงด้วยเครื่องมือประมงที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างต่ำ ในบริเวณแหล่งประมงชายฝั่งที่มีขอบเขตจำกัด ทำให้ชาวประมงพื้นบ้าน นอกจากต้องแข่งขันทำการประมงด้วยตนเองแล้ว ยังได้รับผลกระทบจากการที่เรือประมงพาณิชย์บางส่วน ซึ่งปรับวิธีการทำการประมงเข้ามาจับสัตว์น้ำชายฝั่ง กอปรกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรประมงในบริเวณชายฝั่งได้เสื่อมโทรมลง ทำให้ชาวประมงจับสัตว์น้ำได้ลดน้อยลง ยิ่งมีผลกระทบต่อการทำประมงพื้นบ้านมากขึ้น ในขณะที่ชาวประมงพื้นบ้านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิตของภาคการประมง ยังคงมีบทบาททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองค่อนข้างน้อย ผลของการพัฒนาหรือการจัดการตามนโยบายของรัฐในอดีต จึงตกอยู่กับกลุ่มอื่นมากกว่ากลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน ดังนั้น ในการแสวงหารูปแบบการจัดการการลงทุน

เพื่อให้กลุ่มชาวประมงพื้นบ้านจะได้นำไปพัฒนาความสามารถให้อยู่ได้ในภาคการประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการที่ให้โอกาสกับชุมชนชาวประมงดูแลทรัพยากรด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุกประเทศกำลังให้ความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (พงศ์พัฒน์ และกุลภา. 2536)

อ่าวบางสะพาน เป็นแหล่งประมงที่สำคัญสำหรับการทำประมงพื้นบ้านแห่งหนึ่งบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย อยู่ในเขตของอำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่อ่าวประมาณ 150,000 ไร่ บริเวณอ่าวบางสะพานเคยเป็นแหล่งประมงที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีคลองน้ำจืดไหลลงสู่ทะเลถึง 5 สาย จึงทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของอาหารสัตว์น้ำ มีระบบนิเวศน์วิทยาที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำเป็นอย่างยิ่ง ทำให้มีสัตว์น้ำอาศัยอยู่อย่างชุกชุม ผลผลิตจากการประมงในอ่าวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญให้กับชาวประมงพื้นบ้าน ทั้งในเขตอำเภอบางสะพาน, บางสะพานน้อย และอำเภอใกล้เคียง หลังจากเกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์ ในปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก ทำให้ทรัพยากรประมงในอ่าวบางสะพาน มีแนวโน้มลดลงไม่สมดุลกับจำนวนชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 350 ครอบครัว ชาวประมงบางส่วนพยายามปรับปรุงประสิทธิภาพของเรือและเครื่องมือประมง พร้อมทั้งเพิ่มเวลาในการจับสัตว์น้ำ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาวะทรัพยากรประมงปัจจุบัน จึงเป็นการเร่งทำลายทรัพยากรประมงมากขึ้น ชนิดเครื่องมือประมงที่สำคัญในอ่าวบางสะพานได้แก่ อวนลอยปลา อวนครอบปลากะตัก อวนล้อมจับ อวนครอบหมึก และลอบหมึก เป็นต้น (วีระพรธณ. 2540)

ในปัจจุบันชาวประมงที่ทำการประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน ได้ประสบกับปัญหาการขาดทุนในการทำประมงเป็นอันมาก เพราะขาดความรู้และวิธีการในการศึกษาเรื่องต้นทุนและรายได้จากการประกอบอาชีพ ในขณะที่ต้นทุนต่อหน่วยในการทำประมงสูงขึ้น ทนต่อการขาดทุนไม่ไหว ทำให้ต้องออกไปจากอาชีพนี้จำนวนหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาเรื่องอัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน ซึ่งเป็นการศึกษาหาความรู้ในเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของการประกอบอาชีพของชาวประมง ผลจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลในการถ่ายทอดความรู้ให้ชาวประมงได้มีความรู้และวิธีการจัดการกับการลงทุนทำให้สามารถลงแรงประมง (Fishing effort) ในการลดต้นทุน ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งตรงกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเกษตรปี 2545 ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะมีการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรขึ้นในทุกตำบล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพให้กับเกษตรกรในทุกสาขาอาชีพทางด้านการเกษตรรวมถึงอาชีพการทำประมงด้วย เพื่อให้ชาวประมงมีรายได้และฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถแนะนำ ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ให้ชาวประมงมีวิธีการทำประมง การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทำการประมง การใช้ปัจจัยการ

ผลิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและสามารถประกอบอาชีพการทำการประมงแบบยั่งยืนตลอดไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงพื้นบ้าน
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำการประมง

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับฝึกอบรมชาวประมงพื้นบ้านในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการลงทุนทำการประมง
2. ผลจากการศึกษา สามารถใช้เป็นข้อมูลในการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการประมงพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มความสามารถในการบริหารต้นทุนที่เหมาะสม และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ในการที่จะให้ความสนับสนุนช่วยเหลือแก่ชาวประมงพื้นบ้านในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คริวเรือชาวประมงพื้นบ้าน ที่ทำการประมงในบริเวณอ่าวบางสะพาน ด้วยเครื่องมือประมง อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก จำนวน 341 คริวเรือ
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้จำนวน 104 ตัวอย่าง เป็นข้อมูลทำการประมงระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ต้นทุนการทำประมง (ข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545)
2. ผลตอบแทนจากการทำประมงพื้นบ้าน (ข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545)
3. อัตราผลตอบแทนการทำประมงพื้นบ้าน (ข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอกำหนดความหมายและขอบเขตของคำบางคำไว้ดังนี้

1. ครั้วเรือนชาวประมง หมายถึง ครั้วเรือนที่ทำการจับสัตว์น้ำจากทะเล โดยดำเนินการเป็นของตนเองในที่นี้ใช้ครั้วเรือนประมงที่มีเรือประมงสำหรับดำเนินการเพียงไม่เกิน ครั้วเรือนละ 1 ลำ และศึกษาเครื่องมือทำการประมงหลักเพียงครั้วเรือนละ 1 ชนิด

2. การประมงพื้นบ้าน หมายถึง การทำประมงที่ประกอบกิจการโดยใช้เรือทำการประมงขนาดยาวไม่เกิน 14 เมตร และทำการประมงไม่ไกลจากฝั่งบริเวณหน้าหมู่บ้านของตน

3. ต้นทุนการทำประมง หมายถึง ต้นทุนที่ใช้ในการทำประมงมีต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่ ค่าเสื่อมราคาเรือและเครื่องยนต์เรือ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ส่วนต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าจ้างแรงงาน ค่าใช้จ่ายดำเนินการ และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในปัจจัยผันแปร ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยผันแปร (ในการศึกษาครั้งนี้ที่มีการคิดทั้งค่าดอกเบี้ยเงินกู้และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน เพราะว่าเงินที่ชาวประมงนำมาลงทุนมีทั้งของตนเองและไปกู้ยืมเข้ามา)

4. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน หมายถึง ผลตอบแทนที่สูญเสียไปจากการไม่ลงทุนในกิจการหนึ่งแต่กลับไปลงทุนในอีกกิจการหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตอบแทนใหม่เกิดขึ้น ซึ่งสูตรการคำนวณค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนปัจจัยผันแปร เป็นดังนี้

$$O_c = r \times k$$

กำหนดให้ O_c คือ ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนปัจจัยผันแปร

r คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำในที่นี้ใช้อัตราร้อยละ 5

k คือ จำนวนเงินลงทุนในปัจจัยผันแปร

สำหรับการคำนวณค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในปัจจัยคงที่ (เงินลงทุนซื้อทรัพย์สินประมง) ใช้สูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สินประมง} = \frac{\text{มูลค่าซื้อ} + \text{มูลค่าซาก}}{2} \times \text{อัตราดอกเบี้ย}$$

5. ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการผุพัง หรือหมดอายุการใช้งานของทรัพย์สิน ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการคำนวณแบบเส้นตรง ซึ่งคำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้

$$\text{ค่าเสื่อมราคา} = \frac{\text{มูลค่าแรกซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}}$$

จำนวนปีที่ใช้งาน

6. ผลตอบแทนจากการทำประมง หมายถึง กำไรสุทธิจากการทำประมงด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด คือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และ ลอบหมึก ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

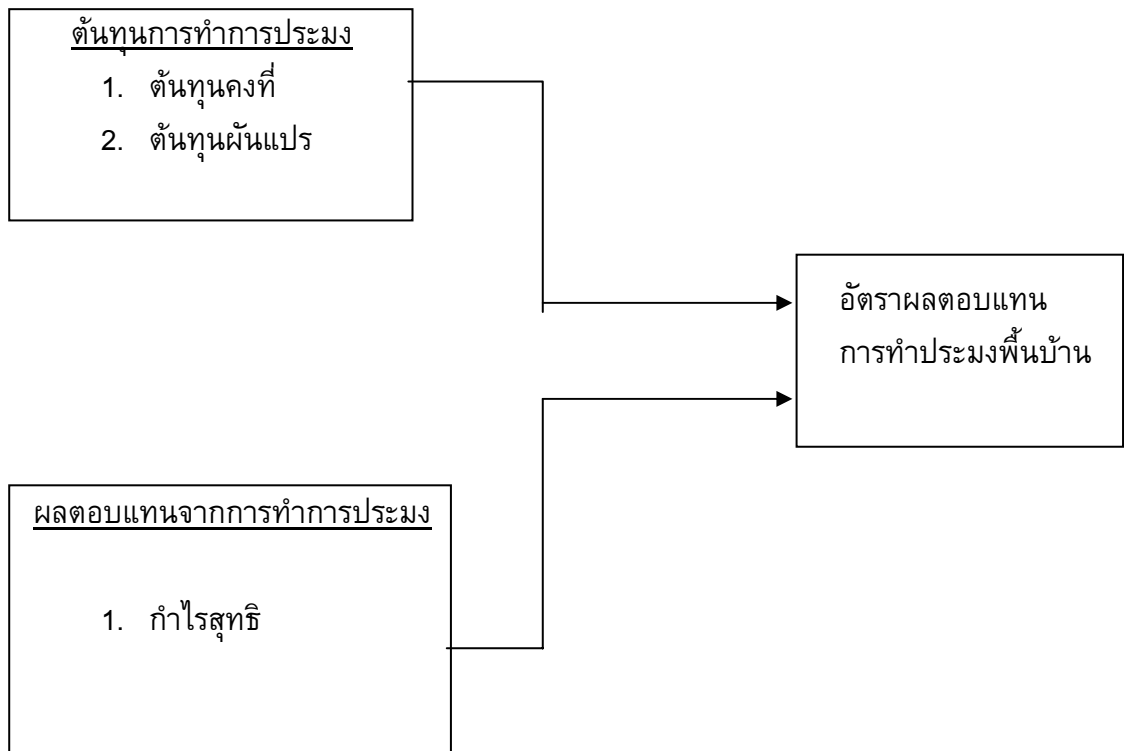
$$\text{กำไรสุทธิ} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนทั้งหมด}$$

7. รายได้ทั้งหมด หมายถึง รายได้ในการขายผลผลิต คำนวณได้จากจำนวนผลผลิตทั้งหมดคูณด้วย ราคาผลผลิตที่ชาวประมงได้รับ ณ ที่ฟาร์ม (ท่าเทียบเรือ) และในกรณีที่ชาวประมงนำสัตว์น้ำไปขายที่ตลาดหรือที่อื่นให้หักค่าใช้จ่ายในการขนส่งสัตว์น้ำนั้นออกก่อนที่เหลือจึงจะเป็นรายได้ที่แท้จริง

8. อัตราผลตอบแทนการทำประมงพื้นบ้าน หมายถึง การหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนทำการประมงพื้นบ้านด้วยเครื่องมือแต่ละชนิด คืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และ ลอบหมึก ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาอัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการวิจัย โดยสรุปรวมเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน
 - 1.1 สภาพทั่วไปของท้องที่ที่ศึกษา
 - 1.2 สภาพการทำประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน
 - 1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในพื้นที่
 - 1.4 ลักษณะการประกอบอาชีพประมง
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 แนวคิดทางการผลิต
 - 2.2 แนวคิดทางทฤษฎี
 - โครงสร้างต้นทุน
 - โครงสร้างรายได้
 - กำไรและผลตอบแทน
3. การตรวจเอกสาร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลพื้นฐานการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน

1.1 สภาพทั่วไปของท้องที่ที่ศึกษา

อ่าวบางสะพาน ตั้งอยู่บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ 10 หมู่บ้าน 5 ตำบล 2 อำเภอ คือ อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 150,000 ไร่ มีหมู่บ้านชาวประมงดังนี้

1. บ้านปากคลอง หมู่ที่ 3 ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย
2. บ้านหนองเสม็ด หมู่ที่ 10 ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย
3. บ้านชายทะเล หมู่ที่ 3 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย
4. บ้านฝั่งแดง หมู่ที่ 4 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย
5. บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 5 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย
6. บ้านแขก หมู่ที่ 5 ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย

7. บ้านฝายท่า หมู่ที่ 1 ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน
8. บ้านต้นทองกลาง หมู่ที่ 9 ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน
9. บ้านอ่าวยาง หมู่ที่ 3 ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน
10. บ้านกลางอ่าว หมู่ที่ 5 ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน

1.2 สภาวะการทำประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน

การทำประมงในอ่าวบางสะพาน เริ่มมาเมื่อใดคงเป็นเรื่องยากที่กำหนดอย่างแน่นอน การทำประมงส่วนใหญ่เป็นการประมงแบบยังชีพ จากสภาพภูมิประเทศบริเวณรอบอ่าวบางสะพาน คงไม่ได้มีเพียงอาชีพการประมงเพียงอย่างเดียวแต่เป็นการทำการเกษตร รับจ้างควบคู่ไปกับการทำประมงเพื่อยังชีพ แต่ในระยะหลังการผลิตทางการเกษตรได้เริ่มลดลง และจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่ถดถอย จึงเป็นตัวชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการเกษตรหรือรับจ้างควบคู่กับการประมง กลายมาเป็นทำการประมงเป็นอาชีพหลัก การทำประมงในอดีตส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือประมงที่มีรูปแบบอย่างง่าย ๆ โดยทั่วไปล้วนมาจากการเฝ้าสังเกตและศึกษาพฤติกรรมของสัตว์น้ำ

ในปัจจุบันนี้ การทำประมงพื้นบ้านในบริเวณอ่าวบางสะพาน ส่วนใหญ่ชาวประมงพื้นบ้านได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากพื้นที่ประกอบอาชีพถูกละเมิดสิทธิจากชาวประมงที่ประกอบอาชีพด้วยเครื่องมืออวนลาก และอวนดำ ที่ลักลอบเข้ามาทำการประมงในเขต 3,000 เมตร และทำการประมงผิดกฎหมาย เช่น ใช้ยาเบื่อ วัตถุระเบิดและในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมาทรัพยากรประมงลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการทำการประมงด้วยเครื่องมืออวนที่มีขนาดช่องตาต่ำกว่า 2.5 เซนติเมตร ประกอบแสงไฟล่อ ในปริมาณมากเกินไปส่งผลในธรรมชาติ (ประมาณ 300-400 ลำ ในช่วงปี 2535-2540) ถึงจุดที่ชาวประมงพื้นบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างปกติ และไม่คุ้มค่ากับการลงทุนในการทำประมง ชาวประมงบางรายอาจมีอาชีพเสริมบ้าง คือ ทำสวนมะพร้าว รับจ้าง แต่ก็ไม่มากนัก (สำนักงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง, 2542)

การทำประมงพื้นบ้านในบริเวณอ่าวบางสะพาน ส่วนใหญ่เป็นการทำประมงหลายชนิด เครื่องมือตามฤดูกาล หน่วยประมงที่มีการลงทุนค่อนข้างสูง ได้แก่ หน่วยประมงที่มีการใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตักและอวนครอบปลากะตัก ผลจากการดำเนินการปรากฏว่าเกือบทุกกลุ่มชนิดเครื่องมือมีความสามารถในการทำกำไรในระยะสั้นหรือกำไรจากการดำเนินการ ยกเว้นหน่วยประมงที่ทำการประมงด้วยอวนปลาทุเพียงอย่างเดียวที่ประสบกับการขาดทุน แต่ยังมีกำไรจากรายได้เงินสดสุทธิซึ่งสามารถทำการประมงด้วยเครื่องมือดังกล่าวในบางฤดูกาล

ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงรายชื่อหมู่บ้านประมงทะเลบริเวณอ่าวบางสะพาน

ทำประมงเท่านั้น สำหรับความสามารถในการทำกำไรสุทธิของการทำประมงนั้น พบว่าหน่วยประมงที่ทำการประมงหลายชนิดเครื่องมือยังคงมีผลกำไรสุทธิ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหน่วยประมงเหล่านี้ยังสามารถทำการประมงได้ในระยะยาวภายใต้สภาวะทรัพยากรประมงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในทางกลับกัน หน่วยประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงชนิดเดียวเกือบทั้งหมดต้องยังคงประสบการขาดทุนและไม่น่าจะทำการประมงในลักษณะนี้ได้ในระยะยาว เหตุผลเชิงเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ระยะเวลาทำการประมงในรอบปีค่อนข้างน้อยโดยเฉลี่ยเพียง 146 วัน ทำให้ไม่สามารถใช้เรือ เครื่องมือและอุปกรณ์ได้อย่างเต็มที่ หากพิจารณาเฉพาะชนิดเครื่องมือประมง จะเห็นได้ว่าอวนครอบปลาตะกั้งเป็นเครื่องมือที่สามารถทำกำไรค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการทำประมงด้วยเครื่องมือชนิดเดียวหรือทำร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่นำเอาเทคโนโลยีใช้แสงไฟล่อก่อนทำการจับ ทำให้มีประสิทธิภาพในการจับสูงและผลผลิตส่วนใหญ่มีการแปรรูปในลักษณะปลาแห้งทำให้ขายได้ราคาสูง และเป็นที่ต้องการของตลาด (กุลภา บุญชูวงศ์. 2545)

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในพื้นที่

จากการสำรวจสำมะโนประมงทะเลปี 2538 รายงานการได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทางสังคมในแต่ละหมู่บ้าน อำเภอบางสะพาน ได้สำรวจหมู่บ้าน จำนวน 16 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านประมงทะเลทั้งหมด 20 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล คือตำบลแม่รำพึง ตำบลธงชัย และตำบลพงศ์ประศาสน์ พบว่าหมู่บ้านที่มีรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้าง จำนวน 8 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ 9 หมู่บ้าน มีน้ำประปาใช้ 2 หมู่บ้าน มีสถานีหรือปั๊มตำรวจ 2 หมู่บ้าน มีอนามัยหรือสถานพยาบาล 3 หมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีการบริการขนส่งสัตว์น้ำโดยรถบรรทุก 2 หมู่บ้าน สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ ไปรษณีย์ ร้านขายยา แผนปัจจุบันและคลินิก รายการละ 1 หมู่บ้าน (ตาราง 1) อย่างไรก็ตาม จากรายงานจังหวัด (www.moi.go.th.2544) ในปัจจุบันมีโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง จำนวน 1 แห่ง ที่ตำบลกำเนิดนพคุณ มีอนามัยหรือสถานพยาบาลเพิ่มอีก 2 แห่ง ที่ตำบลธงชัย และตำบลพงศ์ประศาสน์ จำนวนครัวเรือนในอำเภอบางสะพานที่มีไฟฟ้าใช้คิดเป็นร้อยละ 83 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

อำเภอบางสะพานน้อย ทำการสำรวจ 10 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล คือตำบลบางสะพาน ตำบลทรายทอง และตำบลปากแพรก มีการบริการรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างเพียง 1 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ 3 หมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีการบริการขนส่งสัตว์น้ำ โดยรถบรรทุก รถบรรทุกขนาดเล็ก และรถโดยสารประจำทาง รายการละ 1 หมู่บ้าน และการบริการขนส่งสัตว์น้ำโดยวิธีอื่น ๆ 3 หมู่บ้าน (ตาราง 1) อย่างไรก็ตาม จากรายงานจังหวัด (www.moi.go.th.2544) ในปัจจุบันมีประปาชุมชน 7 แห่ง ที่ตำบลบางสะพาน มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง จำนวน 1 แห่ง

ที่ตำบลปากแพรก มีอนามัยหรือสถานพยาบาลเพิ่ม 2 แห่ง ที่ตำบลบางสะพาน และตำบลปากแพรก คริวเรือนในอำเภอบางสะพานน้อยที่มีไฟฟ้าใช้ร้อยละ 75 ของคริวเรือนทั้งหมด

สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำประมง ในอำเภอบางสะพาน มีหมู่บ้านประมง 20 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล มีอู่ต่อเรือ 1 แห่ง ท่าขึ้นปลา 7 แห่ง สถานีบริการน้ำมัน 2 แห่ง ร้านขายอุปกรณ์การประมง 7 แห่ง ผู้ค้าส่งหรือผู้ค้าปลีก 7 ราย สำหรับอำเภอบางสะพานน้อย มีหมู่บ้านประมง 10 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล มีท่าขึ้นปลา 1 แห่ง สถานีบริการน้ำมัน 2 แห่ง ผู้ค้าส่งหรือผู้ค้าปลีก 5 ราย สำหรับอู่ต่อเรือ และร้านขายอุปกรณ์ประมง ที่อำเภอบางสะพานน้อยไม่มี (ตาราง 2)

ในปัจจุบัน ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน มีท่าเรือน้ำลึก 1 แห่ง สะพานปลา 7 แห่ง ห้องเย็น 2 แห่ง โรงน้ำแข็ง 2 แห่ง โรงงานปลาป่น 2 แห่ง

ตาราง 1 จำนวนสถานบริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ในพื้นที่อำเภอบางสะพานและอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538

หน่วย : แห่ง

อำเภอ ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน ที่สำรวจ	จำนวนหมู่บ้านที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน													
		รถยนต์/ จักรยานยนต์ รับจ้าง		ไฟฟ้า	น้ำประ ปา	โทรศัพท์	ไปรษณีย์	สถานี/ ป้อม ตำรวจ	อนามัย/ สถาน พยาบาล	ร้านขาย ยา แผน ปัจจุบัน	คลินิก	การบริการขนส่งสัตว์น้ำ			
		รถ บรรทุก	รถ บรรทุก ขนาดเล็ก									รถ โดยสาร ประจำทาง	วิธี อื่นๆ		
อำเภอบางสะพาน	16	8	9	2	1	1	2	3	1	1	2	2	1	2	
ตำบลแม่รำพึง	7	4	3	2	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	
ตำบลธงชัย	5	2	5	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-	-	
ตำบลพงศ์ประศาสน์	4	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
อำเภอบางสะพานน้อย	10	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	
ตำบลบางสะพาน	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	
ตำบลทรายทอง	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
ตำบลปากแพรก	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : 1) ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลปี 2538

2) ตำบลธงชัยมีหมู่บ้านประมง 9 หมู่บ้าน แต่ทำการสำรวจเพียง 5 หมู่บ้าน

1.4 ลักษณะการประกอบอาชีพประมง

ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลในปี 2538 มีจำนวนครัวเรือนประมงในพื้นที่อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย รวม 378 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะทำการประมงอย่างเดียว มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่กี่ราย สัตว์น้ำที่เลี้ยงกันมาก คือ หอยแมลงภู่ จำนวน 56 ราย ในพื้นที่ 56 ไร่ ที่ตำบลบางสะพาน และตำบลปากแพรง อำเภอบางสะพานน้อย สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ตำบลแม่รำพึง และตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน มีการเลี้ยงกุ้ง จำนวน 4 ราย พื้นที่ 115 ไร่ และเลี้ยงปลา 1 ราย พื้นที่ 7 ไร่ (ตาราง 3)

อำเภอบางสะพาน มีจำนวนครัวเรือนประมง 232 ครัวเรือน มีเรือประมง 227 ลำ เป็นเรือมีเครื่องกลางลำ 129 ลำ เครื่องท้ายเรือ 61 ลำ และเป็นเรือไม่มีเครื่อง 37 ลำ มีชาวประมงจำนวน 670 คน เป็นแรงงานในครัวเรือน 372 คน และแรงงานจ้าง 298 คน สำหรับที่อำเภอบางสะพานน้อย มีจำนวนครัวเรือนประมง 146 ครัวเรือน มีเรือประมง 118 ลำ เป็นเรือมีเครื่องกลางลำ 75 ลำ เรือเครื่องท้ายเรือ 35 ลำ และเป็นเรือไม่มีเครื่อง 8 ลำ มีชาวประมงจำนวน 359 คน เป็นแรงงานในครัวเรือน 265 คน แรงงานจ้าง 94 คน (ตาราง 4)

ตาราง 2 จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำประมงในพื้นที่อำเภอ
บางสะพาน และบางสะพานน้อย ปี 2538

อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน ประมง	จำนวน อู่ต่อเรือ	จำนวน ทำขึ้นปลา	สถานี บริการ น้ำมัน	ร้านขาย อุปกรณ์ การประมง	ผู้ค้าส่ง หรือ ค้าปลีก
อำเภอบางสะพาน	20	1	7	2	7	7
ตำบลแม่รำพึง	7	1	7	1	3	5
ตำบลธงชัย	9	-	-	1	4	2
ตำบลพงศประศาสน์	4	-	-	-	-	-
อำเภอบางสะพานน้อย	10	-	1	2	-	5
ตำบลบางสะพาน	4	-	-	1	-	2
ตำบลทรายทอง	5	-	-	1	-	3
ตำบลปากแพรง	1	-	1	-	-	-

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลปี 2538

ตาราง 3 ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงในพื้นที่อำเภอบางสะพาน
และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538

อำเภอ ตำบล	จำนวน ครัวเรือน น ประมง	ทำประมง อย่างเดียว	เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำ อย่างเดียว	ทำประมง ร่วมกับ เพาะเลี้ยง	ประเภทการเพาะเลี้ยง					
					ปลา		กุ้ง		หอยแมลงภู่	
					ราย ไร่	ไร่	ราย ไร่	ไร่	ราย ไร่	ไร่
อำเภอบางสะพาน	232	216	8	8	1	7	4	115	12	13
ตำบลแม่รำพึง	129	122	5	2	1	7	4	115	3	4
ตำบลธงชัย	57	48	3	6	-	-	-	-	9	9
ตำบลพงศ์ประศาสน์	46	46	-	-	-	-	-	-	-	-
อำเภอบางสะพานน้อย	146	102	24	20	-	-	-	-	44	43
ตำบลบางสะพาน	73	45	22	6	-	-	-	-	28	32
ตำบลทรายทอง	55	55	-	-	-	-	-	-	-	-
ตำบลปากแพรก	18	2	2	14	-	-	-	-	16	11

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเล

ตาราง 4 จำนวนครัวเรือนประมง แรงงานประมงในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพาน
และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538

อำเภอ ตำบล	จำนวน ครัวเรือ ประมง	จำนวนเรือประมง (ลำ)				จำนวนชาวประมง (คน)		
		รวม	ไม่มี เครื่องยนต์	เครื่อง ท้ายเรือ	เครื่อง กลางลำ	รวม	แรงงานใน ครัวเรือน	แรงงาน จ้าง
อำเภอบางสะพาน	232	227	37	61	129	670	372	298
ตำบลแม่รำพึง	129	126	33	14	79	327	196	131
ตำบลธงชัย	57	57	2	13	42	262	98	164
ตำบลพงศ์ประศาสน์	46	44	2	34	8	81	78	3
อำเภอบางสะพานน้อย	146	118	8	35	75	359	265	94
ตำบลบางสะพาน	73	48	-	6	42	216	130	86
ตำบลทรายทอง	55	50	8	29	13	101	96	5
ตำบลปากแพรก	18	20	-	-	20	42	39	3

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลปี 2538

2. แนวคิดและทฤษฎี

2.1 แนวคิดทางการผลิต

ในการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ผู้ผลิตต้องนำเอาทรัพยากรในการผลิตมารวมกันเข้าเพื่อผลิตเป็นสินค้า ดังนั้น การผลิต หมายถึง กระบวนการแปลงสภาพปัจจัยการผลิต (Inputs) ให้เป็นผลผลิต (outputs) เพื่อนำมาสนองความต้องการของมนุษย์ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการ โดยที่ปัจจัยการผลิต (factors of production) หมายถึง สิ่งใดก็ได้ที่หน่วยธุรกิจซื้อไว้ใช้ในการแปลงสภาพ ในทางเศรษฐศาสตร์แบ่งปัจจัยการผลิตออกเป็น 4 ประเภท ด้วยกันคือ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ ส่วนผลผลิตก็จะหมายถึงสิ่งใดก็ได้ที่ธุรกิจแปลงสภาพหรือผลิตขึ้นเพื่อขาย และสำหรับกระบวนการแปลงสภาพนั้น ในทางเศรษฐศาสตร์ก็ได้หมายถึงเฉพาะกิจกรรมที่ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของปัจจัยการผลิตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการขนส่งหรือการเก็บรักษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของสินค้าเพิ่มขึ้น โดยการนำสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่มือผู้บริโภคได้อีกด้วย

นอกจากนี้ในการผลิต ผู้ผลิตจะต้องมีความรู้ในเรื่องของการบริหารการผลิต ซึ่งหมายถึง การจัดการกระบวนการผลิตหรือหน้าที่ทางการผลิตในองค์กร เพื่อให้ได้สินค้าและบริการตาม คุณลักษณะเฉพาะ ตามปริมาณและตามระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยให้เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด

กิจกรรมที่ผู้บริหารการผลิต จะต้องดำเนินการมีอยู่ 3 กิจกรรมใหญ่ๆคือ(1) การวางแผน (2) การลงมือปฏิบัติการผลิต (3) การควบคุมหรือการติดตามดูแลกิจกรรมทั้งปวงใน กระบวนการผลิตว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริการการ ผลิตโดยทั่วไปจะประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการผลิต (Facility planning)
2. การจัดการเกี่ยวกับวัตถุดิบและวัสดุอื่นๆ (Materials management)
3. การวางแผนเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ (Human resource)
4. การจัดการเกี่ยวกับวัสดุและสินค้าคงคลัง (Inventory management)
5. การวางแผนเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ (Quality control planning)

อีกประเด็นหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงในการผลิต คือ ประสิทธิภาพทางการผลิต ซึ่งหมายถึง การผลิตที่ใช้ส่วนผสมของปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมจนทำให้เกิดต้นทุนการผลิตที่ต่ำสุด หรือกรณีที่มีทางเลือกในการผลิตหลายวิธี กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วิธีการผลิตที่ใช้ส่วนผสมของ ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม แล้วทำให้ได้ผลผลิตที่สูงที่สุด โดยใช้ต้นทุนการผลิตที่เท่ากับวิธี อื่น ๆ ก็ได้ (อัจฉรา. 2533)

2.2 แนวคิดทางทฤษฎี

2.2.1 โครงสร้างต้นทุน

การศึกษาต้นทุนการทำประมงจะประกอบไปด้วย ต้นทุนสองประเภทคือ ต้นทุนผัน แปร และต้นทุนคงที่ ซึ่งพิจารณาทั้งในรูปที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ต้นทุนที่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปจริงๆ ในการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ส่วนต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดก็ คือ ค่าใช้จ่ายที่ประเมินขึ้นมิได้จ่ายเป็นตัวเงินออกไปจริงๆ

ต้นทุนผันแปร

ต้นทุนผันแปร คือ ต้นทุนที่เกิดจากการใช้ปัจจัยผันแปร ซึ่งต้นทุนประเภทนี้จะ เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต และปัจจัยผันแปรเหล่านี้จะใช้หมดไปในช่วงของการผลิต นั้นๆ ต้นทุนผันแปร แบ่งออกได้ดังนี้

- ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด ประกอบด้วย
 - 1.ค่าแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำประมง

2.ค่าใช้จ่ายดำเนินการ

2.1 ค่าน้ำมัน ประกอบด้วย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าน้ำมันเครื่อง ค่าน้ำมันหล่อลื่น

2.2 ค่าวัสดุอื่นๆ ประกอบด้วย น้ำแข็ง ภาชนะบรรจุ แก๊สหุงต้ม อาหาร น้ำจืด

2.3 ค่าใช้จ่ายในการขาย ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมท่าเทียบเรือ ค่าขนส่ง

3.ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ประกอบด้วย ค่าซ่อมบำรุงเรือและเครื่องยนต์ ค่าซ่อมบำรุงเครื่องมือประมงและอุปกรณ์ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในกรณีที่ชาวประมงพื้นบ้านกู้เงินเพื่อซื้อปัจจัยผันแปรต่างๆ

- ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ประกอบด้วย

1) ค่าแรงงานครัวเรือนที่ใช้เป็นกำลังแรงงานประมง

2) ค่าเสียโอกาสเงินทุนในปัจจัยผันแปร (กรณีที่เงินจำนวนนั้นเป็นเงินสดของชาวประมง)

ต้นทุนคงที่

ต้นทุนคงที่ คือ ต้นทุนซึ่งเกิดจากการใช้ปัจจัยคงที่และต้นทุนประเภทนี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในช่วงเวลาการผลิตหนึ่งๆ เพราะต้นทุนคงที่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอายุการใช้งานมากกว่าหนึ่งฤดูการผลิต ต้นทุนคงที่สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1.ต้นทุนคงที่ซึ่งเป็นเงินสด ได้แก่ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่ ค่าธรรมเนียมต่างๆ ประกอบด้วย ทะเบียนเรือ ค่าอาชญาบัตร ค่าภาษี

2.ต้นทุนคงที่ซึ่งไม่เป็นเงินสด ประกอบด้วย

- ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง ได้แก่ เรือและเครื่องยนต์เรือ เครื่องมือทำการประมง

- ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สินทางการประมง (กรณีที่เงินลงทุนจำนวนนั้นเป็นเงินของตนเอง)

การคำนวณต้นทุน

การศึกษาต้นทุนการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพานมีหลักเกณฑ์ในการคำนวณต้นทุนทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ดังนี้คือ

1) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การประมง ประกอบด้วย ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินทางการประมง ได้แก่ เรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือทำการประมง

2) ค่าแรงงานครัวเรือนที่ใช้ในการลงแรงประมง เป็นค่าใช้จ่ายประเมินโดยคิดค่าเสียโอกาสของแรงงานครัวเรือนให้เท่ากับอัตราค่าจ้างทั่วๆ ไป เมื่อมีการจ้างบุคคลอื่นในการทำประมง

3) ค่าเสียโอกาสของเงินทุนในปัจจุบันผันแปร คำนวณจาก ต้นทุนผันแปรทั้งหมดคูณกับ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารในระยะเวลาที่ศึกษา (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 5 ต่อปี)

สำหรับค่าเสียโอกาสของเงินทุนในทรัพย์สินทางการประมง ได้แก่ เรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือประมง ซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สินประมง} = \frac{\text{มูลค่าซื้อ} + \text{มูลค่าซาก}}{2} \times \text{อัตราดอกเบี้ย}$$

4) ค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินทางการประมง ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาของเรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือประมงนั้น เป็นค่าใช้จ่ายประเมิน ซึ่งการคำนวณค่าเสื่อมราคานั้นๆ ต้องทราบมูลค่าซากและอายุการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์แต่ละอย่าง มีสูตรที่ใช้คำนวณค่าเสื่อมราคา ดังนี้ คือ

$$\text{ค่าเสื่อมราคา} = \frac{\text{มูลค่าแรกซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}}{\text{จำนวนปีที่ใช้งาน}}$$

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการคิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง (Straight line) โดยสมมติให้มูลค่าซากเท่ากับศูนย์ เมื่ออุปกรณ์นั้นๆ หมดอายุการใช้งาน และได้กำหนดอายุการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำการประมงพื้นบ้าน ดังต่อไปนี้

- เรือให้มีอายุการใช้งาน 10 ปี
- เครื่องยนต์เรือ 10 ปี
- เครื่องมือประมง ได้แก่ อวนชนิดต่างๆ ลอบ จะมีอายุการใช้งานตามแต่ชนิดของเครื่องมืออื่นๆ

2.2.2 โครงสร้างรายได้

รายได้การทำประมงขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อรายได้รวมของการทำประมง ได้แก่ ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ กำลังแรงงานประมง การปรับปรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจับและขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของสัตว์น้ำที่จับได้ในขณะนั้น ดังนั้น รายได้จากการทำประมงเท่ากับ

$$TR = P \cdot Y$$

เมื่อ	TR	=	รายได้ทั้งหมด
	Y	=	ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ (กิโลกรัม/เดือน)
	P	=	ราคาของสัตว์น้ำ (บาท/กิโลกรัม)
	i	=	ชนิดของสัตว์น้ำ

2.2.3 กำไรและผลตอบแทน

ในการศึกษาผลตอบแทนหรือกำไรของการทำประมงของผู้ประกอบการนี้อย่างน้อยที่สุดรายรับหรือรายได้รวม (gross revenue) ควรจะสูงเกินกว่าต้นทุนในการดำเนินการหรือต้นทุนผันแปร ส่วนที่เกินนี้เรียกว่า กำไรจากการดำเนินงาน หรือรายได้สุทธิ (net revenue) แนวความคิดในการหากำไรจึงมีสองประการ คือ

1. กำไรจากการดำเนินงานหรือรายได้สุทธิ ซึ่งเป็นผลต่างระหว่างรายรับทั้งหมดกับต้นทุนดำเนินงานหรือต้นทุนผันแปร คือ

$$TTg = TR - VC$$

กำหนดให้	TTg	=	กำไรจากการดำเนินงานหรือรายได้สุทธิ
	TR	=	รายรับรวม
	VC	=	ต้นทุนผันแปรหรือต้นทุนจากการดำเนินงาน

โดยปกติผู้ประกอบการจะลงแรงทำการประมงในช่วงที่รายได้สุทธิเป็นบวกหรือรายได้รวมมากกว่าต้นทุนดำเนินงาน ส่วนต่างที่เหลือควรมากกว่าต้นทุนคงที่ซึ่งเกิดขึ้นแม้ไม่มีการทำการประมง อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวถ้าส่วนนี้ไม่สูงกว่าต้นทุนคงที่ทั้งหมดแล้ว การลงแรงทำการประมงจะหยุดชะงักเมื่ออายุใช้งานของทรัพย์สินหมุนเวียนสิ้นสุดลง

2. กำไรสุทธิ เป็นผลต่างระหว่างรายได้ทั้งหมด กับต้นทุนทั้งหมด

	TTn	=	TR - TC
กำหนดให้	TTn	=	กำไรสุทธิ
	TR	=	รายได้ทั้งหมด
	TC	=	ต้นทุนทั้งหมด

โดยปกติแล้วการทำประมงในระยะยาวกำไรสุทธิที่ได้ต้องไม่ติดลบหรือประสบกับการขาดทุนติดต่อกันหลายปี แต่การที่ผู้ประกอบการบางรายยังคงทำการประมงอยู่ต่อไปได้นั้น เนื่องจากชาวประมงเหล่านี้เข้ามาประกอบอาชีพทำการประมงในช่วงที่มีกำไรลดลง และช่วงอายุการใช้งานของเรือหรือทรัพย์สินประมงยาวนาน ประกอบกับไม่สามารถขายหรือหาตลาดในการขายเรือประมงได้ ดังนั้น ชาวประมงที่ยังคงอยู่ในภาคการประมง จึงพยายามรักษาสถานภาพของตนเองโดยการเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินประมงมากขึ้น โดยคำนึงถึงขนาดเรือประมงและชนิดเครื่องมือประมง ตลอดจนแหล่งทำการประมงที่เหมาะสมอาจทำให้มีกำไรดำเนินการอยู่ต่อไปได้ ซึ่งเป็นการปิดตัวเองให้จมอยู่ในภาคการประมงมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือการเปรียบเทียบความสามารถในการหากำไรระหว่างเครื่องมือประเภทต่าง ๆ และขนาดของเรือประมง

อย่างไรก็ตาม หน่วยธุรกิจประมงไม่สามารถดำเนินการอยู่ได้ ถ้ามีกำไรรวมหรือรายได้สุทธิติดลบหรือขาดทุนต่อเนื่องกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ชาวประมงกลุ่มนี้เป็นตัวกระตุ้นรัฐบาลให้ความช่วยเหลือโดยการยกระดับการทำการประมงหรือปล่อยให้ธุรกิจล้มเลิกไป ชาวประมงที่มีกำไรรวมหรือรายได้สุทธิเป็นบวกแต่กำไรสุทธิเป็นลบจะประสบปัญหาเพียงชั่วคราว เช่น ฤดูกาลทำการประมงไม่เหมาะสม และสามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยเงินทุนที่มีอยู่ในกรณีนี้อาจแก้ไขได้โดยการใช้เครื่องมือประมงที่ทำกำไรได้มากกว่า หรือหาแหล่งประมงที่มีสัตว์น้ำชุกชุม (ถ้ามี) แต่ต้องอยู่ในช่วงระยะสุดท้ายของอายุการใช้งานของทรัพย์สินหมุนเวียนอีกแนวทางหนึ่งในการพิจารณาคือ ถ้าแหล่งทำการประมงที่มีสัตว์น้ำชุกชุมไม่มีอีกต่อไป รัฐบาลอาจช่วยเหลือโดยมีการพัฒนาการจ้างงานนอกภาคการประมง เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกภาคการประมงในช่วงระหว่างอายุใช้งานของทรัพย์สินยังไม่สิ้นสุด

เมื่อพิจารณาถึงกำไรรวมและกำไรสุทธิแล้ว ความสามารถในการหากำไรของผู้ประกอบการแสดงถึงผลตอบแทนของเงินทุน ซึ่งอาจนำไปเปรียบเทียบกับอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในกิจกรรม อื่น ๆ ที่มีการเสี่ยงภัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ผลตอบแทนของเงินทุนได้จากกำไรสุทธิ ค่าเสียโอกาสในการจัดการ บวกกับค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนของตนเองและค่าดอกเบี้ยเงินกู้หารด้วยมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด ชาวประมงอาจจะได้รับผลตอบแทนของเงินทุนมากกว่าหรือเท่ากับผลตอบแทนของการลงทุนในกิจการอื่นที่มีการเสี่ยงภัย ซึ่งถือว่ามีความสามารถในการหากำไรจากการลงทุนทำการประมง ในทำนองเดียวกันผลตอบแทนของการจัดการหรือแรงงานหรือลูกเรือใน 1 วันทำงาน (man - day) ก็สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบกับอัตราค่าจ้างแรงงานในกิจกรรมอื่น ๆ เช่นกัน

3. การตรวจเอกสาร

3.1 การประมงพื้นบ้าน

กรมประมงได้ให้คำจำกัดความของ “การประมงพื้นบ้าน” ไว้ในขั้นต้นว่า การทำประมงโดยใช้เครื่องมือขนาดเล็ก ไม่ทันสมัย ทำการประมงในบริเวณไม่เกิน 3 กิโลเมตรจากชายฝั่ง โดยอาศัยแรงงานส่วนใหญ่ในครอบครัว รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีเนื้อที่ขนาดเล็ก ดังนั้นความหมายต่างๆ ไปของคำว่า “การประมงพื้นบ้าน” อาจหมายรวมถึง ประเภทของการประมงแบบดั้งเดิมที่มีได้มีการพัฒนาปัจจัยต่างๆ มากนัก ทั้งทางด้านปัจจัยการผลิต การขนส่ง การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์และการตลาด (สมศักดิ์ และสมศักดิ์. 2527)

จากผลการสำรวจสำมะโนประมงทะเลปี 2538 พบว่ามีจำนวนครัวเรือนประมงทะเลทั้งหมด 80,701 ครัวเรือน ประกอบด้วยครัวเรือนที่ทำประมงอย่างเดียวร้อยละ 62.3 ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งอย่างเดียวร้อยละ 35.0 และทำการประมงควบกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งร้อยละ 3.7 จำนวนครัวเรือนทั้งหมดดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็นครัวเรือนที่ทำประมง (จับสัตว์น้ำ) มีจำนวนทั้งหมด 53,313 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็นครัวเรือนชาวประมงขนาดเล็ก หรือครัวเรือนประมงพื้นบ้านร้อยละ 88 และมีครัวเรือนประมงพาณิชย์ร้อยละ 12 หรือชาวประมงมากกว่าสี่ในห้าของประเทศเป็นชาวประมงพื้นบ้าน (พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์. 2539 : 3) จึงนับได้ว่าชาวประมงพื้นบ้านเป็นชาวประมงกลุ่มใหญ่ของประเทศ การประมงพื้นบ้านจึงเป็นแหล่งสำคัญของการสร้างงานสำหรับครัวเรือนที่อยู่บริเวณชายฝั่ง และเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญให้แก่ ผู้บริโภคในประเทศ

ในประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่ง ชาวประมงพื้นบ้านประสบปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการที่เรือประมงพาณิชย์เข้ามารุกล้ำบริเวณที่ตนเคยทำการประมงแต่ดั้งเดิม สถานการณ์นี้รุนแรงเป็นพิเศษในกรณีเรืออวนลากกึ่ง ทั้งนี้เพราะทรัพยากรกึ่งทะเลมักอาศัยอยู่ใกล้ชายฝั่ง ซึ่งเรืออวนลากสามารถทำการประมงจับไปได้ง่าย ทำให้เกิดข้อขัดแย้งกับชาวประมงพื้นบ้าน ทั้งในด้านการแข่งขันการจับกึ่ง หรือผลกระทบจากการลากอวนที่มีต่อสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ ที่ชาวประมงพื้นบ้านจับอยู่ ก่อให้เกิดข้อพิพาทขึ้นอยู่เป็นประจำ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ พบว่าโดยทั่ว ๆ ไป ชาวประมงพื้นบ้านจะประสบปัญหาพื้นฐานที่สำคัญ (กังวาลย์ จันทรโชติ. 2529) ได้แก่

1.แหล่งทำการประมงมีจำกัด เนื่องจากชาวประมงพื้นบ้านไม่สามารถออกไปทำการประมงไกลจากฝั่งได้ ทรัพยากรประมงที่จะสามารถจับมาใช้ได้จึงจำกัดตามไปด้วย

2.เครื่องมือทำการประมงขาดประสิทธิภาพ ทำให้จับสัตว์น้ำได้น้อยและเสียค่าใช้จ่ายในการทำการประมงสูงเกินจำเป็น

3.ขาดแคลนเงินทุน เนื่องจากมีรายได้จากการขายสัตว์น้ำต่ำ จึงไม่เหลือเป็นเงินออมเพื่อการลงทุนหรือปรับปรุงการทำการประมงของตนเองให้มีประสิทธิภาพได้

4.ขาดอำนาจต่อรองทางการตลาด เนื่องจากชาวประมงพื้นบ้านมักจะมีภาระหนี้สินผูกพันอยู่กับพ่อค้าคนกลาง จึงไม่สามารถต่อรองราคาได้

5.ขาดแคลนรายได้จากแหล่งอื่น ๆ เพราะชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ ขาดความรู้และแหล่งประกอบอาชีพอื่น ๆ

6.ขาดสาธารณูปโภค เนื่องจากชุมชนประมงพื้นบ้านมักอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญการให้บริการด้านสาธารณูปโภคของรัฐมีให้ไม่ทั่วถึง จึงไม่อาจพัฒนาความเป็นอยู่ได้

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้การปรับปรุงความเป็นอยู่ของชาวประมงพื้นบ้าน จะทำได้ยากแต่โอกาสที่สำคัญในการปรับปรุงความเป็นอยู่นั้น อาจพบได้จากผลงานในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเกี่ยวกับการนำแนวทางการจัดการทรัพยากรที่เป็นสาธารณสมบัติเข้ามาใช้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน ที่กรมประมงได้ทำการศึกษาไว้ก็มีอยู่หลายแห่ง ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีลักษณะความเป็นอยู่ และปัญหาในการประกอบแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยได้ตรวจสอบผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ธันวา จิตต์สงวน (2525) ได้ศึกษาโครงสร้างของต้นทุนและผลตอบแทนของชาวประมงขนาดเล็กในจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา และตราด พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กเหล่านั้นมีการลงทุนในทรัพย์สินทำการประมงน้อยกว่า 20,000 บาท ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งต้นทุนทางการประมงเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ต้นทุนคงที่ ได้แก่ เรือประมง เครื่องยนต์ประจำเรือ และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ประเภทที่สองคือต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าจ้างแรงงาน ค่าเครื่องมือประมง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซมทรัพย์สิน ค่าน้ำแข็ง เป็นต้น ผลการศึกษา ปรากฏว่า ชาวประมงขนาดเล็ก จะมีการลงทุนในปัจจุบันที่โดยเฉลี่ยร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 16 ส่วนที่เหลือเป็นการลงทุนในปัจจุบันผันแปร ซึ่งปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปร ได้แก่ น้ำมันดีเซล และค่าจ้างแรงงาน โดยมีค่าประมาณร้อยละ 55.9 ถึงร้อยละ 65.9 ของต้นทุนทั้งหมดเมื่อพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำประมงพบว่า ชาวประมงในท้องที่ศึกษามีต้นทุนเฉลี่ย 1,680 บาท ถึง 4,273 บาท ต่อเดือน รายได้สุทธิของครัวเรือน คือ 1,762 บาท ถึง 3,252 บาท ต่อครัวเรือนประมงต่อเดือน ดังนั้น ในระยะยาวชาวประมงเหล่านี้ควรต้องหารายได้จากอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การให้บริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ (2530 : 64 – 65) ได้ศึกษาสภาวะ ทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงขนาดเล็ก จังหวัดระนอง พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รายได้หลัก คือ การจับสัตว์น้ำ และแปรรูรวมกันประมาณร้อยละ 93 ของรายได้ทั้งหมด นอกจากนั้น เป็นรายได้อื่นๆ เช่น การเกษตร และรับจ้าง เป็นต้น รายได้สุทธิเงินสดของชาวประมงเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีเท่ากับ 32,150.60 บาท และรายจ่ายเงินสดเท่ากับ 25,958.78 บาท แม้ว่าสภาวะการทำประมงในปัจจุบันไม่ดีเท่าในอดีต อันเนื่องมาจาก

ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งเสื่อมโทรม แต่ชาวประมงส่วนใหญ่ยังคงอยากจะทำอาชีพการทำประมงเป็นอาชีพหลัก เพราะโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพมีน้อยและรายได้จากการประมงพอเลี้ยงชีพอยู่ได้ จากทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพของชาวประมง ประมาณร้อยละ 60 ไม่คิดเปลี่ยนอาชีพ เพราะมีความชำนาญและพอใจในความเป็นอยู่ในการทำการประมง ชาวประมงบางกลุ่มมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพเพราะรายได้จากการประมงเริ่มลดลง และให้ความสนใจกับการทำการเกษตรมาก ในกรณีที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพประมงและที่กำลังประสบอยู่ ปัจจุบันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับหมู่บ้านประมงทะเลทั่วไป คือ ปัญหา ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งลดลง ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน และปัญหาการขัดแย้งกับเรือประมงพาณิชย์ ปัญหาที่ชาวประมงให้ความสำคัญและมีความต้องการแก้ไขเป็นอันดับแรก คือ ขาดแคลนเงินทุนและทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง อย่างไรก็ตามหากปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขแล้ว ชาวประมงส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 84 ยังต้องการยึดอาชีพประมงและอยู่ในหมู่บ้านเดิมต่อไป

พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ (2539 : 29 – 30) ได้ศึกษาโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจของชุมชนประมงขนาดเล็กและแนวความคิดเห็นนโยบายในการจัดการประมงโดยชุมชน สรุปได้ว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนประมงขนาดเล็กทั้งบริเวณอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ซึ่งมี รายได้และมาตรฐานการครองชีพต่ำกว่าครัวเรือนในกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจอื่น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครัวเรือนประมงขนาดเล็กโดยทั่วไปมีแหล่งรายได้อยู่ในขอบเขตจำกัด รายได้ของครัวเรือนถูกกำหนดโดยผลผลิตที่ได้จากการประมง ดังนั้น การดูแลและจัดการในการใช้ทรัพยากรประมงน่าจะเป็นหน้าที่ของชุมชนในการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน เป็นการแสดงให้เห็นถึงการจัดการอีกรูปแบบหนึ่งในหลายรูปแบบที่จะนำไปสู่จุดหมายเดียวกัน เพื่อให้การจัดการประมงขนาดเล็กชายฝั่งให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยุติธรรมและมีใช้ได้อย่างยาวนานที่สุด การจัดการแบบนี้เป็นเพียงกลยุทธ์ในการจัดการอันหนึ่งเท่านั้น เกิดความยุติธรรมและมีใช้ได้อย่างยาวนานที่สุด การจัดการแบบนี้เป็นเพียงกลยุทธ์ในการจัดการอันหนึ่งเท่านั้น และเป็นกลยุทธ์ที่เลือกเอาลักษณะการประนีประนอมเคารพ นับถือและไว้วางใจต่อกันในบรรดากลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการสิ่งที่เป็นประโยชน์และที่ไม่เป็นประโยชน์ ซึ่งได้จากการจัดการจะเป็นบทเรียนที่ดี การพัฒนาการของระบบนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายและไม่สามารเป็นไปได้อันที่ทันใดตลอดจนไม่สามารถยืนยันได้ว่าจะนำไปใช้ในการจัดการในอนาคตได้หรือไม่

พงศ์พัฒน์ และกุลภา (2536) ได้ศึกษาเศรษฐกิจการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวปากพ่องจากผลการศึกษาสภาวะทรัพยากรประมงโดยการพิจารณาจากอัตราการจับสัตว์น้ำต่อวัน ทำการประมงในช่วงตั้งแต่ปี 2529 – 2533 ของการทำประมงด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด คือ อวนรุน อวนลากคานถ่าง อวนลอยกึ่ง อวนปลากะบอก ยอปักและแร้วปู ผลปรากฏว่า อัตราการจับต่อวันทำการประมงมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำประมงบา

มปลากรอบอกและแร้วปูในช่วงดังกล่าวลดลงถึง 42% และ 22% ตามลำดับ ประมาณครึ่งหนึ่งของครัวเรือนประมงทั้งหมดทำการประมงโดยใช้เครื่องมือหลายชนิดร่วมกัน จากการวิเคราะห์รายได้เงินสุทธิที่เป็นเงินสดที่สูงที่สุด ซึ่งครัวเรือนประมงทำการประมงอยู่ได้ในระยะสั้น ปรากฏว่า การทำประมงด้วยอวนลอยกุ้ง ควบคู่กับอวนปลากรอบอกเป็นการทำประมงอยู่ได้ในระยะสั้น ปรากฏว่า การทำประมงด้วยอวนลอยกุ้ง ควบคู่กับอวนปลากรอบอกเป็นการทำประมงที่ให้รายได้เงินสดสุทธิต่อปีสูงที่สุดและต่ำที่สุด ได้แก่ การทำการประมงด้วยแร้วปูเพียงอย่างเดียว ซึ่งอยู่ในระดับรายได้ ที่ไม่สามารถดำรงชีพอยู่ได้ หากไม่มีรายได้จากแหล่งทดแทน สำหรับการวิเคราะห์ค่าเช่าทรัพยากร (resource rent) ซึ่งเป็นค่าที่ชี้ให้เห็นถึงผลตอบแทนของความสามารถในการจับสัตว์น้ำและรวมถึงความอุดม สมบูรณ์ของทรัพยากรประมง ผลปรากฏว่า การทำประมงที่ให้ค่านี้เป็นบวก 4 กลุ่ม คือ 1) การทำประมงด้วยอวนลอยกุ้งเพียงอย่างเดียว 2) การทำประมงด้วยอวนลอยกุ้งควบคู่กับอวนปลาเขือ 3) การทำประมงอวนลอยกุ้งควบคู่กับบวมปลากรอบอก 4) การทำประมงอวนลอยกุ้งควบคู่กับอวนปลาทรายและอวนลอยปู นอกนั้น เป็นการทำประมงที่มีค่าเช่าทรัพยากรติดลบ แต่ชาวประมงเหล่านี้ยังทำการประมงอยู่ได้โดยไม่เปลี่ยนหรือเคลื่อนย้ายออกจากอาชีพประมง เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือขายทรัพย์สินประกอบอาชีพอย่างอื่นในบริเวณอ่าวปากพนังและบริเวณใกล้เคียงได้ หากพิจารณาผลตอบแทนต่อการจ้างแรงงานขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว ปรากฏว่าการจ้างแรงงาน เพื่อทำการประมงในอ่าว ปากพนังส่วนใหญ่สูงกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำ ยกเว้นการทำประมงอวนลากคานถ่างและยอปัก และผลการศึกษาลักษณะการทำประมงของชาวประมงชี้ให้เห็นว่า แม้ชาวประมงบางกลุ่มมีรายได้จากการทำประมงต่ำ แต่ยังสามารถหารายได้จากแหล่งอื่นได้เล็กน้อย อย่างไรก็ตามมีเฉพาะชาวประมงที่ใช้เครื่องมือแร้วปูเป็นหลัก ที่มีปัญหาการดำรงชีพมากที่สุด เพราะนอกจากรายได้จากการทำประมงต่ำแล้ว (เนื่องจากพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งประมงที่สำคัญลดลง) แหล่งรายได้อื่น นอกจากการประมงยังมีน้อย

ลัดดาวัลย์ คำภา (2524) ได้ศึกษารายได้ของชาวประมงขนาดเล็กในจังหวัดชุมพร พบว่าปัจจัยสำคัญที่จะอธิบายรายได้ของชาวประมงขนาดเล็กในจังหวัดชุมพร ประสิทธิภาพของไต้ก๋ง ขนาดของเรือ เวลาทำการประมง แรงงาน และน้ำมัน จากการศึกษาฟังก์ชันการผลิตโดยใช้ข้อมูลรายเดือนในรูปของมูลค่าสัตว์น้ำที่จับได้ปรากฏว่า ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยการผลิตทุกชนิดน้อยกว่า 1 และขนาดของการขยายการผลิตอยู่ในระยะผลตอบแทนเพิ่มขึ้น เครื่องมือประมงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอวนลอยปู คืออวนล้อมจับและอวนลอยปลา ส่วนผลการวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้ได้นั้นแสดงว่า ชาวประมงที่ใช้เครื่องมือต่างชนิดกันจะทำให้รายได้และต้นทุนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอวนล้อมจับนับเป็นเครื่องมือที่มีทั้งต้นทุนและรายได้ต่อเดือนที่ทำการประมงสูงสุด คือ มีต้นทุน 43,124 บาทต่อเดือน และรายได้ 121,333 บาทต่อเดือน โครงสร้างของต้นทุนทำการประมงโดยเฉลี่ยทุก

เครื่องมือจะเป็นต้นทุนดำเนินการหรือต้นทุนผันแปรถึงร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 เป็นต้นทุนคงที่ ซึ่งต้นทุนดำเนินการส่วนใหญ่ประกอบด้วยค่าน้ำมันและค่าเสียโอกาสแรงงานในครอบครัว ส่วนต้นทุนคงที่ส่วนที่สำคัญคือค่าเสียโอกาสของทรัพย์สินในการทำประมง

อำพร เลาวพงษ์ (2530 : 54 – 56) ได้ศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงฝั่งพื้นบ้านในเขตตำบลเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีอาชีพหลักในการทำประมง อาชีพรองส่วนใหญ่ไม่มี ทั้งนี้เพราะการทำประมงตลอดทั้งปี แต่เปลี่ยนแปลงเครื่องมือที่ใช้จับสัตว์น้ำ เครื่องมือที่สำคัญ ๆ คือ อวนติดปลา อวนลอยปู อวนลอยปลา เป็นต้น การจำหน่ายสัตว์น้ำส่วนใหญ่จำหน่ายสด โดยจำหน่ายให้กับพ่อค้าใน หมู่บ้านประจำ ปัญหาด้านการประมงที่สำคัญคือ ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง และขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการทำให้ต้องกู้จากพ่อค้าและมีข้อผูกพันด้านการขายสัตว์น้ำ ซึ่งทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองด้านการตลาด การแปรรูปในหมู่บ้านที่สำคัญคือ การทำปลาเค็ม ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำนั้น ชาวประมงบางรายเคยเลี้ยงปลากะพงขาวมาก่อน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะมีปัญหาด้านพันธุ์และโรคปลา ตลอดจนการดำเนินการของกลุ่มผู้เลี้ยงขาดเงินทุนหมุนเวียน ในเรื่องรายได้ส่วนใหญ่จากการประมงคิดเป็นร้อยละ 50.62 ของรายได้ทั้งหมด รองลงมาเป็นรายจ่ายในกิจการประมง คิดเป็นร้อยละ 32.32 ส่วนรายจ่ายในการบริโภคอาหารนั้นคิดเป็นร้อยละ 19.62 เท่านั้น การออมของครัวเรือนชาวประมงส่วนใหญ่มีน้อยมาก สำหรับหนี้สินของครัวเรือนชาวประมงส่วนใหญ่มีน้อยมาก สำหรับหนี้สินของครัวเรือนชาวประมงท้องถิ่นนี้ คิดเฉลี่ยครัวเรือนละ 5,100 บาท ทั้งนี้เป็นการกู้จากพ่อค้า ซึ่งมีข้อผูกพันเกี่ยวกับการจำหน่ายสัตว์น้ำทั้งหมดที่จับได้

อำพร เลาวพงษ์ (2530 : 51 – 50) ได้ศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้านตันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่าครัวเรือนทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม การประกอบอาชีพที่สำคัญของชาวประมง คือ การทำการประมงโดยเครื่องมืออวนลอยกุ้งสามชั้น และอวนจมปู นอกจากนี้มีการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง แหล่งรายได้ที่สำคัญของครัวเรือนได้แก่รายได้จากการประมงคิดเป็นร้อยละ 57.61 ของรายได้ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ จากการแปรรูปเนื้อปูและคิดเป็นร้อยละ 29.32 นอกจากนี้ก็มีรายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาวจากธุรกิจอื่น ๆ และจากการรับจ้าง โดยมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยครัวเรือนละ 65,442.18 บาท สำหรับรายจ่ายนั้นมีรายจ่ายทางการประมงคิดเป็นร้อยละ 22.95 ของรายได้ทั้งหมด นอกการเลี้ยงปลาและการแปรรูป โดยมีรายจ่ายในการบริโภคในครัวเรือนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 53.89 หรือ คิดเป็น 34,609.38 ต่อเรือน ปัญหาที่สำคัญในการประกอบอาชีพของชาวประมงในท้องถิ่นนี้คือ ปัญหาเกี่ยวกับการทำประมง ทั้งนี้เนื่องจากมีเรืออวนลากและอวนรุนขนาดใหญ่ เข้ามาทำการประมงใกล้ฝั่ง ทำลายเครื่องมือจับสัตว์น้ำและแย่งจับสัตว์น้ำ ทำให้จับสัตว์น้ำได้น้อย นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการขาดแคลนเงินทุนในการปรับปรุงกิจกรรมประมงอีกด้วย

Panayotou (1985) ศึกษาโครงสร้างต้นทุนและกำไรของชาวประมงขนาดเล็ก เขาได้กล่าวถึงกำไรสุทธิว่าเป็นส่วนต่างระหว่างรายรับทั้งหมดกับต้นทุนทั้งหมด และพบว่าในระยะยาวกำไรสุทธิไม่ควรมีค่าเป็นลบ เพราะเรือประมงมีอายุใช้งานได้ยาวนานและการทำประมงจะไม่ประสบกับภาวะขาดทุนเป็นระยะเวลานานๆ ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วปรากฏว่า การที่ชาวประมงขนาดเล็กยากจนเนื่องจากมีความไม่สมดุลระหว่างการเข้าและการออกจากอาชีพประมงโดยจะมีการเข้ามาสู่อชีพประมงมากขึ้น เมื่ออาชีพนี้มีกำไรสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนในการประกอบอาชีพประมงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบกิจการประมงขนาดเล็กซึ่งเครื่องมืออุปกรณ์การประมงมักมีมูลค่าไม่สูงมากนัก แต่ชาวประมงเหล่านี้จะออกจากอาชีพประมงน้อยรายเมื่อเขามีกำไรลดลง ดังนั้นชาวประมงขนาดเล็กจึงรักษาสถานภาพของตนในการประกอบอาชีพโดยเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินทางการประมงให้มากยิ่งขึ้น จึงเท่ากับเป็นการผูกมัดตัวเองให้อยู่ในอาชีพประมงนานยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง อัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะครัวเรือนประมงพื้นบ้าน จำนวน 341 ครัวเรือน จาก 9 หมู่บ้าน ของอำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด ได้แก่ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ ก อวนจมปู และลอบหมึก ซึ่งเป็นเครื่องมือประมงที่สามารถจับสัตว์น้ำได้ประมาณ 80% ของปริมาณสัตว์น้ำที่ได้จากบริเวณอ่าวทั้งหมด

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดให้ครัวเรือนประมงเป็นหน่วยตัวอย่าง โดยการนำครัวเรือนประมงที่ใช้เครื่องมือชนิดเดียวกันมารวมกัน แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มอวนล้อมจับปลากะตัก กลุ่มอวนครอบปลากะตัก กลุ่มอวนครอบหมึก กลุ่มอวนลอยปลาทุ ก กลุ่มอวนจมปู และกลุ่มลอบหมึก มีชาวประมงทั้งหมด 341 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified Random sampling) จะทำการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 (ยุกท ไทยวรรณ. 2544:54) ตามชนิดเครื่องมือทำการประมง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้ทั้งหมด 104 ตัวอย่าง (ตาราง 5) ในการนำครัวเรือนประมงแต่ละครัวเรือนมารวมกันนั้น เพราะว่าลักษณะการทำประมงและสภาพความเป็นอยู่มีลักษณะเหมือนกันจะต่างกันเฉพาะชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงเท่านั้น

ตาราง 5 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (โดยแยกตามกลุ่มเครื่องมือประมง)

เครื่องมือประมง	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อวนล้อมจับปลากะตัก	8	3
อวนครอบปลากะตัก	93	28
อวนครอบหมึก	175	53
อวนลอยปลา	29	9
อวนจมปู	20	6
ลอบหมึก	16	5
รวม	341	104

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตราผลตอบแทนของการทำประมง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมง ได้แก่ อายุ การศึกษา การนับถือศาสนา ประสบการณ์ทำประมง ของผู้ทำประมงหลักในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพเสริม ภาวะหนี้สิน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการทำประมง ต้นทุน และรายได้จากการทำประมงแต่ละชนิดเครื่องมือประมงทั้ง 6 ชนิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อทราบแนวทางและขอบเขตในการออกแบบสอบถาม
2. สอบถามชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและการทำประมงพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษารูปแบบและวิธีการเขียนแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 – 3 มาสร้างแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อให้ข้อเสนอนี้และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงมากขึ้น
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงใหม่อีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้มีข้อมูลที่สำคัญอยู่ 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นข้อมูลที่ค้นคว้าได้จากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย บทความ จากห้องสมุด ดัชนี วารสาร ทีวีออนไลน์ กรมประมง สำนักงานประมงอำเภอบางสะพาน สำนักงานประมงอำเภอบางสะพานน้อย สำนักงานประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามแบบชาวประมงพื้นบ้านที่ทำการประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามชาวประมงมาแยกแบบสอบถามออกเป็นกลุ่มแต่ละเครื่องมือ จำนวน 6 กลุ่ม คือ กลุ่มอวนล้อมจับปลาตะกั้ง กลุ่มอวนครอบปลาตะกั้ง กลุ่มอวนครอบหมึก กลุ่มอวนลอยปลาทุ กุ่มอวนลอยปู และกลุ่มลอบหมึก และตรวจสอบความสมบูรณ์ ตรวจสอบเช็คข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จากแบบสอบถามชาวประมง โดยอาศัยเครื่องมือสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านแต่ละเครื่องมือทำการประมง จากแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 2.1 การวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนผันแปร} = \text{ค่าจ้างแรงงาน} + \text{ค่าใช้จ่ายดำเนินการ} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} \\ \text{ด้านปัจจัยผันแปร} + \text{ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยผันแปร}$$

ต้นทุนคงที่ = ค่าเสื่อมราคาเรือ เครื่องยนต์เรือและเครื่องมือทำการประมง +
ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนทรัพย์สินประมง + ค่าดอกเบี้ยเงินกู้
ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่

รายได้ทั้งหมด = จำนวนผลผลิตทั้งหมด x ราคาผลผลิตที่ชาวประมงพื้นบ้านได้รับ

กำไรจากการดำเนินงาน = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนผันแปร

กำไรสุทธิ = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนทั้งหมด

2.2 การหาอัตราผลตอบแทนการทำประมงพื้นบ้าน

การหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (อรรถิพย์ ราษฎร์นิยม. 2535)

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (อภิรักษ์ จันตะนี. 2538:183)

$$P = \frac{f}{n}(100)$$

โดยให้

P = ร้อยละ หรือ %

f = ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้อยละ

n = จำนวนความถี่ทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงด้วยเครื่องมือ 6 ชนิด คือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู ลอบหมึก และการศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมงได้กระทำโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ และนำเสนอไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุเฉลี่ยผู้ทำประมงหลักในครัวเรือน (ปี)		44
การศึกษาผู้ทำประมงหลักในครัวเรือน (คน)		
ไม่ได้เรียน	12	11.54
ประถมศึกษา 1 – 4	82	78.85
ประถมศึกษา 6	7	6.73
สูงกว่าประถมศึกษา 6	3	2.88
รวม	104	100
การนับถือศาสนา (คน)		
พุทธ	101	97.12
อิสลาม	3	2.88
รวม	104	100
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย (คน)		4
ประสบการณ์การทำประมง (ปี)		21

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเสริม (คน)		
การเกษตร	74	71.15
ค้าขาย	5	4.81
ไม่มีอาชีพเสริม	25	24.04
รวม	104	100
รายได้เฉลี่ยจากอาชีพเสริม (บาท/เดือน)		1,250
ภาวะหนี้สิน (ครัวเรือน)		
ครัวเรือนที่มีหนี้สิน	96	92.31
ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน	8	7.69
รวม	104	100
มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)		17,500

จากตาราง 6 พบว่าผู้ทำประมงหลักในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน อายุเฉลี่ย 44 ปี มีประสบการณ์การทำประมงเฉลี่ย 21 ปี ระดับการศึกษาของผู้ทำประมงหลักในครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 78.85 อยู่ในระดับประถมศึกษา 1-4 รองลงมา ร้อยละ 11.54 ไม่ได้เรียนหนังสือ และร้อยละ 6.73 อยู่ในระดับประถมศึกษา 6 ส่วนในระดับสูงกว่าระดับประถมศึกษา 6 มีเพียงร้อยละ 2.88 ชาวประมงเกือบทั้งหมด ร้อยละ 97.12 นับถือศาสนาพุทธ มีผู้นับถือศาสนาอิสลามเพียงร้อยละ 2.88 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ครัวเรือนประมงส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.15 มีอาชีพเสริมด้านการทำการเกษตร ร้อยละ 4.81 มีอาชีพเสริมด้านการค้าขาย และร้อยละ 24.04 ไม่มีอาชีพเสริมทำการประมงเพียงอย่างเดียว และมีรายได้เฉลี่ยจากอาชีพเสริมเดือนละ 1,250 บาท ครัวเรือนประมงส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.31 มีหนี้สิน ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินมีเพียงร้อยละ 7.69 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน เท่ากับ 17,500 บาท

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมง

ต้นทุนการทำประมง

ต้นทุนการผลิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการคำนวณหากำไรหรือขาดทุนในการดำเนินงานอีกทั้งนำไปประกอบการพิจารณาหาต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มกำไร และเพื่อการแข่งขันในด้านราคาของผลผลิต ซึ่งได้แก่ ราคาของสัตว์น้ำที่ชาวประมงจะได้รับ นั่นเอง การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ทั้งที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด จากการศึกษาครั้งนี้ต้นทุนผันแปรของการทำประมงพื้นบ้าน ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการดำเนินงานประมง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง (เรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือประมง) ค่าน้ำแข็ง ค่าอาหาร ค่าแก๊สหุงต้ม ค่าน้ำจืด ค่าใช้จ่ายในการขายสัตว์น้ำ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปัจจัยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในปัจจัยผันแปร ส่วนต้นทุนคงที่ของการทำประมง ประกอบด้วย ค่าอาชญาบัตร ค่าภาษี ค่าทะเบียนเรือ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปัจจัยคงที่ ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินทางการประมง และค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในทรัพย์สินประมง สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้แยกพิจารณาตามประเภทของเครื่องมือประมง ดังนี้

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลาเกตุ

การศึกษานี้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับต้นทุนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนล้อมจับปลาเกตุ โดยนำเสนอไว้ในตาราง 7 พบว่า มีต้นทุนในการทำประมงทั้งหมดต่อเดือนต่อครัวเรือนเท่ากับ 122,371.93 บาท เป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 28,993.21 บาท ต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 93,378.72 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.69 และ 76.31 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ และสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมดเท่ากับ 101,717.24 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ทั้งหมด 20,654.69 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.12 และ 16.88 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 8,613.52 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 93,103.72 บาทต่อครัวเรือน ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 20,379.69 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 275 บาทต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 16.65 และ 0.23 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนแรงงานประมงมีมูลค่าเท่ากับ 35,125 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.70 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญรองลงมา คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 31,250 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.54 ของต้นทุนทั้งหมด ที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนปัจจัยผันแปร และค่าดอกเบียเงินกู้ปัจจัยผันแปร

ตาราง 7 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนล้อมจับ

ปลาเกะตักบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	3,958.33	31,166.67	35,125.00	28.70
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	31,250.00	31,250.00	25.54
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	7,508.26	7,508.26	6.14
ค่าน้ำแข็ง	-	4,066.65	4,066.65	3.32
ค่าอาหาร	-	7,965.25	7,965.25	6.51
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	4,062.81	4,062.81	3.32
ค่าน้ำจืด	-	2,233.33	2,233.33	1.82
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	3,975.75	3,975.75	3.25
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมผันแปร	-	875.00	875.00	0.72
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	4,655.19	-	4,655.19	3.80
รวมต้นทุนผันแปร	8,613.52	93,103.72	101,717.24	83.12
	(7.04)	(76.08)		
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	62.50	62.50	0.05
ค่าภาษี	-	150.00	150.00	0.12
ค่าทะเบียนเรือ	-	62.50	62.50	0.05
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	17,712.50	-	17,712.50	14.48
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	2,667.19	-	2,667.19	2.18
รวมต้นทุนคงที่	20,379.69	275.00	20,654.69	16.88
	(16.65)	(0.23)		
รวมต้นทุนทั้งหมด	28,993.21	93,378.72	122,371.93	100
	(23.69)	(76.31)		

ตาราง 8 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนครอบ

ปลาเกะตักบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	4,005.20	12,318.64	16,323.84	23.72
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	24,483.30	24,483.30	35.57
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	4,552.08	4,552.08	6.61
ค่าน้ำแข็ง	-	3,230.83	3,230.83	4.70
ค่าอาหาร	-	4,162.50	4,162.50	6.05
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	2,040.66	2,040.66	2.96
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	3,500.00	3,500.00	5.09
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมผันแปร	-	175.00	175.00	0.25
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	2,723.15	-	2,723.15	3.96
รวมต้นทุนผันแปร	6,728.35	54,463.01	61,191.36	88.91
	(9.78)	(79.13)		
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	12.50	12.50	0.02
ค่าภาษี	-	125.00	125.00	0.18
ค่าทะเบียนเรือ	-	62.50	62.50	0.09
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคงที่	-	750.00	750.00	1.09
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	5,887.50	-	5,887.50	8.56
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	793.13	-	793.13	1.15
รวมต้นทุนคงที่	6,680.63	950.00	7,630.63	11.09
	(9.71)	(1.38)		
รวมต้นทุนทั้งหมด	13,408.98	55,413.01	68,821.99	100
	(19.49)	(80.51)		

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลาเกะตัก

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนครอบปลาเกะตักนั้น จากตาราง 8

พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 13,408.98 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 55,413.01 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.49 และ 80.51 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 61,191.36 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 7,630.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 88.91 และ 11.09 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 6,728.35 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 54,463.01 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 9.78 และ 79.13 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 6,680.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 950 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.71 และ 1.38 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 24,483.30 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 35.57 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 16,323.84 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.72 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในปัจจัยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนครอบหมึกนั้น จากตาราง 9 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 9,740.49 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 37,955.52 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.42 และ 79.58 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 43,525.80 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 4,170.21 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 91.26 และ 8.74 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 5,703.61 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 37,822.19 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 11.96 และ 79.30 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 4,036.88 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 133.33 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.46 และ 0.28 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 27,476 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.61 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบ

ตาราง 9 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมือ

อวนครอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	3,812.50	3,950.45	7,762.95	16.28
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	27,476.00	27,476.00	57.61
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	2,250.00	2,250.00	4.72
ค่าน้ำแข็ง	-	1,465.50	1,465.50	3.07
ค่าอาหาร	-	1,850.42	1,850.42	3.88
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	-	-	-
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	654.32	654.32	1.37
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปัจจัยผันแปร	-	175.50	175.50	0.37
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	1,891.11	-	1,891.11	3.96
รวมต้นทุนผันแปร	5,703.61 (11.96)	37,822.19 (79.30)	43,525.80	91.26
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	8.33	8.33	0.02
ค่าภาษี	-	83.33	83.33	0.17
ค่าทะเบียนเรือ	-	41.67	41.67	0.09
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปัจจัยคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	3,391.67	-	3,391.67	7.11
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	645.88	-	645.21	1.35
รวมต้นทุนคงที่	4,036.88 (8.46)	133.33 (0.28)	4,170.21	8.74
รวมต้นทุนทั้งหมด	9,740.49 (20.42)	37,955.52 (79.58)	47,696.01	100

ที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 7,762.95 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.28 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในปีจ่ายผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ตาราง 10 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมือ
อวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	1,875.74	-	1,875.74	16.81
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	6,409.09	6,409.09	57.43
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	1,136.45	1,136.45	10.18
ค่าน้ำแข็ง	-	-	-	-
ค่าอาหาร	-	386.25	386.25	3.46
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	-	-	-
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	246.00	246.00	2.21
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปีจ่ายผันแปร	-	175.00	175.00	1.57
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	417.64	-	417.64	3.74
รวมต้นทุนผันแปร	2,293.38 (20.55)	8,352.79 (74.85)	10,646.17	95.40
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	5.55	5.55	0.05
ค่าภาษี	-	-	-	-
ค่าทะเบียนเรือ	-	-	-	-
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปีจ่ายคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	413.89	-	413.89	3.71
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	93.75	-	93.75	0.84
รวมต้นทุนคงที่	507.64 (4.55)	5.55 (0.05)	513.19	4.60
รวมต้นทุนทั้งหมด	2,801.02	8,358.34	11,159.36	100

(25.10)

(74.90)

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุนั้น จากตาราง 10 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,801.02 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,358.34 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.10 และ 74.90 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 10,646.17 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 513.19 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 95.40 และ 4.60 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,293.38 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,352.79 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 20.55 และ 74.85 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 507.64 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 5.55 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และ 0.05 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 6,409.09 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.43 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมาคือ ค่าแรงงาน 1,875.74 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.81 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าแรงงานนี้เป็นค่าแรงงานประเมิน สำหรับแรงงานครัวเรือนประมงของชาวประมง เนื่องจากไม่มีแรงงานจ้าง ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปีจยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนจมปูนั้น จากตาราง 11 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 3,237.92 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 9,295.95 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.83 และ 74.17 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 11,445.33 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 1,088.54 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 91.32 และ 8.68 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,152.16 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 9,293.17 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 17.17 และ 74.15 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,085.76 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 2.78 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.66 และ 0.02 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบ

ของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 6,850.50 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.68 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 1,687.50 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.46 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าแรงงานนี้เป็นค่าแรงงานประเมิน สำหรับแรงงานครัวเรือนประมงของชาวประมงเนื่องจากไม่มีแรงงานจ้าง ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในปัจจัยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ตาราง 11 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนจมปู บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
--------	----------------------------------	-----------------------	--------------	--------

ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	1,687.50	-	1,687.50	13.46
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	6,850.50	6,850.50	54.66
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	1,025.00	1,025.00	8.18
ค่าน้ำแข็ง	-	-	-	-
ค่าอาหาร	-	785.75	785.75	6.27
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	186.42	186.42	1.49
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	260.00	260.00	1.95
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมผันแปร	-	185.50	185.50	1.48
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	464.66	-	464.66	3.71
รวมต้นทุนผันแปร	2,152.16	9,293.17	11,445.33	91.32
	(17.17)	(74.15)		
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	2.78	2.78	0.02
ค่าภาษี	-	-	-	-
ค่าทะเบียนเรือ	-	-	-	-
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	888.89	-	888.89	7.09
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	196.87	-	196.87	1.57
ตาราง 11 (ต่อ)				
รายการ	ต้นทุนไม่เป็นเงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
รวมต้นทุนคงที่	1,085.76	2.78	1,088.54	8.68
	(8.66)	(0.02)		
รวมต้นทุนทั้งหมด	3,237.92	9,295.95	12,533.87	100
	(25.83)	(74.17)		

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมือลอบหมึกนั้น จากตาราง 12 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 3,051.93 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,351.10 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.77 และ 73.23 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 10,737.40 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 665.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 94.16 และ 5.84 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,386.30 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,351.710 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 20.93 และ 73.23 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 665.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.84 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 5,265.25 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.18 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 1,968.75 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.27 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าแรงงานนี้เป็นค่าแรงงานประเมิน สำหรับแรงงานครัวเรือนประมงของชาวประมงเนื่องจากไม่มีแรงงานจ้าง ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปัจจุบันผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ตาราง 12 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมือลอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ

ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	1,968.75	-	1,968.75	17.27
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	5,265.25	5,265.25	46.18
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	940.00	940.00	8.24
ค่าน้ำแข็ง	-	775.35	775.35	6.80
ค่าอาหาร	-	470.00	470.00	4.12
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	-	-	-
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	725.50	725.50	6.36
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมผันแปร	-	175.00	175.00	1.53
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	417.55	-	417.55	3.66
รวมต้นทุนผันแปร	2,386.30	8,351.10	10,737.40	94.16
	(20.93)	(73.23)		
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	-	-	-
ค่าภาษี	-	-	-	-
ค่าทะเบียนเรือ	-	-	-	-
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	562.50	-	562.50	4.93
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	103.13	-	103.13	0.91
รวมต้นทุนคงที่	665.63	-	665.63	5.84
	(5.84)			
รวมต้นทุนทั้งหมด	3,051.93	8,351.10	11,403.03	100
	(26.77)	(73.23)		

ตาราง 13 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการใช้
เครื่องมืออวนล้อมจับปลาตะกั้ง บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ

จำนวน

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	2,200.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	85.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	187,000.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	101,717.24
ต้นทุนคงที่ (บาท)	20,654.69
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	122,371.93
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	85,282.76
กำไรสุทธิ (บาท)	64,628.07
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	52.81

จากตาราง 13 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลา กะตัก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 187,000 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 122,371.93 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 64,628.07 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 52.81

ตาราง 14 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้ เครื่องมืออวนครอบปลา กะตัก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	1,125.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	80.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	90,000.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	61,191.36
ต้นทุนคงที่ (บาท)	7,630.63
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	68,821.99
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	28,808.64
กำไรสุทธิ (บาท)	21,178.01
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	30.77

จากตาราง 14 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลา กะตัก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 90,000 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาท ต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 21,178.01 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 30.77

ตาราง 15 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้ เครื่องมืออวนครอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	900.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	50.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	45,000.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	43,525.80
ต้นทุนคงที่ (บาท)	4,170.21
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	47,696.01
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	1,474.20
กำไรสุทธิ (บาท)	-2,696.01
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	-5.65

จากตาราง 15 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 45,000 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ขาดทุนสุทธิ 2,696.01 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ -5.65

ตาราง 16 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	622.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	20.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	12,440.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	10,646.17
ต้นทุนคงที่ (บาท)	513.19
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	11,159.36
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	1,793.83
กำไรสุทธิ (บาท)	1,280.64
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	11.47

จากตาราง 16 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 12,440 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 1,280.64 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 11.47

ตาราง 17 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมืออวนจมปู บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	153.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	80.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	12,240.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	11,445.33
ต้นทุนคงที่ (บาท)	1,088.54
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	12,533.87
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	794.67
กำไรสุทธิ (บาท)	-293.87
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	-2.34

จากตาราง 17 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 12,240 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ขาดทุนสุทธิ 293.87 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ -2.34

ตาราง 18 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมือลอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	180.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	80.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	14,400.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	10,737.40
ต้นทุนคงที่ (บาท)	665.63
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	11,403.03
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	3,662.60
กำไรสุทธิ (บาท)	2,996.97
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	26.28

จากตาราง 18 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 14,400 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 2,996.97 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 26.28

ตาราง 19 เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

หน่วย : บาท

ชนิดเครื่องมือทำการประมง

รายการ	อวนล้อมจับ- ปลากะตัก	อวนครอบ- ปลากะตัก	อวนครอบหมึก	อวนลอย- ปลาทุ	อวนจมปู	ลอบหมึก
ต้นทุนผันแปร	101,717.24	61,191.36	43,525.80	10,646.17	11,445.33	10,737.40
ต้นทุนคงที่	20,654.69	7,630.63	4,170.21	513.19	1,088.54	665.63
ต้นทุนทั้งหมด	122,371.93	68,821.99	47,696.01	11,159.36	12,533.87	11,403.03
รายได้ทั้งหมด	187,000.00	90,000.00	45,000.00	12,440.00	12,240.00	14,400.00
กำไรจากการดำเนินงาน	85,282.76	28,808.64	1,474.20	1,793.83	794.67	3,662.60
กำไรสุทธิ	64,628.07	21,178.01	-2,696.01	1,280.64	-293.87	2,996.97
อัตราผลตอบแทน						
จากการลงทุน (ร้อยละ)	52.81	30.77	-5.65	11.47	-2.34	26.28

จากตาราง 19 เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนในการทำประมงของการใช้เครื่องมือทำการประมง ทั้ง 6 ชนิด แล้วพบว่า ต้นทุนทั้งหมดของคร่าวเรือที่ใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ มีต้นทุนทั้งหมดต่ำที่สุด เท่ากับ 11,159.36 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ และอวนล้อมจับปลากะตักมีต้นทุนทั้งหมดสูงที่สุด เท่ากับ 122,371.93 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ ในด้านรายได้ พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีรายได้สูงที่สุด เท่ากับ 187,000 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ และอวนจมปูมีรายได้ต่ำที่สุด เท่ากับ 12,240 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ ส่วนกำไรสุทธิจากการทำประมงพบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีกำไรสุทธิสูงที่สุด เท่ากับ 64,628.07 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ และอวนครอบหมึกขาดทุนสุทธิมากที่สุด เท่ากับ 2,696.01 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากการทำประมงแล้ว พบว่า ชาวประมงที่ใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตักมีอัตราผลตอบแทนสูงที่สุด คือร้อยละ 52.81 และอวนครอบหมึกมีอัตราผลตอบแทนต่ำที่สุด คือร้อยละ -5.65

ตาราง 20 ความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนชาวประมงที่มีความต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง (คน)	19	18.27

จำนวนชาวประมงที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง (คน)	85	81.73
รวม	104	100
สาเหตุที่ชาวประมงคิดจะเปลี่ยนอาชีพ		
อาชีพประมงน่าเบื่อ จำเจ ทำมานานแล้ว	0	0
ต้องการหางานทำที่มีรายได้มากกว่านี้	5	26.31
จับสัตว์น้ำได้น้อย ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย	12	63.16
ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ	2	10.53
รวม	19	100
อาชีพที่คิดจะทำเมื่อออกจากอาชีพประมง		
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2	10.53
ทำการเกษตร	5	26.34
ค้าขาย	8	42.10
รับจ้าง	2	10.53
ยังไม่รู้ว่าจะไปทำอะไร	2	10.53
รวม	19	100
เหตุผลที่ไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพทำการประมง		
พอใจความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง	26	30.59
มีความรู้ความชำนาญในอาชีพการทำประมง	42	49.41
อายุมากเกินไปที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น	14	16.47
ไม่มีเงินไปทำอาชีพอื่น	3	3.53
รวม	85	100
ความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง		
ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง	16	15.38
ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง	76	73.08
ยังไม่แน่ใจ	12	11.54
รวม	104	100

จากตาราง 20 พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 81.73 ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพและร้อยละ 18.27 ต้องการเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น ส่วนสาเหตุที่ชาวประมงไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพการทำประมง เพราะมีเหตุผลว่า มีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพการทำประมงมากที่สุด ร้อยละ 49.41 พอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง ร้อยละ 30.59 อายุมากเกินไปที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ร้อยละ 16.47 และไม่มีเงินไปลงทุนประกอบอาชีพอื่น ร้อยละ 3.53 สำหรับสาเหตุที่ชาวประมงคิดจะเปลี่ยนอาชีพนั้น มีเหตุผลว่าจับสัตว์น้ำได้น้อยไม่คุ้มกับ

ค่าใช้จ่าย ร้อยละ 63.16 ต้องการงานทำที่มีรายได้มากกว่านี้ ร้อยละ 26.31 และไม่ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 10.53 และเมื่อออกจากอาชีพการทำประมงแล้วอาชีพที่คิดจะทำใหม่ คือ ค้าขาย ร้อยละ 42.10 ทำการเกษตร ร้อยละ 26.34 เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรับจ้าง และยังไม่รู้ว่าจะไปทำอะไร มีสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 10.53 สำหรับความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง พบว่า ชาวประมงไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง ร้อยละ 73.08 ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง ร้อยละ 15.38 และยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 11.54

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน และการศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงที่มีต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง สามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงพื้นบ้าน
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ครั้วเรือชาวประมงพื้นบ้าน ที่ทำการประมงในบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยเครื่องมือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก จำนวน 104 ครั้วเรือ เป็นข้อมูลการทำประมงระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมง ได้แก่ อายุ การศึกษา การนับถือศาสนา ประสบการณ์ทำประมง จำนวนสมาชิกในครั้วเรือ อาชีพเสริม และภาวะหนี้สิน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการทำประมง ต้นทุน และรายได้จากการทำประมงแต่ละชนิดของเครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยแจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ชาวประมงทำการประมงในระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545

2. นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมง โดยใช้สถิติบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ เพื่อนำเสนอในรูปแบบตาราง

4. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงแต่ละเครื่องมือ โดยใช้สมการดังนี้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนผันแปร} = \text{ค่าจ้างแรงงาน} + \text{ค่าใช้จ่ายดำเนินการ} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} \\ \text{ด้านปัจจัยผันแปร} + \text{ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = \text{ค่าเสื่อมราคาเรือ เครื่องยนต์เรือและเครื่องมือทำการประมง} + \\ \text{ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนทรัพย์สินประมง} + \text{ค่าดอกเบี้ยเงินกู้} \\ \text{ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่}$$

$$\text{รายได้ทั้งหมด} = \text{จำนวนผลผลิตทั้งหมด} \times \text{ราคาผลผลิตที่ชาวประมงพื้นบ้านได้รับ}$$

$$\text{กำไรจากการดำเนินงาน} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{กำไรสุทธิ} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนทั้งหมด}$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง โดยใช้สถิติบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ เพื่อนำเสนอในรูปแบบตาราง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด คือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปลู และลอบหมึก สามารถนำมาสรุปเป็นภาพรวมตามแนวทางการมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ ดังนี้

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง

จากการศึกษา พบว่า ผู้ทำการประมงหลักในครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 44 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา 1-4 มีประสบการณ์ทำประมงเฉลี่ย 21 ปี มีรายได้จากการทำการเกษตรเป็นอาชีพเสริมเฉลี่ยเดือนละ 1,250 บาท ชาวประมงมีหนี้สินเฉลี่ย 17,500 บาทต่อครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน

การศึกษาคั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านด้วยเครื่องมือ 6 ชนิด ดังนี้

อวนล้อมจับปลากะตัก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก มีต้นทุนทั้งหมด 122,371.93 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 101,717.24 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 20,654.69 บาทต่อเดือน มีรายได้ 187,000 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 64,628.07 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 52.81

อวนครอบปลากะตัก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลากะตัก มีต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 61,191.36 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 7,630.63 บาทต่อเดือน มีรายได้ 90,000 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 21,178.01 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 30.77

อวนครอบหมึก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก มีต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 43,525.80 บาทต่อ

เดือน ต้นทุนคงที่ 4,170.21 บาทต่อเดือน มีรายได้ 45,000 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 2,696.01 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -5.65

อวนลอยปลาทุ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ มีต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 10,646.17 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 513.19 บาทต่อเดือน มีรายได้ 12,440 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 1,280.64 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 11.47

อวนจมปู

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู มีต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 11,445.33 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 1,088.54 บาทต่อเดือน มีรายได้ 12,240 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 293.87 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -2.34

ลอบหมึก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก มีต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 10,737.40 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 665.63 บาทต่อเดือน มีรายได้ 14,400 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 2,996.97 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 26.28

การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงโดยการใช้เครื่องมือประมงทั้ง 6 ชนิดแล้ว พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีต้นทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนจมปู ลอบหมึก และอวนลอยปลาทุ มีต้นทุนต่ำสุดตามลำดับ ส่วนกำไรสุทธิจากการทำประมงนั้น พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีกำไรสุทธิสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีกำไรสุทธิต่ำสุด ตามลำดับ ส่วนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำสุด ตามลำดับ

ความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

จากการศึกษา พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง โดยมีเหตุผลว่า มีความรู้ความชำนาญในอาชีพการทำประมง และพอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง ส่วนความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมงนั้น ส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง

อภิปรายผล

จากผลสรุปที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน

อวนล้อมจับปลากะตัก

ในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 122,371.93 บาทต่อเดือน แยกเป็นต้นทุนคงที่ 20,654.69 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 16.88 และต้นทุนผันแปร 101,717.24 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 83.12 มีกำไรสุทธิ 64,628.07 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 52.18 จะเห็นได้ว่าการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก เป็นเครื่องมือที่มีทั้งต้นทุนและรายได้สูง ซึ่งเงินลงทุนส่วนใหญ่ลงทุนในปัจจุบันผันแปร และเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งต้นทุนประเภทนี้จะเปลี่ยนไปตามปริมาณการผลิต ถ้ามีการผลิตมากก็ต้องมีการลงทุนในส่วนนี้สูง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ คำภา (2524) ที่พบว่า การทำประมงของชาวประมงขนาดเล็ก อวนล้อมจับนับเป็นเครื่องมือที่มีทั้งต้นทุนและรายได้ต่อเดือนที่ทำการประมงสูงสุด โครงสร้างของต้นทุนทำการประมงโดยเฉลี่ยจะเป็นต้นทุนดำเนินการหรือต้นทุนผันแปรถึงร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 เป็นต้นทุนคงที่ ถึงแม้ว่าการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตักจะมีรายได้สูง แต่ชาวประมงควรหาวิธีการที่ทำให้ต้นทุนผันแปรโดยเฉพาะค่าน้ำมันและค่าแรงงานลดลง ควรมีการตรวจเช็คเครื่องยนต์เรือให้มีสภาพสมบูรณ์ แรงงานประมงก็ควรส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานของกรมประมงในช่วงที่ไม่ได้ทำการประมง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

อวนครอบปลากะตัก

ในการทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลากะตัก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 61,191.36 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 88.91 และต้นทุนคงที่ 7,630.69 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11.09 มีกำไรสุทธิ 21,178.01

บาทต่อเดือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 30.77 เนื่องจากเครื่องมืออวนครอบปลากะตักเป็นเครื่องมือที่ห้ามทำการประมงในช่วงฤดูปิดอ่าว เป็นเวลา 3 เดือน ของทุกปี ดังนั้นในช่วงนี้ ชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมง ที่มีความเหมาะสมเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และจากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนผันแปรที่มีมูลค่าสูงเป็นค่าแรงงาน ร้อยละ 23.72 และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ร้อยละ 35.57 ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปร และจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธันวา จิตต์สงวน (2525) ที่พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กจะมีการลงทุนในปีจัจคองที่โดยเฉลี่ยร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 16 ส่วนที่เหลือเป็นการลงทุนในปีจัจคองผันแปรโดยมีค่าประมาณ ร้อยละ 55.90 ถึงร้อยละ 65.90 ของต้นทุนทั้งหมด

อวนครอบหมึก

ในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 43,525.80 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 91.26 ต้นทุนคงที่ 4,170.21 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 8.74 มีกำไรจากการดำเนินงาน 1,474.20 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 2,696.01 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -5.65 จากผลการศึกษาพบว่า การทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก ขาดทุนสุทธิ แต่มีกำไรจากการดำเนินงานเป็นบวก ทำให้ชาวประมงสามารถทำการประมงอยู่ได้ ประกอบกับการลงทุนทำการประมงอวนครอบหมึก เป็นการลงทุนที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับอวนล้อมจับปลากะตัก และอวนครอบปลากะตัก ทำให้ชาวประมงเหล่านี้จะออกจากอาชีพประมงน้อยรายเมื่อเขามีกำไรลดลง และสาเหตุที่ชาวประมงไม่เปลี่ยนหรือเคลื่อนย้ายออกจากอาชีพประมง เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือขายทรัพย์สินไปประกอบอาชีพอย่างอื่นในบริเวณอ่าวบางสะพานและใกล้เคียงได้ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตชาวประมงควรมีการแปรรูปหมึกเป็นหมึกแห้งแทนที่จะจำหน่ายสด และชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงที่เหมาะสมให้สามารถทำการประมงร่วมกันได้ เพื่อลดความเสี่ยงจากการจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมืออวนครอบหมึกเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Panayotou (1985) ที่พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กจะรักษาสถานภาพของตนในการประกอบอาชีพโดยเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินทางการประมงให้มากยิ่งขึ้น จึงเท่ากับเป็นการผูกมัดตัวเองให้อยู่ในอาชีพประมงนานยิ่งขึ้น

อวนลอยปลาทุ

ในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือน แยกเป็นต้นทุนผันแปร 10,646.17 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 95.40

ต้นทุนคงที่ 513.19 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.60 มีกำไรสุทธิ 1,280.64 บาทต่อเดือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 11.47 จากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการทำประมงร้อยละ 95.40 เป็นต้นทุนผันแปร ซึ่งเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ถึงร้อยละ 57.43 และค่าแรงงาน ร้อยละ 16.81 ต้นทุนประเภทนี้จะเปลี่ยนไปตามปริมาณการผลิต ถ้ามีการผลิตมากก็ต้องมีการลงทุนในส่วนนี้สูง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธันวา จิตต์สงวน (2525) ที่พบว่าปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปรที่ชาวประมงขนาดเล็กมีการลงทุนคือ น้ำมันดีเซล และค่าแรงงาน โดยมีค่าประมาณร้อยละ 55.90 ถึงร้อยละ 65.90 ของต้นทุนทั้งหมด ดังนั้นชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงที่มีความเหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำได้หมุนเวียนตามฤดูกาล

อวนจมปู

ในการทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 11,445.23 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 91.32 ต้นทุนคงที่ 1,088.54 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 8.68 มีกำไรจากการดำเนินงาน 794.67 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 293.87 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -2.34 จากผลการศึกษาพบว่า การทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู ขาดทุนสุทธิ แต่มีกำไรจากการดำเนินงานเป็นบวก ทำให้ชาวประมงสามารถทำการประมงอยู่ได้ และประกอบกับการลงทุนทำการประมงอวนจมปู เป็นการลงทุนที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับเครื่องมือทำการประมงชนิดอื่นๆ ทำให้ชาวประมงเหล่านี้จะออกจากอาชีพประมงน้อยรายเมื่อเขามีกำไรลดลง และสาเหตุที่ชาวประมงไม่เปลี่ยนหรือเคลื่อนย้ายออกจากอาชีพประมง เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือขายทรัพย์สินไปประกอบอาชีพอย่างอื่นได้ ดังนั้นชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงที่เหมาะสมให้สามารถทำการประมงร่วมกันได้ เพื่อลดความเสี่ยงจากการจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมืออวนจมปูเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Panayotou (1985) ที่พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กจะรักษาสถานภาพของตนในการประกอบอาชีพโดยเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินทางการประมงให้มากยิ่งขึ้น จึงเท่ากับเป็นการผูกมัดตัวเองให้อยู่ในอาชีพประมงนานยิ่งขึ้น

ลอบหมึก

ในการทำการประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 10,737.40 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 94.16 และต้นทุนคงที่ 665.63 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 5.84 มีกำไรสุทธิ 2,996.97 บาทต่อเดือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 26.28 การทำการประมงลอบหมึกเดือนหนึ่งจะทำการประมงเพียง 15 วัน เพื่อเป็นการใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ชาวประมงควรใช้

เวลาว่างทำการประมงด้วยเครื่องมือชนิดอื่นๆ ที่มีการลงทุนที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวจะเห็นได้ว่า ต้นทุนทำการประมงส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร ซึ่งปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปร ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง และค่าแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 46.18 และ 17.27 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ ซึ่งต้นทุนประเภทนี้ จะเปลี่ยนไปตามปริมาณการผลิต ถ้ามีการผลิตมากก็ต้องมีการลงทุนในส่วนนี้สูง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ คำภา (2524) ที่พบว่า โครงสร้างของต้นทุนทำการประมงโดยเฉลี่ยทุกเครื่องมือจะเป็นต้นทุนการดำเนินการหรือต้นทุนผันแปร ถึงร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 เป็นต้นทุนคงที่ ซึ่งต้นทุนดำเนินการส่วนใหญ่ประกอบด้วยค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าเสียโอกาสแรงงานในครอบครัว

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือประมงทั้ง 6 ชนิดแล้ว พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีต้นทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนจมปู ลอบหมึก และอวนลอยปลาทุ่มีต้นทุนต่ำสุด ตามลำดับ ส่วนกำไรสุทธิจากการทำประมง พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีกำไรสุทธิสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ่ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีกำไรสุทธิต่ำสุด ตามลำดับ ส่วนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ่ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำสุด ตามลำดับ ดังนั้นชาวประมงควรมีการเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงตามความเหมาะสม โดยเฉพาะชาวประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมืออวนครอบหมึกและอวนจมปู ที่มีการขาดทุนสุทธิจากการทำประมง เครื่องมือทำการประมงที่ควรเพิ่มเช่น อวนลอยปลาทุ่ อวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก เป็นต้น เพราะการเพิ่มเครื่องมือทำการประมงดังกล่าวนี้ เป็นการเพิ่มต้นทุนเพียงซื้ออวนและวัสดุอุปกรณ์บางชนิดเพิ่มขึ้นเท่านั้น ในส่วนปัจจัยอื่นๆ ชาวประมงก็สามารถใช้ร่วมกับเครื่องมือเดิมที่มีอยู่แล้วได้ ช่วยให้เป็นการเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น ช่วยแก้ปัญหาในการขาดทุนจากการทำการประมงได้

การศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

ผลจากการศึกษาพบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง โดยมีเหตุผลว่า มีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพการทำประมง และพอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพประมง ส่วนความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมงนั้น ส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง ซึ่งในประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่าในอนาคตชาวประมงเริ่มไม่มั่นใจว่าอาชีพการทำประมงจะดำรงชีพอยู่ได้ เนื่องจากในปัจจุบันการทำประมงก็ไม่มี ความแน่นอนในการประกอบอาชีพ จับสัตว์น้ำได้น้อย ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย รายได้ที่ได้ก็ใช้จ่ายในแต่ละเดือน ไม่มีเงินออม ชาวประมงจึงสงเสียดให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้น

เพื่อให้ได้ใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่มีความมั่นคงมีรายได้ที่ดีกว่า ไม่ต้องกลับมาประกอบอาชีพการทำประมงเหมือนบรรพบุรุษ แต่ชาวประมงเองยังคงทำการประมงต่อไป เพราะไม่มีโอกาสไปประกอบอาชีพอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงศ์วัฒน์ บุญชูวงศ์ (2530) ที่พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ยังคงอยากจะทำอาชีพทำการประมงเป็นอาชีพหลัก เพราะโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพมีน้อยและรายได้จากการทำประมงพอเลี้ยงชีพอยู่ได้

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยอาศัยผลจากการศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาพบว่า การทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก และอวนจมปู มีการขาดทุนสุทธิ ดังนั้นชาวประมงพื้นบ้านควรเพิ่มชนิดเครื่องมือประมงที่เหมาะสมให้สามารถทำการประมงร่วมกัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำหมุนเวียนได้ตามฤดูกาลและลดความเสี่ยงของรายได้จากการจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือชนิดเดียว โดยอยู่ภายใต้ระดับการลงทุนที่สอดคล้องกับแหล่งเงินทุนในท้องถิ่น จะทำให้ชาวประมงมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำและมีกำไรสุทธิสูงขึ้น เนื่องจากกำไรสุทธิเป็นเครื่องแสดงถึงความสำเร็จของชาวประมงในระยะยาว

2. จากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ดังนั้นรัฐบาลจึงควรพัฒนาปัจจัยแรงงาน เพราะความคิดเห็นพบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.73 ยังอยากมีอาชีพการทำประมงต่อไป เพื่อที่การใช้ปัจจัยชนิดนี้จะได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจัดให้มีการอบรมฝึกฝนแรงงานให้มีความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพประมง ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต หรืออาจจะใช้แรงงานในครัวเรือนที่เป็นส่วนเกินไปประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนปัจจัยน้ำมันเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะถ้าราคาน้ำมันสูง ทำให้ราคาของปัจจัยการผลิตประเภทอื่น เช่น เรือ เครื่องยนต์เรือ เครื่องมือประมง ฯลฯ ต้องมีราคาสูงตามไปด้วย รัฐบาลควรมีนโยบายลดราคาน้ำมันให้แก่กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตของชาวประมง จะเป็นการดีกว่าการลดราคาโดยทั่วไปซึ่งผลประโยชน์ตกอยู่กับชาวประมงพาณิชย์มากกว่า

3. จากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนผันแปรซึ่งเป็นต้นทุนดำเนินการมีสัดส่วนมากกว่าต้นทุนคงที่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ถ้ารัฐบาลหรือสถาบันการเงินต้องการให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อแก่ชาวประมงพื้นบ้านเหล่านี้แล้ว การให้สินเชื่อดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นวงเงินจำนวนมาก แต่ควรเน้นเรื่องความถี่ของการให้สินเชื่อตามความเป็นจริงในการใช้แต่ละครั้ง เนื่องจาก

ทุนดำเนินการเป็นสิ่งจำเป็นและต้องใช้หมุนเวียนอยู่เสมอๆ ทั้งชาวประมงพื้นบ้านเองสามารถเรียกทุนนี้คืนได้ในระยะสั้นหลังการจับสัตว์น้ำในแต่ละเที่ยว

4. จากผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงมีรายได้สุทธิต่อเดือนอยู่ในระดับต่ำมาก รัฐบาลควรมีนโยบายให้หน่วยงานของรัฐได้ให้ความสนใจและหาทางเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวประมง โดยการให้การศึกษาดูแบบให้ชาวประมงมีการแปรรูปสัตว์น้ำ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น และจัดฝึกอบรมด้านการประกอบอาชีพเสริม เช่น การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การให้บริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

5. จากผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง แต่เมื่อถามถึงความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมงต่อ นั้น พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมงต่อจากตนเอง ซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าชาวประมงส่วนใหญ่เริ่มมองว่าอาชีพการทำประมงไม่มีความมั่นคง ประกอบกับสัตว์น้ำที่จับได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐควรได้ให้ความสนใจหารูปแบบวิธีการบริหารจัดการด้านการประมงมาใช้ เช่น โครงการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน โครงการสิทธิประมงหน้าบ้าน เป็นต้น เพื่อให้ชาวประมง ชุมชนและหน่วยงานของรัฐได้ร่วมกันวางแผนกำหนดนโยบาย ในการดำเนินงานร่วมกันแทนที่นโยบายจะถูกกำหนดมาจากหน่วยงานของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ควรมีการแบ่งเขตการทำประมงให้ชัดเจนระหว่างชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพาณิชย์ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวประมงด้วยกันเองในการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะเครื่องมือทำการประมงหลักในบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 6 ชนิด เท่านั้น ดังนั้นจึงควรที่จะมีการศึกษาเครื่องมือประมงทุกชนิดที่ทำการประมง เพื่อที่จะทำให้ได้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงทุกเครื่องมือในบริเวณอ่าวบางสะพาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลภา บุญชูวงศ์. (2545). *เศรษฐกิจการทำประมงขนาดเล็กบริเวณอ่าวบางสะพาน*. กรุงเทพฯ : กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง.
- กุลภา สุพงษ์พันธ์. (2543). *การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ของการทำประมงอวนล้อมจับที่เหมาะสมบริเวณอ่าวไทย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เศรษฐศาสตร์เกษตร). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กรมประมง. กองประมงทะเล. (2540). *คำนิยามและการจำแนกเครื่องมือประมงทะเลของไทย*. กรุงเทพฯ.
- กั้ววาลัย จันทรโชติ. (2541). *การจัดการประมงโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2529). *การส่งเสริมการประมง*. กรุงเทพฯ : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดารณี ศรีสง่า. (2532). *การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการประมงขนาดเล็กในจังหวัดระนอง พ.ศ. 2529*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เศรษฐศาสตร์เกษตร). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธันวา จิตต์สงวน. (2525). *การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนและผลกำไรจากการทำประมงชายฝั่งทะเลในประเทศไทย*. บทความทางวิชาการสาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร เสนอในที่ประชุมวิชาการทางการ ครั้งที่ 20 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัสสัมชัญ).
- พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์. (2530). *การศึกษาทางสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงขนาดเล็กจังหวัดระนอง*. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.
- _____. (2539). *สภาวะเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนประมงขนาดเล็กกับการจัดการประมงโดยชุมชนในจังหวัดพังงา*. กรุงเทพฯ : กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง.
- _____. (2539). *โครงสร้างทางสังคม – เศรษฐกิจของชุมชนประมงขนาดเล็กและแนวความคิดเชิงนโยบายในการจัดการประมงโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง.
- พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ และ กุลภา ขวัญมิ่ง. (2536). *เศรษฐกิจการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวปากพนัง: ทางเลือกในการประกอบอาชีพประมงกับการจัดการประมงชายฝั่ง*. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.

- พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ และ อำพร เลาวพงษ์.(2531). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของ
การทำประมงสัตว์น้ำหน้าดินและปลาผิวน้ำของไทย. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและ
แผนงานประมง กรมประมง.
- ยุทธ ไถยวรรณ.(2544).สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร.
- ลัดดาวัลย์ คำภา. (2524).การวิเคราะห์การผลิตและผลได้รับของการประมงขนาดเล็กในจังหวัด
ชุมพร ปี 2521.วิทยานิพนธ์ วท.ม.(เศรษฐศาสตร์เกษตร).กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2539).เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
- วันทนา เจนกิจโกศล. (2540). ทศนคติของชาวประมงพื้นบ้านที่มีต่อการจัดการประมง
โดยชุมชน : กรณีศึกษาบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัด ตราด.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการประมง). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- วีระพรรณ เพชรอาวุธ. (2540). รายงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งสิทธิประมงหน้า
บ้าน บริเวณอ่าวบางสะพาน – บางสะพานน้อย. กรุงเทพฯ : กองประมงทะเล กรม
ประมง. เอกสารอัดสำเนา.
- สมศักดิ์ จุลละสร และ สมศักดิ์ ปราโมกษ์ชุตินา. (2527). โครงการพัฒนาการประมงทะเล
พื้นบ้าน. วารสารการประมง 37 (4) : 286 – 291.
- สำนักงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง.(2542). รายงานโครงการจัดการ
ทรัพยากรประมงชายฝั่ง (สิทธิประมงหน้าบ้าน) อ่าวบางสะพาน-บางสะพานน้อย
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2540). สัมมะโนประมงทะเล พ.ศ.2538 เขตการประมง 8 (เขตอ่าวไทย
ตอนกลาง) ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรื.
_____.(2541). การเปลี่ยนแปลงการประมงทะเลไทยจากการสัมมะโนประมงทะเล
พ.ศ.2528 และ 2538. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรื.
- อภิพันธ์ จันตะนี.(2538). วิธีวิจัยทางธุรกิจ.กรุงเทพฯ,โรงพิมพ์ วี.เจ.พรินต์ติ้ง.
- อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม.(2535).เศรษฐศาสตร์การเกษตร. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ. (2533). "การผลิต" ในเอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์เพื่อ
การจัดการ เล่มที่ 1 หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อำนาจ แทนทอง. (2534). คำอธิบายพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490. กรุงเทพฯ :
เอกสารภาควิชาการจัดการประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำพร เลาวพงษ์. (2530). การศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้าน ตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ปี 2529. กรุงเทพฯ :กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.

อำพร เลาวพงษ์. (2530). การศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้าน ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ปี 2529. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.

Panayotou, T. (ed). 1985. *Cost structure and Profitability of Small-Scale Fisheries in Asia : Socioeconomic Analysis and Policy*. Ottawa Canada : TDRC

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

เรื่อง ต้นทุนและผลตอบของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน ปี 2545

แบบสอบถาม

เรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน บริเวณอ่าวบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

การสำรวจครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันของ
การทำประมงพื้นบ้านที่สำคัญในด้านการลงทุน และผลตอบแทน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ
ปรับปรุงบริหารจัดการจัดการลงทุนการทำประมง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของแต่ละบุคคลจะ
ปกปิดไว้เป็นความลับโดยเคร่งครัด

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับต้นทุนและรายได้ของการทำประมงพื้นบ้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการ
ประกอบอาชีพการทำประมง

ประเภทเครื่องมือ

☐ อวนล้อมจับปลาตะกั้ง	☐ อวนครอบปลาตะกั้ง	☐ อวนครอบหมึก
☐ อวนลอยปลาทุ	☐ อวนลอยปู	☐ ลอบหมึก

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์..... อายุ.....ปี
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... นับถือศาสนา.....
ระดับการศึกษา..... ทำอาชีพการประมงมาเป็นเวลา.....ปี
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน อาชีพเสริม.....
รายได้จากอาชีพเสริม.....บาทต่อเดือน
หนี้สินเพื่อการบริโภคในครัวเรือน.....บาท

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับต้นทุนและรายได้จากการทำประมง

1. ประเภททรัพย์สินถาวร

1.1 เปลือกเรือ

เรือยาวขนาด.....เมตร ราคาซื้อ.....บาท
สภาพเรือก่อนซื้อ

ต่อใหม่

ซื้อต่อมือสอง ใช้งานมาแล้ว.....ปี

ระยะเวลาที่ท่านใช้งาน.....ปี

คาดว่าจะปลดระวาง.....ปี

ซ่อมเปลือกเรือปีละ.....ครั้ง ค่าใช้จ่ายครั้งละ.....บาท
(ปีละ.....บาท)

1.2 เครื่องยนต์

ชื่อเครื่องยนต์.....

เบนซิน

ดีเซล

ราคาซื้อ.....บาท

สภาพก่อนซื้อ

ใหม่

เครื่องยนต์มือสอง ใช้งานมาแล้ว.....ปี

ระยะเวลาที่ท่านใช้งาน.....ปี

คาดว่าจะปลดระวาง.....ปี

ค่าซ่อมเครื่องยนต์เดือนละ.....ครั้ง ค่าใช้จ่ายเดือนละ.....บาท
(ปีละ.....บาท)

1.3 เครื่องมือและอุปกรณ์

รายการ	จำนวน (1)	สภาพขณะซื้อ (2)		มูลค่าที่ซื้อ (บาท) (3)	ซื้อมาแล้ว (ปี) (4)	อายุรวมทั้งสิ้น (ปี) (2)+(4)
		ใหม่	เก่าใช้มาแล้ว(ปี)			
1.อวนครบชุด						
2.เครื่องกว้าน						
3.อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์						
3.1 วิทยุสื่อสาร						
3.2 โซนา						
3.3 ซาวเดอรั						
3.4 เรดาร์						
4.สปอร์ตไลท์						
5.ไฟแสงจันทร์						
6.หลอดไฟราว						
7.ลอบ						
8.อื่นๆ ระบุ.....						
9.ระบุ.....						

1.4 มูลค่าเรือพร้อมเครื่องยนต์และอุปกรณ์ทั้งหมดที่คาดว่าจะขายได้ในปัจจุบัน
เท่ากับ.....บาท

1) เรือและเครื่องยนต์.....บาท

2) อุปกรณ์อื่นๆ.....บาท

1.5 ท่านกู้เงินมาซื้อปัจจัยคงที่หรือไม่.....

ถ้ากู้ท่านกู้มาจากแหล่งใด.....

จำนวนเงินกู้.....บาท

อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ.....ต่อปี

กำหนดชำระคืนภายใน.....ปี

2.ค่าใช้จ่ายผันแปร

2.1 ค่าจ้างแรงงาน

2.1.1 ระบบการจ่ายผลตอบแทน

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ผลตอบแทนต่อเดือน				รวม	
		เงินเดือน	ส่วนแบ่ง		เงินพิเศษ	บาท/เดือน	บาท/ปี
			%	บาท			
ได้กั๊ง							
คนอวน							
คนงานทั่วไป							
อื่นๆ ระบุ.....							

2.1.2 แรงงานประกอบด้วยสมาชิกครัวเรือน.....คน

ลูกจ้าง.....คน

2.1.3 ระยะเวลาการจ่ายค่าผลตอบแทน

จ่ายเป็นเที่ยว

จ่ายเดือนละครั้ง

อื่นๆ ระบุ.....

2.2 ค่าใช้จ่ายดำเนินการ

รายการ	หน่วย	ต่อเที่ยว			ต่อเดือน		
		ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า	ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า
1. ค่าน้ำมัน							
1.1 น้ำมันเชื้อเพลิง							
1.2 น้ำมันเครื่อง							
1.3 น้ำมันหล่อลื่น							
1.4 อื่นๆ ระบุ							

รายการ	หน่วย	ต่อเที่ยว			ต่อเดือน		
		ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า	ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า
2. ค่าวัสดุอื่นๆ							
2.1 น้ำแข็ง							
2.2 ภาชนะบรรจุ							
2.3 แก๊สหุงต้ม							
2.4 อาหาร							
2.5 น้ำจืด							
2.6 อื่นๆ ระบุ.....							
3. ค่าใช้จ่ายในการขาย							
3.1 ค่าท่าเทียบเรือ							
3.2 ค่าขนส่ง							
3.3 อื่นๆ ระบุ.....							
รวม							

2.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

รายการ	รายละเอียด	ค่าใช้จ่าย (บาท)	
		ต่อปี	ต่อเดือน
1. ค่าซ่อมบำรุงและเปลี่ยนใหม่สำหรับ เครื่องมือประมงและอุปกรณ์			
1.1 อวน			
1.2 ลวดสลิง			
1.3 ต้ายซ่อมและเชือก			
1.4 เนื้ออวน			
1.5 หลอดไฟ			
1.6 เครื่องกว้าน			
1.7 เครื่องกำเนิดไฟฟ้า (ไดปั่นไฟ)			
1.8 อื่นๆ ระบุ.....			
2. ค่าธรรมเนียม			
2.1 ทะเบียนเรือ			
2.2 ค่าอาชญาบัตร			
2.3 ค่าภาษี			

- 2.4 ท่านกู้เงินมาใช้จ่ายในการดำเนินงานหรือไม่.....
 ถ้ากู้ท่านกู้มาจากแหล่งใด.....
 จำนวนเงินที่กู้.....บาท
 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....ต่อปี
 กำหนดชำระคืนภายใน.....ปี

3. รายได้

3.1 รายได้จากการทำงานประมง

สัตว์น้ำหลัก		ราคาต่อ กก. (บาท)	ต่อเที่ยว	
ชนิด	ขนาด		ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)

1.2 ระยะเวลาในการทำประมง (รอบปี 2545)

จำนวน	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตค.	พย.	ธค.
วัน/เดือน												

- หมายเหตุ. 1. ให้ทำเครื่องหมาย “---“เดือนที่ไม่ได้จับสัตว์น้ำ
 2. จำนวนวันที่ออกไปทำการประมงต่อเดือน

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการประกอบอาชีพทำการประมง

- 1) ท่านต้องการเปลี่ยนอาชีพทำการประมงหรือไม่
 - () ต้องการเปลี่ยนอาชีพ (เลือกข้อนี้ ตอบคำถามต่อในข้อที่ 2 ,3 ,5)
 - () ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ (เลือกข้อนี้ ตอบคำถามต่อในข้อที่ 4 ,5)
 - 2) สาเหตุที่ท่านต้องการเปลี่ยนอาชีพ
 - () อาชีพประมงน่าเบื่อ จำเจ ทำมานานแล้ว
 - () ต้องการหางานทำที่มีรายได้มากกว่านี้
 - () จับสัตว์น้ำได้น้อย ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย
 - () ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ
 - () อื่นๆ ระบุ.....
 - 3) อาชีพที่คิดจะทำเมื่อออกจากอาชีพการทำประมง
 - () เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 - () ทำการเกษตร
 - () ค้าขาย
 - () รับจ้าง
 - () อื่นๆ ระบุ.....
 - 4) สาเหตุที่ท่านไม่คิดเปลี่ยนอาชีพการทำประมง
 - () พอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง
 - () มีความรู้ความชำนาญในอาชีพการทำประมง
 - () อายุมากเกินไปที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น
 - () ไม่มีเงินทุนไปทำอาชีพอื่น
 - () อื่นๆ ระบุ.....
 - 5) ความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง
 - () ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง
 - () ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง
 - () ยังไม่แน่ใจ
-

ภาคผนวก ค

คำนิยามและรายละเอียดเครื่องมือประมงทะเล
อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ
อวนจมปู และลอบหมึก

คำนิยาม และรายละเอียดเครื่องมือประมงทะเลแต่ละชนิด

1. อวนล้อมจับปลาตะกัก

เครื่องมืออวน อวนมีลักษณะคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาว 250 - 450 เมตร ลึก 15 - 80

เมตร ขึ้นอยู่กับขนาดเรือและความลึกของแหล่งประมง เนื้ออวนเป็นไนลอนชนิดไม่มีปม ขนาดตา 4.0 – 9.0 มิลลิเมตร ตาปะทังบนอาจมีหรือไม่มี ส่วนตาปะทังล่างนิยมใช้อวนโพลีเอทรีลีน ทุ่นพยุงบวมมีทั้งแบบรูปไข่และแบบทรงกระบอกค่อนข้างแบน สายमानใช้เชือกเกลียวถักขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 26 - 40 มิลลิเมตร ห่วงमानเป็นโลหะเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 - 15 เซนติเมตร ผูกคู่กับน้ำหนักถ่วง เป็นตะกั่วขนาด 2 - 3 กิโลกรัม/จุด แต่ละจุดห่างกัน 2.50 - 3.00 เมตร

วิธีการประมง วิธีการประมง เป็นเวลากลางวันตั้งแต่เช้าตรู่ถึงเย็น เรือจะแล่นหาฝูงปลากะตักที่ว่ายบริเวณผิวน้ำ หรือใช้เฮลิคอปเตอร์ตรวจหาฝูงปลากะตักที่อยู่ใต้ผิวน้ำ เมื่อพบแล้วจะปล่อยอวนล้อมฝูงปลาไว้ ทำการกว้านสายमानเพื่อรูดปิดด้านล่างผิวน้ำ เมื่อกว้านสายमानเสร็จแล้วจะกู้อวนขึ้นเรือด้วยแรงคน หรือใช้เครื่องกว้านอวนจนสามารถดึงปลาใส่เรือได้ จากนั้นจะเตรียมอวนให้เรียบร้อยเพื่อวางใหม่ วันหนึ่งๆ ทำการประมง 1 - 5 ครั้ง อัตราการจับไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของฝูงปลากะตัก และความสามารถของไต๋กั้งเรือในการหาแหล่งปลากะตัก

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลากะตักทุกขนาด และปลาผิวน้ำชนิดอื่นที่ปะปนมาด้วย เช่น ปลาทุ-ลั้ง ปลาหลังเขียว ปลาสีกุนชนิดต่างๆ ปลาสาก เป็นต้น

2.อวนครอบปลากะตัก

เครื่องมืออวน มีรูปร่างเหมือนกับอวนครอบหมึก เนื้ออวนชนิดไม่มีปม ขนาดตา 5.50 มิลลิเมตร ขนาดเครื่องมืออวนใกล้เคียงกันกับความยาวของเรือ ตัวอย่างเช่น เรือขนาด 12 เมตร จะมีความยาวอวนด้านระหว่างปลายคันไม้ไผ่ทั้งสอง ยาว 16 เมตร ด้านข้างสองข้างยาวข้างละ 10 เมตร และด้านที่แนบกับกราบเรือ ยาว 12 เมตร ความลึกอวน 18 - 23 เมตร คร่าวบนใส่ทุ่นสามด้าน เว้นด้านที่แนบกับกราบเรือ ความยาวอวนรอบปากล่างจะมากกว่ารอบปากบนประมาณ 4 เมตร และผูกห่วงโลหะ 1 ห่วง กับตะกั่วน้ำหนัก 3 กิโลกรัม/จุด รอบปากอวนล่าง โดยมีระยะห่างกัน 1.00 - 1.50 เมตร แล้วใช้เชือกขนาด 16 มิลลิเมตร ร้อยผ่านห่วงมาทุกห่วง ปลายเชือกที่เหลือประมาณ 30 เมตร มาบรรจบกันที่กึ่งกลางอวนด้านที่แนบกราบเรือ นอกจากนี้เฉพาะมุมอวนด้านที่อยู่ปลายคันไม้ไผ่มีห่วงโลหะขนาดเล็ก ผูกห่างกัน 2 เมตร อยู่ด้านในของตะเข็บมุมอวนตามแนวความลึก แล้วใช้เชือกขนาด 10 มิลลิเมตร ผูกมุมอวนล่างสุด แล้วร้อยผ่านห่วงดังกล่าวและรอกหรือห่วงปลายคันไม้ไผ่ ปลายเชือกที่เหลืออยู่บนเรือ นอกจากนี้ยังเพิ่ม ตุ่มน้ำหนักพิเศษ ขนาด 4 - 6 กิโลกรัม/อัน ถ่วงที่มุมอวนด้านล่างทั้ง 4 มุม เพื่อช่วยให้อวนจมเร็วยิ่งขึ้น

วิธีการประมง ทำการประมงเฉพาะกลางคืน ไม่จำเป็นต้องเป็นช่วงเดือนมืด น้ำลึก 5 - 20 เมตร เริ่มจากแล่นเรือค้นหาฝูงปลาจะตก ตั้งแต่เวลาพลบค่ำโดยใช้เครื่องเอคโคโซวเดอร์ เมื่อพบและเลือกจุดทำการประมงได้แล้ว จะทอดสมอเรือเปิดไฟทุกดวงให้สว่าง เว้นไว้เฉพาะไฟหรี เปิดไฟล่อสัตว์น้ำ ประมาณ 1 ชั่วโมง ฝูงปลาจะรวมตัวกันหนาแน่นมากขึ้น เมื่อเห็นว่ามากพอที่จะทำการประมงได้แล้ว จะเตรียมเครื่องมืออวนให้พร้อม และเริ่มทยอยดับไฟตามลำดับ จนเหลือเฉพาะกลุ่มไฟสปอตไลท์ที่ใช้หรือกลางลำด้านกราบขวา(หรือด้านที่มีอวน) การหรีไฟกระทำโดยลดกำลังเครื่องยนต์แล้วเร่งให้สว่างทันทีที่หันไคสลับไปมา ประมาณ 2 - 10 ครั้ง ชาวประมงเรียกว่าการเบิ้ล หรือไซ้ไฟ ใช้เวลา 1 - 2 นาที จึงสั่งให้ปล่อยอวนครอบสัตว์น้ำ และกว้านสายมาปิดด้านล่างผืนอวน จากนั้นกู้อวนขึ้นเรือรวมทั้งเปิดไฟล่อสัตว์น้ำใหม่ ถ้าเห็นว่าบริเวณดังกล่าวจับสัตว์น้ำได้น้อย จะย้ายแหล่งจับใหม่ คืนๆ หนึ่ง จะย้ายแหล่งประมงประมาณ 3 - 6 แห่ง ที่ได้สัตว์น้ำมากจะครอบอวนบ่อยครั้ง ส่วนใหญ่ใช้อวนครอบ 6 - 10 ครั้ง/คืน

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลาจะตัก ปลาหลังเขียวยาว ปลาออกแรกล้วย ปลาทู ปลาลัง ปลาสิ่กุนข้างเหลือง ปลาสาก เป็นต้น

3.อวนครอบหมึก

เครื่องมืออวน อวนรูปกล่องสี่เหลี่ยม ด้านบนและด้านล่างเปิดโล่ง คร่าวบนมีทุ่นพุง อวน 3 ด้าน ยกเว้นด้านที่แนบกราบเรือ ความยาวของคร่าวบนด้านนอกสุดมากกว่าความยาวเรือประมาณ 3 - 4 เมตร และด้านที่แนบกราบเรือจะมากกว่าความยาวเรือ 1 - 2 เมตร ด้านข้างทั้งสองยาวด้านละ 9 - 10 เมตร ความยาวรอบคร่าวล่างจะมากกว่าความยาวคร่าวบนประมาณ 3 - 4 เมตร ความลึกอวน 11 - 16 เมตร เนื้ออวนเป็นอวนไนลอนขนาด 210d/6 มีขนาดตาอวน 25 มิลลิเมตร คร่าวล่างผูกตะกั่ว หรือโซ่ตลอดแนว คิดเป็นน้ำหนักประมาณ 2 - 3 กิโลกรัมต่อความยาว 1 เมตร รวมทั้งผูกห่วงโลหะขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 - 7 เซนติเมตร ห่างกันห่วงละ 1.00 - 1.50 เมตร และใช้เชือกขนาด 14 - 16 มิลลิเมตร ร้อยผ่านห่วงทุกห่วง ปลายทั้งสองของเชือกมาบรรจบใกล้กันที่กึ่งกลางอวนด้านที่แนบกราบเรือ เชือกเส้นนี้ใช้สำหรับรูดปิดด้านล่างของผืนอวน นอกจากนี้ที่ตะเข็บมุมอวนตามแนวความลึกผูกห่วงโลหะขนาดเล็กไว้ด้านใน ห่างกันประมาณ 2 เมตร และใช้เชือกขนาด 10 มิลลิเมตร ร้อยผ่านห่วงดังกล่าว ปลายข้างหนึ่งผูกกับมุมอวนด้านล่าง แล้วร้อยผ่านรอกปลายคันไม้ไผ่ เพื่อใช้สำหรับขว้างเก็บเนื้ออวนไว้เหนือผิวน้ำก่อนปล่อยอวนลงมาครอบสัตว์น้ำ

วิธีการประมง เครื่องมือนี้นิยมใช้ทำการเฉพาะกลางคืนช่วงเดือนมืด ไม่มีแสงจากดวงจันทร์ แหล่งประมงน้ำลึก 10 - 40 เมตร เริ่มจากปล่อยอวนลอย และผูกไว้กับหัวเรือ เพื่อถ่วงให้เรือลอยอย่างช้าๆ หรือทอดสมอเรือ จัดเตรียมเครื่องมืออวนซึ่งกับคันไม้ไผ่ขนาดใหญ่ ทางกราบเรือด้านใดด้านหนึ่งให้เรียบร้อย และกว้านรั้งเก็บเนื้ออวนทั้งสี่ด้านไว้ที่ผิวน้ำ เปิดไฟทุกดวงเพื่อล่อหมึกนานตั้งแต่ 1 ชั่วโมง ขึ้นไป เมื่อเห็นว่ามีหมึกตอมแสงไฟมากพอแล้ว จะทยอยดับดวงไฟที่ใช้ล่อที่ละราวตามลำดับ จนกระทั่งเหลือเฉพาะไฟราวกลางลำด้านที่ใช้เครื่องมืออวน เสร็จแล้วเปิดไฟหรีสีแดง และดับไฟดวงอื่นๆ จากนั้นเริ่มหรีไฟสีแดงโดยลดกำลังเครื่องยนต์จนเกือบมืดสนิท ผุงหมึกส่วนหนึ่งจะว่ายน้ำเข้ามาบริเวณผิวน้ำศูนย์กลางของไฟหรี จึงปล่อยอวนครอบสัตว์น้ำ แล้วรีบกว้านสายมาจนรัดปิดด้านล่างผืนอวนทันที จากนั้นจะเปิดไฟล่อใหม่ ปล่อยอวนขึ้นเรือจนสามารถตักสัตว์น้ำใส่เรือได้ คืนหนึ่งๆ จะครอบอวน 2 - 15 ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่มืด และความชุกชุมของหมึก

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ หมึกกล้วย หมึกหอม ปลาหลังเขียว ปลาทุ-ลัง ปลาสิ่กุนชนิดต่างๆ ปลาซาก ปลาแป้น และปลาหน้าดินบางชนิด

4.อวนลอยปลาทุ

เครื่องมืออวน อวนยาว 400 - 1,200 เมตร อวนที่ใช้มีสองแบบ คือ แบบอวนเอ็น ใช้จับปลาทุกลักษณะเป็นอวนเอ็น ขนาดเบอร์ 0.20 ลึก 50, 100, 200 ตา ขนาดตา 45, 47 หรือ 50 มิลลิเมตร ท่อนพยุงบอวนใช้ท่อนพลาสติกขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.80 เซนติเมตร หนา 2.20 เซนติเมตร ผูกกับคร่าวบนห่างกัน 55 - 93 เซนติเมตร คร่าวล่างใช้ตะกั่วถ่วงขนาด 10 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 30 - 64 เซนติเมตร ส่วนชนิดที่ใช้ทำการประมงบริเวณผิวน้ำจะเพิ่มท่อนพลาสติกกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ผูกห่างกันประมาณ 18 เมตร ตลอดผืนอวน แบบอวนไนล่อน ใช้อวนไนล่อนสีเขียว ขนาดเบอร์ 210d/4 หรือ 6 ขนาดตา 44 หรือ 47 มิลลิเมตร ลึก 100, 200 หรือ 250 ตา ซึ่งลึกกว่าอวนแบบแรก ท่อนพยุงบอวนเป็นท่อนพลาสติก ขนาด 3.80 เซนติเมตร หนา 2.20 เซนติเมตร ช่วยเสริมโดยผูกห่างกัน 80 เซนติเมตร น้ำหนักถ่วงคร่าวล่างใช้ออวนไนล่อนผสมซาราน ลึก 10 ตา ขนาดตาเท่ากับของใช้ออวน อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ ท่อนธง หรือท่อนตะเกียงบอกแนวอวน จำนวน 2 ท่อน

วิธีการประมง แบบอวนเอ็นชนิดทำประมงบริเวณพื้นทะเล หรืออวนจม ส่วนใหญ่ใช้ทำการประมงในเวลากลางวัน เริ่มตั้งแต่เช้ามีดเป็นต้นไป ส่วนชนิดที่ใช้ทำการประมงบริเวณผิวน้ำนิยมวางอวนในเวลาเย็นใกล้ค่ำ หรือเช้ามีด แหล่งทำการประมงน้ำลึก 5 - 20 เมตร อวนจะถูกปล่อยเป็นแนวตรงมีท่อนบอกแนวอวนหัวท้าย แต่ถ้าเป็นชนิดอวนจมจะยึดให้อยู่กับที่ด้วยน้ำหนักถ่วงขนาด 5 - 7 กิโลกรัม คร่าวล่างอวนสัมผัสกับพื้นทะเล จะปล่อยผืนอวนทิ้งไว้นาน 1 - 2 ชั่วโมง จึงกู้อวน หรืออาจวางอวนใหม่อีกครั้งหนึ่งแล้วแล่นเรือกลับเข้าฝั่ง ส่วนอวนแบบไนล่อน ใช้ทำการประมงปลาทุกระดับใกล้ผิวน้ำในเวลากลางคืนช่วงเดือนมืด โดยปล่อยอวนในตอนเย็นใกล้ค่ำ ซึ่งเป็นช่วงที่ปลาเริ่มเปลี่ยนระดับการว่ายน้ำจากใกล้พื้นทะเลมาเป็นผิวน้ำปล่อยผืนอวนล่องลอยตามกระแสน้ำนาน 1 - 3 ชั่วโมง จึงกู้อวน และแล่นเรือกลับเข้าฝั่ง หากมีปลาทูชุกชุมอาจวางอวนในช่วงเช้ามีดอีกครั้งหนึ่ง

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลาทุ ปลาเก๋า ปลาอินทรี ปลาสิ่กุน ปลาตาบลาว เป็นต้น

5.อวนจมปู

เครื่องมืออวน อวนมีความยาวตั้งแต่ 350 - 1,500 เมตร ขึ้นอยู่กับว่าจะนำอวนแต่ละชุดมาต่อกันมากน้อยเพียงใด อวนชุดหนึ่งหรือห่อหนึ่งจะมีความยาวประมาณ 300 ถึง 500 เมตร เนื้ออวนมี 2 ชนิด ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือ อวนเอ็นขนาดเบอร์ 0.20, 0.25 หรือ 0.30 อีกชนิดหนึ่งพบน้อยเป็นเนื้ออวนไนล่อนสีขาวหรือเขียว ขนาดเบอร์ 210d/4 ขนาดตาอวนที่ใช้มีหลากหลายจะขึ้นอยู่กับขนาดของปูม้า ได้แก่ ขนาดตา 75, 80, 85, 90, 100, 115, 120 มิลลิเมตร ความลึกอวน 9 - 30 ตา ส่วนใหญ่ 14 - 25 ตา ท่อนพยุงบอวนชนิดที่นิยมใช้กันมากเป็นท่อนพลาสติก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.80 เซนติเมตร หนา 2.20 เซนติเมตร ผูกกับเชือกคร่าวบนมีระยะห่างกัน 1.45 - 11.00 เมตร ส่วนใหญ่ 2.50 - 3.00 เมตร ท่อนอีกชนิดหนึ่งเป็นท่อนโฟม

นี้ม ตัดเป็นแท่งสี่เหลี่ยมขนาด 6.00 1.50 1.00 เซนติเมตร ผูกห่างกัน 1.70 - 3.00 เมตร
น้ำหนักถ่วงคร่าวล่าง เป็นตะกั่วขนาด 10 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 36 - 80 เซนติเมตร น้ำหนักถ่วง
ปลายสุดผืนอวนข้างละ 1 - 7 กิโลกรัม อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ ทุ่นธงบอกตำแหน่งแนวอวนจำนวน
อย่างน้อย 2 ทุ่น/ชุด และถ้าใช้ในเวลากลางคืนจะแขวนตะเกียงที่ทุ่นด้วย หากใช้จับปูทะเล หรือ
ปูม้า บริเวณใกล้ฝั่งอาจใช้ทุ่นแบบง่ายๆ ไม่มีธง

วิธีการประมง เครื่องมือชนิดนี้ใช้ได้ทั้งกลางวันและกลางคืนในบริเวณน้ำลึกตั้งแต่ 2 เมตร ขึ้นไป จนถึง 40 เมตร บางรายทำการประมงไกลฝั่งมากจะค้างคืนในทะเล และปล่อยอวนทิ้งไว้หนานประมาณ 2 - 3 วัน แต่ส่วนใหญ่จะปล่อยอวนทิ้งไว้ 12 - 24 ชั่วโมง การวางอวนจะปล่อยอวนเป็นแนวตรงตามแนวชายฝั่งจำนวน 1 - 3 แถว มีทุ่นบอกแนวอวนที่ปลายสุดผิวนวนทั้งสองข้าง ถ้าใช้อวนยาวมากส่วนใหญ่จะเสริมทุ่นธงบริเวณช่วงกลางด้วย 1 - 2 ทุ่น เมื่อกู้อวนแล้วจะนำอวนที่ติดปูมาปลดที่ฝั่ง แล้วจัดเตรียมอวนให้เรียบร้อย อวนจมปูทะเลส่วนใหญ่กู้อวนกลับไปกลับมา และเก็บอวนขึ้นเรือต่อเมื่อกลับเข้าฝั่ง

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปูม้า ปูลาย ปูทะเล และสัตว์น้ำชนิดที่อาศัยที่พื้นทะเล อย่างเช่น ปลากระเบน เป็นต้น

6.ลอบหมึก

เครื่องมือประมง โครงลอบมีรูปร่าง 2 แบบ คือ แบบทรงกระบอกครึ่งซีก ซึ่งนิยมใช้กันมากที่สุด และแบบรูปกล่องสี่เหลี่ยมซึ่งใช้มากในภาคใต้บางจังหวัด เนื่องจากหาไม้ที่ตัดให้โค้งได้ยากขนาดของลอบ ความกว้าง 48 - 70 เซนติเมตร ความยาว 0.78 - 1.20 เมตร ความสูง 45 - 60 เซนติเมตร ขนาดที่พบส่วนใหญ่ คือ 0.60 1.00 0.51 เมตร ทางเข้าหรืองามี 1 ช่อง ยื่นเข้าไปในตัวลอบประมาณ 30 - 38 เซนติเมตร ส่วนแคบของงามีความกว้าง 7 - 10 เซนติเมตร ตัวลอบและงาหุ้มด้วยเนื้ออวนโพลีเอทรีลีน มีขนาดตาอวน 50 หรือ 60 มิลลิเมตร หรือใช้เนื้ออวนไนลอน ขนาดตา 25 มิลลิเมตร ท่อนบอกตำแหน่งลอบมี 3 แบบ รายละเอียดมีดังนี้

แบบที่หนึ่ง ใช้ไม้ไผ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางที่โคน 6 - 8 เซนติเมตร ยาว 11 - 12 เมตร และใช้น้ำหนักถ่วงเป็นถุงปุ๋ยบรรจุทรายหนักประมาณ 30 กิโลกรัม

แบบที่สอง ใช้ไม้ไผ่รวกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 - 4 เซนติเมตร ยาว 6 - 8 เมตร และผูกท่อนโพงขนาด 15 20 12 เซนติเมตร บริเวณ 1 ใน 3 ห่างจากโคน และใช้น้ำหนักถ่วงเป็นคอนกรีต หรือก้อนหินหนักประมาณ 12 - 18 กิโลกรัม

แบบที่สาม เป็นท่อนพลาสติกรูปทรงกระบอก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ยาว 27 เซนติเมตร หรือแกลลอนขนาด 5 ลิตร ผูกกับท่อนพลาสติกรูปทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ห่างกันประมาณ 1 เมตร และมีท่อนพยางลอบหรือท่อนอัดลอบอีกท่อนหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นแกลลอนพลาสติกขนาด 5 ลิตร 1 ลูก ผูกกับเชือกสายท่อนอยู่เหนือลอบประมาณ 2 - 10 เมตร น้ำหนักถ่วงเป็นคอนกรีตหนัก 12 - 18 กิโลกรัม เชือกสายท่อนเป็นเชือกขนาด 4 - 5 มิลลิเมตร จำนวน 1 เส้น ปลายข้างหนึ่งผูกกับท่อนบอกตำแหน่งลอบ ปลายที่เหลือผูกกับน้ำหนักถ่วง

การประกอบลอบถ้าใช้ท่อนแบบที่สองหรือสามจะใช้เชือกสายท่อนผูกกับลอบด้วย โดยให้ก้นลอบห่างจากพื้นทะเลประมาณ 2 - 3 เมตร แต่ถ้าใช้ท่อนแบบแรกจะมีเชือกอีกเส้นหนึ่งผูกปากลอบ ปลายเชือกอีกข้างหนึ่งผูกกับท่อนไม้ไผ่บริเวณผิวน้ำ ปรับระยะให้ก้นลอบอยู่สูงจากพื้นทะเล ประมาณ 2 - 3 เมตร เช่นเดียวกัน ลอบหมึกทุกลูกจะใช้ทางมะพร้าวหรือใบจากตัดสั้นเท่าความยาวลอบ จำนวน 2 - 3 ทาง ปิดคลุมด้านนอกตัวลอบ จำนวนลอบที่ใช้ขึ้นอยู่กับ ทุนทรัพย์ เรือขนาด 4 - 11 เมตร ใช้ลอบจำนวน 30 - 150 ลูก/ราย

วิธีการประมง เรือประมงพื้นบ้านจะวางลอบบริเวณใกล้ฝั่ง ส่วนใหญ่น้ำลึก 8 - 15 เมตร ลอบแต่ละลูกห่างกันประมาณ 100 เมตร ทำการกู้ลอบทุกวัน หลังจากกู้ลอบแล้วจะวางลอบต่อโดยไม่เก็บลอบขึ้นเรือ และจะนำขึ้นมาขัดทำความสะอาดเมื่อครบกำหนด 15 - 20 วัน สำหรับเรือขนาด 12 - 18 เมตร (ขนาดกลาง) นิยมประกอบลอบโดยใช้ท่อนแบบที่สามมากที่สุด แหล่งทำการประมงน้ำลึก 15 - 40 เมตร ทำการประมง 5 - 15 วันต่อเที่ยว การวางลอบเริ่มในช่วง 05.00 - 07.00 น. โดยวางเป็นแถวยาวในแนวเหนือใต้ประมาณ 2 - 3 แถว ช่องห่างระหว่างแถว 400 - 700 เมตร ลอบแต่ละลูกห่างกัน 40 - 60 เมตร ใส่ท่อนรับบอกแนวลอบทุกระยะ 2 กิโลเมตร การกู้ลอบจะเริ่มในเวลาเที่ยงหรือบ่าย และเก็บลอบขึ้นเรือ เสร็จสิ้นในเวลาพลบค่ำ

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ หมึกหอม (หมึกตะเภา) และหมึกกระดอง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นายวีระพงศ์ ว่างจำนงค์
วันเดือนปีเกิด	8 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	248/2 ถนนบางสะพาน ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าพนักงานประมง 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปฏิบัติงานประจำหน่วยปฏิบัติการเกษตรเคลื่อนที่แบบบูรณาการเขตที่ 2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2532	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2535	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยประมงสงขลาติณสุลานนท์ จังหวัดสงขลา
พ.ศ.2538	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2541	เกษตรศาสตรบัณฑิต (ธุรกิจการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ.2543	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ.2547	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Verapong Wungchamnong.(2004). *Rate of Returns of Traditional Fishing in Bangsaphan Bay Prachuapkirikhan*. Master's project,M.Econ.(Economics of Education).

Bangkok :Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor :
Assoc.Prof.Dr.Tumrong Udompijitkul.

The purpose of the research aimed to study general economic and social status of fisherman in returns on investment and the opinion of traditional fishing.

The sample composed of 104 fisherman at Bangsaphan Bay. This tools composed of Anchovy surrounding nets, Anchovy falling nets, Squid falling nets, Mackerel gill nets, Crab gill nets, and Squid traps . The data were collected with questionnaire and analyzed by percentage and rate of returns investment.

1. The results were as followed. Most fisherman have 44 years old and prathom 1-4 of education. They had experience approximately 21 years. They also had income from agriculture 1,250 bath per month and had debt on the average 17,500 bath per family.

2. Cost and rate of returns of traditional fishing in Bangsaphan Bay found that the fisherman who used Anchovy surrounding nets had total cost at 122,371.93 bath per month, net profit at 64,628.07 bath per month, and the rate of returns on investment was 52.81. Utilizing Anchovy falling nets had total cost at 68,821.99 bath per month, net profit at 21,178.01 bath per month, and the rate of returns on investment was 30.77. Utilizing Squid falling nets had total cost at 47,696.01 bath per month, net loss at 2,696.01 bath per month, and the rate of returns on investment was -5.65. Utilizing Mackerel gill nets had total cost at 11,159.36 bath per month, net profit at 1,280.64 bath per month, and the rate of returns on investment was 11.47. Utilizing Crab gill nets had total cost at 12,533.87 bath per month, net loss at 293.87 bath per month, and the rate of returns on investment was -2.34. Utilizing Squid traps had total cost at 11,403.03 bath per month, net profit at 2,996.97 bath per month, and the rate of returns on investment was 26.28

3. Most fisherman did not want to change their career. They explained that they had the experience and knowledge with fishing and satisfy in this career but for their next generation, most fisherman did not want them to do so.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรพงศ์ อุดมไพจิตรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อุทัย ชูธรรมขจร กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาพร้อมทั้งให้แนวคิดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมากจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คุณพี่ระ อ่าวสมบุรณ์ นักวิชาการประมง 8ว. ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน จังหวัดภูเก็ต คุณวุฒิชัย วังคะฮาด หัวหน้าสถานีประมงทะเลจังหวัดระนอง และคุณทวีศักดิ์ แพบใหญ่ นายกสมาคมชาวประมงพื้นบ้านบางสะพาน-บางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และขอขอบพระคุณ คุณวชิรปราณี คล้ายทอง เสรษฐกร 6ว. กรมประมง ที่ให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทำให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดีงามให้กับผู้วิจัย อีกทั้งเพื่อนๆ วิชาเอกเศรษฐศาสตร์การศึกษา ภาคพิเศษ รุ่นที่ 1 ทุกคนที่ได้ร่วมกันศึกษาเล่าเรียน และช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยกัน และที่สำคัญสารนิพนธ์เล่มนี้ไม่สามารถสำเร็จได้หากขาดกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านของอำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อยที่ได้สละเวลาอย่างมากในการตอบแบบสอบถาม

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ และขอบคุณ พี่ๆ และน้องๆ ที่ช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือตลอดการศึกษา

วีระพงศ์ วังจำนงค์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	3
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
	กรอบความคิดในการวิจัย.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	สภาพทั่วไปของท้องถิ่นที่ศึกษา.....	7
	สภาวะการทำประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน.....	8
	สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในพื้นที่.....	10
	ลักษณะการประกอบอาชีพประมง.....	13
	แนวคิดและทฤษฎี.....	15
	แนวคิดทางการผลิต.....	15
	แนวคิดทางทฤษฎี.....	16
	การตรวจเอกสาร.....	21
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	27
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	27
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง.....	31
ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมง.....	33
เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมง.....	49
การศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพ.....	51
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	52
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	52
กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
สรุปผลการวิจัย.....	54
อภิปรายผล.....	56
ข้อเสนอแนะ.....	60
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก.....	66
ประวัติย่อของผู้ทำสารนิพนธ์.....	90

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนสถานบริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในพื้นที่ อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538.....	12
2	จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำประมงในเขตพื้นที่ อำเภอบางสะพานและอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538.....	13
3	ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538.....	14
4	จำนวนครัวเรือนประมง แรงงานประมงในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538.....	15
5	การสุ่มตัวอย่าง.....	28
6	ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง.....	31
7	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนล้อมจับปลากะตัก.....	34
8	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนครอบปลากะตัก.....	35
9	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนครอบหมึก.....	37
10	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนลอยปลาทู.....	38
11	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ อวนจมปู.....	40
12	ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือ ลอบหมึก.....	42
13	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก.....	43
14	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนครอบปลากะตัก.....	44

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
15	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อคร้วเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก.....	45
16	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อคร้วเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ.....	46
17	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อคร้วเรือน ของการใช้เครื่องมืออวนจมปู.....	47
18	ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือนต่อคร้วเรือน ของการใช้เครื่องมือลอบหมึก.....	48
19	เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเจลีย์ต่อเดือน ต่อคร้วเรือนของการทำประมงในแต่ละเครื่องมือ.....	49
20	ความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง..	50

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่แสดงรายชื่อหมู่บ้านประมงทะเลบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	9

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การทำประมงพื้นบ้านเป็นการสืบสานทางวัฒนธรรมแบบแผนการดำรงชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของการประกอบอาชีพสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน หลายชั่วอายุคน การทำประมงพื้นบ้านต้องใช้ความรู้ความสามารถ และต้องพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศ ฤดูกาล และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นสิ่งสำคัญ แต่การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวเพื่อพัฒนาช่วงหลังได้สะดุดลง ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านมีสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่มากขึ้น ทั้ง ๆ ที่การทำประมงพื้นบ้านเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญของชาวชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญ และยังเป็นอาชีพที่สำคัญของประชากรประมงที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลเป็นทั้งอาหารและรายได้ แต่กลุ่มชนเหล่านี้ ส่วนใหญ่ฐานะยากจนใช้เวลาลงแรงในการทำประมงสูง จับสัตว์น้ำได้เพียงบางฤดูกาล ผลผลิตต่ำ ขายผลผลิตสัตว์น้ำได้ในราคาต่ำ เนื่องจากคุณภาพสัตว์น้ำต่ำ และถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน ถูกครอบงำด้านความรู้ที่เรียกว่า “เทคโนโลยี” เป็นผลให้ถูกตัดสินว่าขาดหลักวิชาการในการทำประมง ประกอบกับประสบปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลลดน้อยลงหรือเสื่อมโทรมลงไป การขาดความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำที่ถูกครอบงำและดำเนินการภายใต้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจับสูง สัตว์น้ำถูกจับมากเกินไปกำลังผลิต (Overfishing) และการทำประมงโดยลอกเลียนและแข่งขันกันในทางที่ชาวประมงไม่ถนัด เป็นผลทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำถูกทำลายมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาประมงทะเลของไทยในช่วงที่ผ่านมา มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการประมงและธุรกิจในการประมงพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการประมงพาณิชย์ที่มีขีดความสามารถปรับวิธีการทำประมงให้มีประสิทธิภาพในการทำประมงได้เกือบทุกแหล่งประมง ซึ่งต่างกับประมงพื้นบ้านที่ยังคงทำประมงด้วยเครื่องมือประมงที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างต่ำ ในบริเวณแหล่งประมงชายฝั่งที่มีขอบเขตจำกัด ทำให้ชาวประมงพื้นบ้าน นอกจากต้องแข่งขันทำการประมงด้วยตนเองแล้ว ยังได้รับผลกระทบจากการที่เรือประมงพาณิชย์บางส่วน ซึ่งปรับวิธีการทำการประมงเข้ามาจับสัตว์น้ำชายฝั่ง กอปรกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรประมงในบริเวณชายฝั่งได้เสื่อมโทรมลง ทำให้ชาวประมงจับสัตว์น้ำได้ลดน้อยลง ยิ่งมีผลกระทบต่อการทำประมงพื้นบ้านมากขึ้น ในขณะที่ชาวประมงพื้นบ้านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิตของภาคการประมง ยังคงมีบทบาททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองค่อนข้างน้อย ผลของการพัฒนาหรือการจัดการตามนโยบายของรัฐในอดีต จึงตกอยู่กับกลุ่มอื่นมากกว่ากลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน ดังนั้น ในการแสวงหารูปแบบการจัดการการลงทุน

เพื่อให้กลุ่มชาวประมงพื้นบ้านจะได้นำไปพัฒนาความสามารถให้อยู่ได้ในภาคการประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการที่ให้โอกาสกับชุมชนชาวประมงดูแลทรัพยากรด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุกประเทศกำลังให้ความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (พงศ์พัฒน์ และกุลภา. 2536)

อ่าวบางสะพาน เป็นแหล่งประมงที่สำคัญสำหรับการทำประมงพื้นบ้านแห่งหนึ่งบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย อยู่ในเขตของอำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่อ่าวประมาณ 150,000 ไร่ บริเวณอ่าวบางสะพานเคยเป็นแหล่งประมงที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีคลองน้ำจืดไหลลงสู่ทะเลถึง 5 สาย จึงทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของอาหารสัตว์น้ำ มีระบบนิเวศน์วิทยาที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำเป็นอย่างยิ่ง ทำให้มีสัตว์น้ำอาศัยอยู่อย่างชุกชุม ผลผลิตจากการประมงในอ่าวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญให้กับชาวประมงพื้นบ้าน ทั้งในเขตอำเภอบางสะพาน, บางสะพานน้อย และอำเภอใกล้เคียง หลังจากเกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์ ในปี พ.ศ.2531 เป็นต้นมา เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก ทำให้ทรัพยากรประมงในอ่าวบางสะพาน มีแนวโน้มลดลงไม่สมดุลกับจำนวนชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ 350 ครอบครัว ชาวประมงบางส่วนพยายามปรับปรุงประสิทธิภาพของเรือและเครื่องมือประมง พร้อมทั้งเพิ่มเวลาในการจับสัตว์น้ำ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาวะทรัพยากรประมงปัจจุบัน จึงเป็นการเร่งทำลายทรัพยากรประมงมากขึ้น ชนิดเครื่องมือประมงที่สำคัญในอ่าวบางสะพานได้แก่ อวนลอยปลา อวนครอบปลากะตัก อวนล้อมจับ อวนครอบหมึก และลอบหมึก เป็นต้น (วีระพรธณ. 2540)

ในปัจจุบันชาวประมงที่ทำการประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน ได้ประสบกับปัญหาการขาดทุนในการทำประมงเป็นอันมาก เพราะขาดความรู้และวิธีการในการศึกษาเรื่องต้นทุนและรายได้จากการประกอบอาชีพ ในขณะที่ต้นทุนต่อหน่วยในการทำประมงสูงขึ้น ทนต่อการขาดทุนไม่ไหว ทำให้ต้องออกไปจากอาชีพนี้จำนวนหนึ่ง ดังนั้น การศึกษาเรื่องอัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน ซึ่งเป็นการศึกษาหาความรู้ในเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของการประกอบอาชีพของชาวประมง ผลจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลในการถ่ายทอดความรู้ให้ชาวประมงได้มีความรู้และวิธีการจัดการกับการลงทุนทำให้สามารถลดแรงประมง (Fishing effort) ในการลดต้นทุน ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งตรงกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเกษตรปี 2545 ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะมีการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรขึ้นในทุกตำบล เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพให้กับเกษตรกรในทุกสาขาอาชีพทางด้านการเกษตรรวมถึงอาชีพการทำประมงด้วย เพื่อให้ชาวประมงมีรายได้และฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถแนะนำ ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ให้ชาวประมงมีวิธีการทำประมง การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทำการประมง การใช้ปัจจัยการ

ผลิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและสามารถประกอบอาชีพการทำการประมงแบบยั่งยืนตลอดไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงพื้นบ้าน
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำการประมง

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับฝึกอบรมชาวประมงพื้นบ้านในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการลงทุนทำการประมง
2. ผลจากการศึกษา สามารถใช้เป็นข้อมูลในการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการประมงพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มความสามารถในการบริหารต้นทุนที่เหมาะสม และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ในการที่จะให้ความสนับสนุนช่วยเหลือแก่ชาวประมงพื้นบ้านในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คริวเรือชนชาวประมงพื้นบ้าน ที่ทำการประมงในบริเวณอ่าวบางสะพาน ด้วยเครื่องมือประมง อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก จำนวน 341 คริวเรือ
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้จำนวน 104 ตัวอย่าง เป็นข้อมูลทำการประมงระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ต้นทุนการทำประมง (ข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545)
2. ผลตอบแทนจากการทำประมงพื้นบ้าน (ข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545)
3. อัตราผลตอบแทนการทำประมงพื้นบ้าน (ข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอกำหนดความหมายและขอบเขตของคำบางคำไว้ดังนี้

1. ครัวเรือนชาวประมง หมายถึง ครัวเรือนที่ทำการจับสัตว์น้ำจากทะเล โดยดำเนินกิจการเป็นของตนเองในที่นี้ใช้ครัวเรือนประมงที่มีเรือประมงสำหรับดำเนินการเพียงไม่เกิน ครัวเรือนละ 1 ลำ และศึกษาเครื่องมือทำการประมงหลักเพียงครัวเรือนละ 1 ชนิด

2. การประมงพื้นบ้าน หมายถึง การทำประมงที่ประกอบกิจการโดยใช้เรือทำการประมงขนาดยาวไม่เกิน 14 เมตร และทำการประมงไม่ไกลจากฝั่งบริเวณหน้าหมู่บ้านของตน

3. ต้นทุนการทำประมง หมายถึง ต้นทุนที่ใช้ในการทำประมงมีต้นทุนคงที่ประกอบด้วย ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่ ค่าเสื่อมราคาเรือและเครื่องยนต์เรือ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ส่วนต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าจ้างแรงงาน ค่าใช้จ่ายดำเนินการ และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในปัจจัยผันแปร ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยผันแปร (ในการศึกษาครั้งนี้ที่มีการคิดทั้งค่าดอกเบี้ยเงินกู้และค่าเสียโอกาสเงินลงทุน เพราะว่าเงินที่ชาวประมงนำมาลงทุนมีทั้งของตนเองและไปกู้ยืมเข้ามา)

4. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน หมายถึง ผลตอบแทนที่สูญเสียไปจากการไม่ลงทุนในกิจการหนึ่งแต่กลับไปลงทุนในอีกกิจการหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตอบแทนใหม่เกิดขึ้น ซึ่งสูตรการคำนวณค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนปัจจัยผันแปร เป็นดังนี้

$$O_c = r \times k$$

กำหนดให้ O_c คือ ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนปัจจัยผันแปร

r คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำในที่นี้ใช้อัตราร้อยละ 5

k คือ จำนวนเงินลงทุนในปัจจัยผันแปร

สำหรับการคำนวณค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในปัจจัยคงที่ (เงินลงทุนซื้อทรัพย์สินประมง) ใช้สูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สินประมง} = \frac{\text{มูลค่าซื้อ} + \text{มูลค่าซาก}}{2} \times \text{อัตราดอกเบี้ย}$$

5. ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการผุพัง หรือหมดอายุการใช้งานของทรัพย์สิน ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการคำนวณแบบเส้นตรง ซึ่งคำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้

$$\text{ค่าเสื่อมราคา} = \frac{\text{มูลค่าแรกซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}}$$

จำนวนปีที่ใช้งาน

6. ผลตอบแทนจากการทำประมง หมายถึง กำไรสุทธิจากการทำประมงด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด คือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และ ลอบหมึก ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

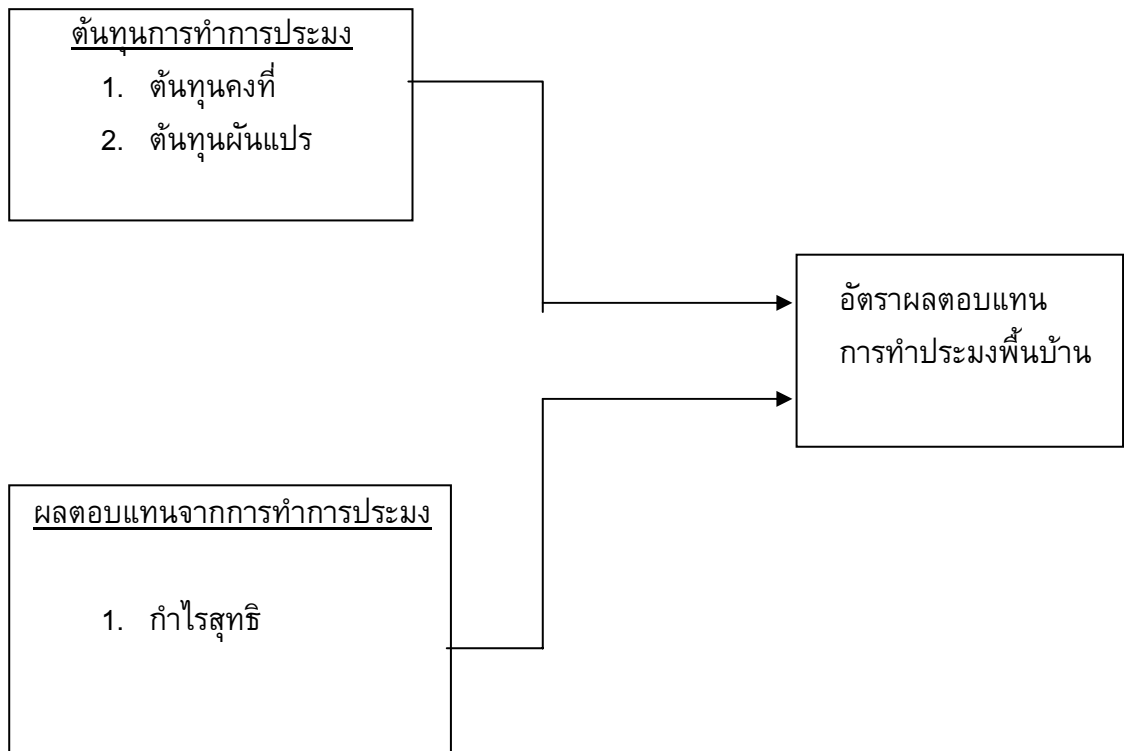
$$\text{กำไรสุทธิ} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนทั้งหมด}$$

7. รายได้ทั้งหมด หมายถึง รายได้ในการขายผลผลิต คำนวณได้จากจำนวนผลผลิตทั้งหมดคูณด้วย ราคาผลผลิตที่ชาวประมงได้รับ ณ ที่ฟาร์ม (ท่าเทียบเรือ) และในกรณีที่ชาวประมงนำสัตว์น้ำไปขายที่ตลาดหรือที่อื่นให้หักค่าใช้จ่ายในการขนส่งสัตว์น้ำนั้นออกก่อนที่เหลือจึงจะเป็นรายได้ที่แท้จริง

8. อัตราผลตอบแทนการทำประมงพื้นบ้าน หมายถึง การหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนทำการประมงพื้นบ้านด้วยเครื่องมือแต่ละชนิด คืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และ ลอบหมึก ซึ่งคำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาอัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการวิจัย โดยสรุปรวมเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน
 - 1.1 สภาพทั่วไปของท้องที่ที่ศึกษา
 - 1.2 สภาพการทำประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน
 - 1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในพื้นที่
 - 1.4 ลักษณะการประกอบอาชีพประมง
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 แนวคิดทางการผลิต
 - 2.2 แนวคิดทางทฤษฎี
 - โครงสร้างต้นทุน
 - โครงสร้างรายได้
 - กำไรและผลตอบแทน
3. การตรวจเอกสาร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลพื้นฐานการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน

1.1 สภาพทั่วไปของท้องที่ที่ศึกษา

อ่าวบางสะพาน ตั้งอยู่บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่ 10 หมู่บ้าน 5 ตำบล 2 อำเภอ คือ อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 150,000 ไร่ มีหมู่บ้านชาวประมงดังนี้

1. บ้านปากคลอง หมู่ที่ 3 ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย
2. บ้านหนองเสม็ด หมู่ที่ 10 ตำบลบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย
3. บ้านชายทะเล หมู่ที่ 3 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย
4. บ้านฝั่งแดง หมู่ที่ 4 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย
5. บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 5 ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย
6. บ้านแขก หมู่ที่ 5 ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย

7. บ้านฝายท่า หมู่ที่ 1 ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน
8. บ้านต้นทองกลาง หมู่ที่ 9 ตำบลพงศ์ประศาสน์ อำเภอบางสะพาน
9. บ้านอ่าวยาง หมู่ที่ 3 ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน
10. บ้านกลางอ่าว หมู่ที่ 5 ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน

1.2 สภาวะการทำประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน

การทำประมงในอ่าวบางสะพาน เริ่มมาเมื่อใดคงเป็นเรื่องยากที่กำหนดอย่างแน่นอน การทำประมงส่วนใหญ่เป็นการประมงแบบยังชีพ จากสภาพภูมิประเทศบริเวณรอบอ่าวบางสะพาน คงไม่ได้มีเพียงอาชีพการประมงเพียงอย่างเดียวแต่เป็นการทำการเกษตร รับจ้างควบคู่ไปกับการทำประมงเพื่อยังชีพ แต่ในระยะหลังการผลิตทางการเกษตรได้เริ่มลดลง และจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่ถดถอย จึงเป็นตัวชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการเกษตรหรือรับจ้างควบคู่กับการประมง กลายมาเป็นทำการประมงเป็นอาชีพหลัก การทำประมงในอดีตส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือประมงที่มีรูปแบบอย่างง่าย ๆ โดยทั่วไปล้วนมาจากการเฝ้าสังเกตและศึกษาพฤติกรรมของสัตว์น้ำ

ในปัจจุบันนี้ การทำประมงพื้นบ้านในบริเวณอ่าวบางสะพาน ส่วนใหญ่ชาวประมงพื้นบ้านได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากพื้นที่ประกอบอาชีพถูกละเมิดสิทธิจากชาวประมงที่ประกอบอาชีพด้วยเครื่องมืออวนลาก และอวนดำ ที่ลักลอบเข้ามาทำการประมงในเขต 3,000 เมตร และทำการประมงผิดกฎหมาย เช่น ใช้ยาเบื่อ วัตถุระเบิดและในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมาทรัพยากรประมงลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการทำการประมงด้วยเครื่องมืออวนที่มีขนาดช่องตาต่ำกว่า 2.5 เซนติเมตร ประกอบแสงไฟล่อ ในปริมาณมากเกินไปส่งผลในธรรมชาติ (ประมาณ 300-400 ลำ ในช่วงปี 2535-2540) ถึงจุดที่ชาวประมงพื้นบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างปกติ และไม่คุ้มค่ากับการลงทุนในการทำประมง ชาวประมงบางรายอาจมีอาชีพเสริมบ้าง คือ ทำสวนมะพร้าว รับจ้าง แต่ก็ไม่มากนัก (สำนักงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง, 2542)

การทำประมงพื้นบ้านในบริเวณอ่าวบางสะพาน ส่วนใหญ่เป็นการทำประมงหลายชนิด เครื่องมือตามฤดูกาล หน่วยประมงที่มีการลงทุนค่อนข้างสูง ได้แก่ หน่วยประมงที่มีการใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตักและอวนครอบปลากะตัก ผลจากการดำเนินการปรากฏว่าเกือบทุกกลุ่มชนิดเครื่องมือมีความสามารถในการทำกำไรในระยะสั้นหรือกำไรจากการดำเนินการ ยกเว้นหน่วยประมงที่ทำการประมงด้วยอวนปลาทุเพียงอย่างเดียวที่ประสบกับการขาดทุน แต่ยังมีกำไรจากรายได้เงินสดสุทธิซึ่งสามารถทำการประมงด้วยเครื่องมือดังกล่าวในบางฤดูกาล

ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงรายชื่อหมู่บ้านประมงทะเลบริเวณอ่าวบางสะพาน

ทำประมงเท่านั้น สำหรับความสามารถในการทำกำไรสุทธิของการทำประมงนั้น พบว่าหน่วยประมงที่ทำการประมงหลายชนิดเครื่องมือยังคงมีผลกำไรสุทธิ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหน่วยประมงเหล่านี้ยังสามารถทำการประมงได้ในระยะยาวภายใต้สภาวะทรัพยากรประมงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในทางกลับกัน หน่วยประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงชนิดเดียวเกือบทั้งหมดต้องยังคงประสบการขาดทุนและไม่น่าจะทำการประมงในลักษณะนี้ได้ในระยะยาว เหตุผลเชิงเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ระยะเวลาทำการประมงในรอบปีค่อนข้างน้อยโดยเฉลี่ยเพียง 146 วัน ทำให้ไม่สามารถใช้เรือ เครื่องมือและอุปกรณ์ได้อย่างเต็มที่ หากพิจารณาเฉพาะชนิดเครื่องมือประมง จะเห็นได้ว่าอวนครอบปลากะตักเป็นเครื่องมือที่สามารถทำกำไรค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการทำประมงด้วยเครื่องมือชนิดเดียวหรือทำร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่นำเอาเทคโนโลยีใช้แสงไฟล่อก่อนทำการจับ ทำให้มีประสิทธิภาพในการจับสูงและผลผลิตส่วนใหญ่มีการแปรรูปในลักษณะปลาแห้งทำให้ขายได้ราคาสูง และเป็นที่ต้องการของตลาด (กุลภา บุญชูวงศ์. 2545)

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในพื้นที่

จากการสำรวจสำมะโนประมงทะเลปี 2538 รายงานการได้รับบริการสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทางสังคมในแต่ละหมู่บ้าน อำเภอบางสะพาน ได้สำรวจหมู่บ้าน จำนวน 16 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านประมงทะเลทั้งหมด 20 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล คือตำบลแม่รำพึง ตำบลธงชัย และตำบลพงศ์ประศาสน์ พบว่าหมู่บ้านที่มีรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้าง จำนวน 8 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ 9 หมู่บ้าน มีน้ำประปาใช้ 2 หมู่บ้าน มีสถานีหรือปั๊มตำรวจ 2 หมู่บ้าน มีอนามัยหรือสถานพยาบาล 3 หมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีการบริการขนส่งสัตว์น้ำโดยรถบรรทุก 2 หมู่บ้าน สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ ไปรษณีย์ ร้านขายยา แผนปัจจุบันและคลินิก รายการละ 1 หมู่บ้าน (ตาราง 1) อย่างไรก็ตาม จากรายงานจังหวัด (www.moi.go.th.2544) ในปัจจุบันมีโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง จำนวน 1 แห่ง ที่ตำบลกำเนิดนพคุณ มีอนามัยหรือสถานพยาบาลเพิ่มอีก 2 แห่ง ที่ตำบลธงชัย และตำบลพงศ์ประศาสน์ จำนวนครัวเรือนในอำเภอบางสะพานที่มีไฟฟ้าใช้คิดเป็นร้อยละ 83 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

อำเภอบางสะพานน้อย ทำการสำรวจ 10 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล คือตำบลบางสะพาน ตำบลทรายทอง และตำบลปากแพรก มีการบริการรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์รับจ้างเพียง 1 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ 3 หมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีการบริการขนส่งสัตว์น้ำ โดยรถบรรทุก รถบรรทุกขนาดเล็ก และรถโดยสารประจำทาง รายการละ 1 หมู่บ้าน และการบริการขนส่งสัตว์น้ำโดยวิธีอื่น ๆ 3 หมู่บ้าน (ตาราง 1) อย่างไรก็ตาม จากรายงานจังหวัด (www.moi.go.th.2544) ในปัจจุบันมีประปาชุมชน 7 แห่ง ที่ตำบลบางสะพาน มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง จำนวน 1 แห่ง

ที่ตำบลปากแพรก มีอนามัยหรือสถานพยาบาลเพิ่ม 2 แห่ง ที่ตำบลบางสะพาน และตำบลปากแพรก คริวเรือนในอำเภอบางสะพานน้อยที่มีไฟฟ้าใช้ร้อยละ 75 ของคริวเรือนทั้งหมด

สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำประมง ในอำเภอบางสะพาน มีหมู่บ้านประมง 20 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล มีอู่ต่อเรือ 1 แห่ง ทำขึ้นปลา 7 แห่ง สถานีบริการน้ำมัน 2 แห่ง ร้านขายอุปกรณ์การประมง 7 แห่ง ผู้ค้าส่งหรือผู้ค้าปลีก 7 ราย สำหรับอำเภอบางสะพานน้อย มีหมู่บ้านประมง 10 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบล มีทำขึ้นปลา 1 แห่ง สถานีบริการน้ำมัน 2 แห่ง ผู้ค้าส่งหรือผู้ค้าปลีก 5 ราย สำหรับอู่ต่อเรือ และร้านขายอุปกรณ์ประมง ที่อำเภอบางสะพานน้อยไม่มี (ตาราง 2)

ในปัจจุบัน ตำบลแม่รำพึง อำเภอบางสะพาน มีท่าเรือน้ำลึก 1 แห่ง สะพานปลา 7 แห่ง ห้องเย็น 2 แห่ง โรงน้ำแข็ง 2 แห่ง โรงงานปลาป่น 2 แห่ง

ตาราง 1 จำนวนสถานบริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ในพื้นที่อำเภอบางสะพานและอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538

หน่วย : แห่ง

อำเภอ ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน ที่สำรวจ	จำนวนหมู่บ้านที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน													
		รถยนต์/ จักรยานยนต์ รับจ้าง		ไฟฟ้า	น้ำประ ปา	โทรศัพท์	ไปรษณีย์	สถานี/ ปัอม ตำรวจ	อนามัย/ สถาน พยาบาล	ร้านขาย ยา แผน ปัจจุบัน	คลินิก	การบริการขนส่งสัตว์น้ำ			
		รถ บรรทุก ขนาดเล็ก	รถ บรรทุก ประจำทาง									รถ โดยสาร	วิธี อื่นๆ		
อำเภอบางสะพาน	16	8	9	2	1	1	2	3	1	1	2	2	1	2	
ตำบลแม่รำพึง	7	4	3	2	1	-	1	-	1	1	1	1	1	1	
ตำบลธงชัย	5	2	5	-	-	1	1	2	-	-	1	1	-	-	
ตำบลพงศ์ประศาสน์	4	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
อำเภอบางสะพานน้อย	10	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	
ตำบลบางสะพาน	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	
ตำบลทรายทอง	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
ตำบลปากแพรก	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : 1) ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลปี 2538

2) ตำบลธงชัยมีหมู่บ้านประมง 9 หมู่บ้าน แต่ทำการสำรวจเพียง 5 หมู่บ้าน

1.4 ลักษณะการประกอบอาชีพประมง

ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลในปี 2538 มีจำนวนครัวเรือนประมงในพื้นที่อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย รวม 378 ครัวเรือน ส่วนใหญ่จะทำการประมงอย่างเดียว มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่กี่ราย สัตว์น้ำที่เลี้ยงกันมาก คือ หอยแมลงภู่ จำนวน 56 ราย ในพื้นที่ 56 ไร่ ที่ตำบลบางสะพาน และตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ตำบลแม่รำพึง และตำบลธงชัย อำเภอบางสะพาน มีการเลี้ยงกุ้ง จำนวน 4 ราย พื้นที่ 115 ไร่ และเลี้ยงปลา 1 ราย พื้นที่ 7 ไร่ (ตาราง 3)

อำเภอบางสะพาน มีจำนวนครัวเรือนประมง 232 ครัวเรือน มีเรือประมง 227 ลำ เป็นเรือมีเครื่องกลางลำ 129 ลำ เครื่องท้ายเรือ 61 ลำ และเป็นเรือไม่มีเครื่อง 37 ลำ มีชาวประมงจำนวน 670 คน เป็นแรงงานในครัวเรือน 372 คน และแรงงานจ้าง 298 คน สำหรับที่อำเภอบางสะพานน้อย มีจำนวนครัวเรือนประมง 146 ครัวเรือน มีเรือประมง 118 ลำ เป็นเรือมีเครื่องกลางลำ 75 ลำ เรือเครื่องท้ายเรือ 35 ลำ และเป็นเรือไม่มีเครื่อง 8 ลำ มีชาวประมงจำนวน 359 คน เป็นแรงงานในครัวเรือน 265 คน แรงงานจ้าง 94 คน (ตาราง 4)

ตาราง 2 จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เอื้อต่อการทำประมงในพื้นที่อำเภอ
บางสะพาน และบางสะพานน้อย ปี 2538

อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน ประมง	จำนวน อู่ต่อเรือ	จำนวน ทำขึ้นปลา	สถานี บริการ น้ำมัน	ร้านขาย อุปกรณ์ การประมง	ผู้ค้าส่ง หรือ ค้าปลีก
อำเภอบางสะพาน	20	1	7	2	7	7
ตำบลแม่รำพึง	7	1	7	1	3	5
ตำบลธงชัย	9	-	-	1	4	2
ตำบลพงศประสาน	4	-	-	-	-	-
อำเภอบางสะพานน้อย	10	-	1	2	-	5
ตำบลบางสะพาน	4	-	-	1	-	2
ตำบลทรายทอง	5	-	-	1	-	3
ตำบลปากแพรก	1	-	1	-	-	-

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลปี 2538

ตาราง 3 ลักษณะการประกอบอาชีพของชาวประมงในพื้นที่อำเภอบางสะพาน
และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538

อำเภอ ตำบล	จำนวน ครัวเรือ น ประมง	ทำประมง อย่างเดียว	เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำ อย่างเดียว	ทำประมง ร่วมกับ เพาะเลี้ยง	ประเภทการเพาะเลี้ยง					
					ปลา		กุ้ง		หอยแมลงภู่	
					ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่
อำเภอบางสะพาน	232	216	8	8	1	7	4	115	12	13
ตำบลแม่รำพึง	129	122	5	2	1	7	4	115	3	4
ตำบลธงชัย	57	48	3	6	-	-	-	-	9	9
ตำบลพงศ์ประศาสน์	46	46	-	-	-	-	-	-	-	-
อำเภอบางสะพานน้อย	146	102	24	20	-	-	-	-	44	43
ตำบลบางสะพาน	73	45	22	6	-	-	-	-	28	32
ตำบลทรายทอง	55	55	-	-	-	-	-	-	-	-
ตำบลปากแพรก	18	2	2	14	-	-	-	-	16	11

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเล

ตาราง 4 จำนวนครัวเรือนประมง แรงงานประมงในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพาน
และอำเภอบางสะพานน้อย ปี 2538

อำเภอ ตำบล	จำนวน ครัวเรือ ประมง	จำนวนเรือประมง (ลำ)				จำนวนชาวประมง (คน)		
		รวม	ไม่มี เครื่องยนต์	เครื่อง ท้ายเรือ	เครื่อง กลางลำ	รวม	แรงงานใน ครัวเรือน	แรงงาน จ้าง
อำเภอบางสะพาน	232	227	37	61	129	670	372	298
ตำบลแม่รำพึง	129	126	33	14	79	327	196	131
ตำบลธงชัย	57	57	2	13	42	262	98	164
ตำบลพงศ์ประศาสน์	46	44	2	34	8	81	78	3
อำเภอบางสะพานน้อย	146	118	8	35	75	359	265	94
ตำบลบางสะพาน	73	48	-	6	42	216	130	86
ตำบลทรายทอง	55	50	8	29	13	101	96	5
ตำบลปากแพรก	18	20	-	-	20	42	39	3

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลจากการทำสำมะโนประมงทะเลปี 2538

2. แนวคิดและทฤษฎี

2.1 แนวคิดทางการผลิต

ในการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ผู้ผลิตต้องนำเอาทรัพยากรในการผลิตมารวมกันเข้าเพื่อผลิตเป็นสินค้า ดังนั้น การผลิต หมายถึง กระบวนการแปลงสภาพปัจจัยการผลิต (Inputs) ให้เป็นผลผลิต (outputs) เพื่อนำมาสนองความต้องการของมนุษย์ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการ โดยที่ปัจจัยการผลิต (factors of production) หมายถึง สิ่งใดก็ได้ที่หน่วยธุรกิจซื้อไว้ใช้ในการแปลงสภาพ ในทางเศรษฐศาสตร์แบ่งปัจจัยการผลิตออกเป็น 4 ประเภท ด้วยกันคือ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ ส่วนผลผลิตก็จะหมายถึงสิ่งใดก็ได้ที่ธุรกิจแปลงสภาพหรือผลิตขึ้นเพื่อขาย และสำหรับกระบวนการแปลงสภาพนั้น ในทางเศรษฐศาสตร์ก็ได้หมายถึงเฉพาะกิจกรรมที่ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของปัจจัยการผลิตเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการขนส่งหรือการเก็บรักษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของสินค้าเพิ่มขึ้น โดยการนำสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่มือผู้บริโภคได้อีกด้วย

นอกจากนี้ในการผลิต ผู้ผลิตจะต้องมีความรู้ในเรื่องของการบริหารการผลิต ซึ่งหมายถึง การจัดการกระบวนการผลิตหรือหน้าที่ทางการผลิตในองค์กร เพื่อให้ได้สินค้าและบริการตาม คุณลักษณะเฉพาะ ตามปริมาณและตามระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยให้เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด

กิจกรรมที่ผู้บริหารการผลิต จะต้องดำเนินการมีอยู่ 3 กิจกรรมใหญ่ๆคือ(1) การวางแผน (2) การลงมือปฏิบัติการผลิต (3) การควบคุมหรือการติดตามดูแลกิจกรรมทั้งปวงใน กระบวนการผลิตว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริการการ ผลิตโดยทั่วไปจะประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการผลิต (Facility planning)
2. การจัดการเกี่ยวกับวัตถุดิบและวัสดุอื่นๆ (Materials management)
3. การวางแผนเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ (Human resource)
4. การจัดการเกี่ยวกับวัสดุและสินค้าคงคลัง (Inventory management)
5. การวางแผนเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพ (Quality control planning)

อีกประเด็นหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงในการผลิต คือ ประสิทธิภาพทางการผลิต ซึ่งหมายถึง การผลิตที่ใช้ส่วนผสมของปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมจนทำให้เกิดต้นทุนการผลิตที่ต่ำสุด หรือกรณีที่มีทางเลือกในการผลิตหลายวิธี กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วิธีการผลิตที่ใช้ส่วนผสมของ ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม แล้วทำให้ได้ผลผลิตที่สูงที่สุด โดยใช้ต้นทุนการผลิตที่เท่ากับวิธี อื่น ๆ ก็ได้ (อัจฉรา. 2533)

2.2 แนวคิดทางทฤษฎี

2.2.1 โครงสร้างต้นทุน

การศึกษาต้นทุนการทำประมงจะประกอบไปด้วย ต้นทุนสองประเภทคือ ต้นทุนผัน แปร และต้นทุนคงที่ ซึ่งพิจารณาทั้งในรูปที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ต้นทุนที่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปจริงๆ ในการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ส่วนต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดก็ คือ ค่าใช้จ่ายที่ประเมินขึ้นมิได้จ่ายเป็นตัวเงินออกไปจริงๆ

ต้นทุนผันแปร

ต้นทุนผันแปร คือ ต้นทุนที่เกิดจากการใช้ปัจจัยผันแปร ซึ่งต้นทุนประเภทนี้จะ เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต และปัจจัยผันแปรเหล่านี้จะใช้หมดไปในช่วงของการผลิต นั้นๆ ต้นทุนผันแปร แบ่งออกได้ดังนี้

- ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด ประกอบด้วย
 - 1.ค่าแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำประมง

2.ค่าใช้จ่ายดำเนินการ

2.1 ค่าน้ำมัน ประกอบด้วย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าน้ำมันเครื่อง ค่าน้ำมันหล่อลื่น

2.2 ค่าวัสดุอื่นๆ ประกอบด้วย น้ำแข็ง ภาชนะบรรจุ แก๊สหุงต้ม อาหาร น้ำจืด

2.3 ค่าใช้จ่ายในการขาย ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมท่าเทียบเรือ ค่าขนส่ง

3.ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ประกอบด้วย ค่าซ่อมบำรุงเรือและเครื่องยนต์ ค่าซ่อมบำรุงเครื่องมือประมงและอุปกรณ์ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในกรณีที่ชาวประมงพื้นบ้านกู้เงินเพื่อซื้อปัจจัยผันแปรต่างๆ

- ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ประกอบด้วย

1) ค่าแรงงานคร่าวเรือที่ใช้เป็นกำลังแรงงานประมง

2) ค่าเสียโอกาสเงินทุนในปัจจัยผันแปร (กรณีที่เงินจำนวนนั้นเป็นเงินสดของชาวประมง)

ต้นทุนคงที่

ต้นทุนคงที่ คือ ต้นทุนซึ่งเกิดจากการใช้ปัจจัยคงที่และต้นทุนประเภทนี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในช่วงเวลาการผลิตหนึ่งๆ เพราะต้นทุนคงที่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอายุการใช้งานมากกว่าหนึ่งฤดูการผลิต ต้นทุนคงที่สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1.ต้นทุนคงที่ซึ่งเป็นเงินสด ได้แก่ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่ ค่าธรรมเนียมต่างๆ ประกอบด้วย ทะเบียนเรือ ค่าอาชญาบัตร ค่าภาษี

2.ต้นทุนคงที่ซึ่งไม่เป็นเงินสด ประกอบด้วย

- ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง ได้แก่ เรือและเครื่องยนต์เรือ เครื่องมือทำการประมง

- ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สินทางการประมง (กรณีที่เงินลงทุนจำนวนนั้นเป็นเงินของตนเอง)

การคำนวณต้นทุน

การศึกษาต้นทุนการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพานมีหลักเกณฑ์ในการคำนวณต้นทุนทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ดังนี้คือ

1) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การประมง ประกอบด้วย ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินทางการประมง ได้แก่ เรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือทำการประมง

2) ค่าแรงงานคร่าวเรือที่ใช้ในการลงแรงประมง เป็นค่าใช้จ่ายประเมินโดยคิดค่าเสียโอกาสของแรงงานคร่าวเรือให้เท่ากับอัตราค่าจ้างทั่วๆ ไป เมื่อมีการจ้างบุคคลอื่นในการทำประมง

3) ค่าเสียโอกาสของเงินทุนในปัจจุบันผันแปร คำนวณจาก ต้นทุนผันแปรทั้งหมดคูณกับ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารในระยะเวลาที่ศึกษา (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 5 ต่อปี)

สำหรับค่าเสียโอกาสของเงินทุนในทรัพย์สินทางการประมง ได้แก่ เรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือประมง ซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในทรัพย์สินประมง} = \frac{\text{มูลค่าซื้อ} + \text{มูลค่าซาก}}{2} \times \text{อัตราดอกเบี้ย}$$

4) ค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินทางการประมง ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาของเรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือประมงนั้น เป็นค่าใช้จ่ายประเมิน ซึ่งการคำนวณค่าเสื่อมราคานั้นๆ ต้องทราบมูลค่า ซากและอายุการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์แต่ละอย่าง มีสูตรที่ใช้คำนวณค่าเสื่อมราคา ดังนี้ คือ

$$\text{ค่าเสื่อมราคา} = \frac{\text{มูลค่าแรกซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}}{\text{จำนวนปีที่ใช้งาน}}$$

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการคิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง (Straight line) โดยสมมติให้ มูลค่าซากเท่ากับศูนย์ เมื่ออุปกรณ์นั้นๆ หมุดอายุการใช้งาน และได้กำหนดอายุการใช้งานของ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำการประมงพื้นบ้าน ดังต่อไปนี้

- เรือให้มีอายุการใช้งาน 10 ปี
- เครื่องยนต์เรือ 10 ปี
- เครื่องมือประมง ได้แก่ อวนชนิดต่างๆ ลอบ จะมีอายุการใช้งานตามแต่ชนิดของ เครื่องมือนั้นๆ

2.2.2 โครงสร้างรายได้

รายได้การทำประมงขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อรายได้รวมของการทำ ประมง ได้แก่ ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ กำลังแรงงานประมง การปรับปรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจับและขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของสัตว์น้ำที่จับ ได้ในขณะนั้น ดังนั้น รายได้จากการทำประมงเท่ากับ

$$TR = P \cdot Y$$

เมื่อ	TR	=	รายได้ทั้งหมด
	Y	=	ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ (กิโลกรัม/เดือน)
	P	=	ราคาของสัตว์น้ำ (บาท/กิโลกรัม)
	i	=	ชนิดของสัตว์น้ำ

2.2.3 กำไรและผลตอบแทน

ในการศึกษาผลตอบแทนหรือกำไรของการทำประมงของผู้ประกอบการนี้อย่างน้อยที่สุดรายรับหรือรายได้รวม (gross revenue) ควรจะสูงเกินกว่าต้นทุนในการดำเนินการหรือต้นทุนผันแปร ส่วนที่เกินนี้เรียกว่า กำไรจากการดำเนินงาน หรือรายได้สุทธิ (net revenue) แนวความคิดในการหากำไรจึงมีสองประการ คือ

1. กำไรจากการดำเนินงานหรือรายได้สุทธิ ซึ่งเป็นผลต่างระหว่างรายรับทั้งหมดกับต้นทุนดำเนินงานหรือต้นทุนผันแปร คือ

$$TTg = TR - VC$$

กำหนดให้	TTg	=	กำไรจากการดำเนินงานหรือรายได้สุทธิ
	TR	=	รายรับรวม
	VC	=	ต้นทุนผันแปรหรือต้นทุนจากการดำเนินงาน

โดยปกติผู้ประกอบการจะลงแรงทำการประมงในช่วงที่รายได้สุทธิเป็นบวกหรือรายได้รวมมากกว่าต้นทุนดำเนินงาน ส่วนต่างที่เหลือควรมากกว่าต้นทุนคงที่ซึ่งเกิดขึ้นแม้ไม่มีการทำการประมง อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวถ้าส่วนนี้ไม่สูงกว่าต้นทุนคงที่ทั้งหมดแล้ว การลงแรงทำการประมงจะหยุดชะงักเมื่ออายุใช้งานของทรัพย์สินหมุนเวียนสิ้นสุดลง

2. กำไรสุทธิ เป็นผลต่างระหว่างรายได้ทั้งหมด กับต้นทุนทั้งหมด

	TTn	=	TR - TC
กำหนดให้	TTn	=	กำไรสุทธิ
	TR	=	รายได้ทั้งหมด
	TC	=	ต้นทุนทั้งหมด

โดยปกติแล้วการทำประมงในระยะยาวกำไรสุทธิที่ได้ต้องไม่ติดลบหรือประสบกับการขาดทุนติดต่อกันหลายปี แต่การที่ผู้ประกอบการบางรายยังคงทำการประมงอยู่ต่อไปได้นั้น เนื่องจากชาวประมงเหล่านี้เข้ามาประกอบอาชีพทำการประมงในช่วงที่มีกำไรลดลง และช่วงอายุการใช้งานของเรือหรือทรัพย์สินประมงยาวนาน ประกอบกับไม่สามารถขายหรือหาตลาดในการขายเรือประมงได้ ดังนั้น ชาวประมงที่ยังคงอยู่ในภาคการประมง จึงพยายามรักษาสถานภาพของตนเองโดยการเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินประมงมากขึ้น โดยคำนึงถึงขนาดเรือประมงและชนิดเครื่องมือประมง ตลอดจนแหล่งทำการประมงที่เหมาะสมอาจทำให้มีกำไรดำเนินการอยู่ต่อไปได้ ซึ่งเป็นการปิดตัวเองให้จมอยู่ในภาคการประมงมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือการเปรียบเทียบความสามารถในการหากำไรระหว่างเครื่องมือประเภทต่าง ๆ และขนาดของเรือประมง

อย่างไรก็ตาม หน่วยธุรกิจประมงไม่สามารถดำเนินการอยู่ได้ ถ้ามีกำไรรวมหรือรายได้สุทธิติดลบหรือขาดทุนต่อเนื่องกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ชาวประมงกลุ่มนี้เป็นตัวกระตุ้นรัฐบาลให้ความช่วยเหลือโดยการยกระดับการทำการประมงหรือปล่อยให้ธุรกิจล้มเลิกไป ชาวประมงที่มีกำไรรวมหรือรายได้สุทธิเป็นบวกแต่กำไรสุทธิเป็นลบจะประสบปัญหาเพียงชั่วคราว เช่น ฤดูกาลการทำการประมงไม่เหมาะสม และสามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยเงินทุนที่มีอยู่ในกรณีนี้อาจแก้ไขได้โดยการใช้เครื่องมือประมงที่ทำกำไรได้มากกว่า หรือหาแหล่งประมงที่มีสัตว์น้ำชุกชุม (ถ้ามี) แต่ต้องอยู่ในช่วงระยะสุดท้ายของอายุการใช้งานของทรัพย์สินหมุนเวียนอีกแนวทางหนึ่งในการพิจารณาคือ ถ้าแหล่งทำการประมงที่มีสัตว์น้ำชุกชุมไม่มีอีกต่อไป รัฐบาลอาจช่วยเหลือโดยมีการพัฒนาการจ้างงานนอกภาคการประมง เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกภาคการประมงในช่วงระหว่างอายุใช้งานของทรัพย์สินยังไม่สิ้นสุด

เมื่อพิจารณาถึงกำไรรวมและกำไรสุทธิแล้ว ความสามารถในการหากำไรของผู้ประกอบการแสดงถึงผลตอบแทนของเงินทุน ซึ่งอาจนำไปเปรียบเทียบกับอัตราผลตอบแทนของการลงทุนในกิจกรรม อื่น ๆ ที่มีการเสี่ยงภัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ผลตอบแทนของเงินทุนได้จากกำไรสุทธิ ค่าเสียโอกาสในการจัดการ บวกกับค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนของตนเองและค่าดอกเบี้ยเงินกู้หารด้วยมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด ชาวประมงอาจจะได้รับผลตอบแทนของเงินทุนมากกว่าหรือเท่ากับผลตอบแทนของการลงทุนในกิจการอื่นที่มีการเสี่ยงภัย ซึ่งถือว่ามีความสามารถในการหากำไรจากการลงทุนทำการประมง ในทำนองเดียวกันผลตอบแทนของการจัดการหรือแรงงานหรือลูกเรือใน 1 วันทำงาน (man - day) ก็สามารถนำมาใช้เปรียบเทียบกับอัตราค่าจ้างแรงงานในกิจกรรมอื่น ๆ เช่นกัน

3. การตรวจเอกสาร

3.1 การประมงพื้นบ้าน

กรมประมงได้ให้คำจำกัดความของ “การประมงพื้นบ้าน” ไว้ในขั้นต้นว่า การทำประมงโดยใช้เครื่องมือขนาดเล็ก ไม่ทันสมัย ทำการประมงในบริเวณไม่เกิน 3 กิโลเมตรจากชายฝั่ง โดยอาศัยแรงงานส่วนใหญ่ในครอบครัว รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีเนื้อที่ขนาดเล็ก ดังนั้นความหมายทั่วไปของคำว่า “การประมงพื้นบ้าน” อาจหมายรวมถึง ประเภทของการประมงแบบดั้งเดิมที่มีได้มีการพัฒนาปัจจัยต่างๆ มากนัก ทั้งทางด้านปัจจัยการผลิต การขนส่ง การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์และการตลาด (สมศักดิ์ และสมศักดิ์. 2527)

จากผลการสำรวจสำมะโนประมงทะเลปี 2538 พบว่ามีจำนวนครัวเรือนประมงทะเลทั้งหมด 80,701 ครัวเรือน ประกอบด้วยครัวเรือนที่ทำประมงอย่างเดียวร้อยละ 62.3 ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งอย่างเดียวร้อยละ 35.0 และทำการประมงควบกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งร้อยละ 3.7 จำนวนครัวเรือนทั้งหมดดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็นครัวเรือนที่ทำประมง (จับสัตว์น้ำ) มีจำนวนทั้งหมด 53,313 ครัวเรือน โดยแบ่งเป็นครัวเรือนชาวประมงขนาดเล็ก หรือครัวเรือนประมงพื้นบ้านร้อยละ 88 และมีครัวเรือนประมงพาณิชย์ร้อยละ 12 หรือชาวประมงมากกว่าสี่ในห้าของประเทศเป็นชาวประมงพื้นบ้าน (พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์. 2539 : 3) จึงนับได้ว่าชาวประมงพื้นบ้านเป็นชาวประมงกลุ่มใหญ่ของประเทศ การประมงพื้นบ้านจึงเป็นแหล่งสำคัญของการสร้างงานสำหรับครัวเรือนที่อยู่บริเวณชายฝั่ง และเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญให้แก่ ผู้บริโภคในประเทศ

ในประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่ง ชาวประมงพื้นบ้านประสบปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการที่เรือประมงพาณิชย์เข้ามารุกล้ำบริเวณที่ตนเคยทำการประมงแต่ดั้งเดิม สถานการณ์นี้รุนแรงเป็นพิเศษในกรณีเรืออวนลากกึ่ง ทั้งนี้เพราะทรัพยากรกึ่งทะเลมักอาศัยอยู่ใกล้ชายฝั่ง ซึ่งเรืออวนลากสามารถทำการประมงจับไปได้ง่าย ทำให้เกิดข้อขัดแย้งกับชาวประมงพื้นบ้าน ทั้งในด้านการแข่งขันการจับกึ่ง หรือผลกระทบจากการลากอวนที่มีต่อสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ ที่ชาวประมงพื้นบ้านจับอยู่ ก่อให้เกิดข้อพิพาทขึ้นอยู่เป็นประจำ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ พบว่าโดยทั่ว ๆ ไป ชาวประมงพื้นบ้านจะประสบปัญหาพื้นฐานที่สำคัญ (กังวาลย์ จันทรโชติ. 2529) ได้แก่

1.แหล่งทำการประมงมีจำกัด เนื่องจากชาวประมงพื้นบ้านไม่สามารถออกไปทำการประมงไกลจากฝั่งได้ ทรัพยากรประมงที่จะสามารถจับมาใช้ได้จึงจำกัดตามไปด้วย

2.เครื่องมือทำการประมงขาดประสิทธิภาพ ทำให้จับสัตว์น้ำได้น้อยและเสียค่าใช้จ่ายในการทำการประมงสูงเกินจำเป็น

3.ขาดแคลนเงินทุน เนื่องจากมีรายได้จากการขายสัตว์น้ำต่ำ จึงไม่เหลือเป็นเงินออมเพื่อการลงทุนหรือปรับปรุงการทำการประมงของตนเองให้มีประสิทธิภาพได้

4.ขาดอำนาจต่อรองทางการตลาด เนื่องจากชาวประมงพื้นบ้านมักจะมีภาระหนี้สินผูกพันอยู่กับพ่อค้าคนกลาง จึงไม่สามารถต่อรองราคาได้

5.ขาดแคลนรายได้จากแหล่งอื่น ๆ เพราะชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ ขาดความรู้และแหล่งประกอบอาชีพอื่น ๆ

6.ขาดสาธารณูปโภค เนื่องจากชุมชนประมงพื้นบ้านมักอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญการให้บริการด้านสาธารณูปโภคของรัฐมีให้ไม่ทั่วถึง จึงไม่อาจพัฒนาความเป็นอยู่ได้

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้การปรับปรุงความเป็นอยู่ของชาวประมงพื้นบ้าน จะทำได้ยากแต่โอกาสที่สำคัญในการปรับปรุงความเป็นอยู่นั้น อาจพบได้จากผลงานในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเกี่ยวกับการนำแนวทางการจัดการทรัพยากรที่เป็นสาธาณสมบัติเข้ามาใช้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน ที่กรมประมงได้ทำการศึกษาไว้ก็มีอยู่หลายแห่ง ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีลักษณะความเป็นอยู่ และปัญหาในการประกอบแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยได้ตรวจสอบผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ธันวา จิตต์สงวน (2525) ได้ศึกษาโครงสร้างของต้นทุนและผลตอบแทนของชาวประมงขนาดเล็กในจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา และตราด พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กเหล่านั้นมีการลงทุนในทรัพย์สินทำการประมงน้อยกว่า 20,000 บาท ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งต้นทุนทางการประมงเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ต้นทุนคงที่ ได้แก่ เรือประมง เครื่องยนต์ประจำเรือ และค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ประเภทที่สองคือต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าจ้างแรงงาน ค่าเครื่องมือประมง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซมทรัพย์สิน ค่าน้ำแข็ง เป็นต้น ผลการศึกษา ปรากฏว่า ชาวประมงขนาดเล็ก จะมีการลงทุนในปัจจุบันที่โดยเฉลี่ยร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 16 ส่วนที่เหลือเป็นการลงทุนในปัจจุบันผันแปร ซึ่งปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปร ได้แก่ น้ำมันดีเซล และค่าจ้างแรงงาน โดยมีค่าประมาณร้อยละ 55.9 ถึงร้อยละ 65.9 ของต้นทุนทั้งหมดเมื่อพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำประมงพบว่า ชาวประมงในท้องที่ศึกษามีต้นทุนเฉลี่ย 1,680 บาท ถึง 4,273 บาท ต่อเดือน รายได้สุทธิของครัวเรือน คือ 1,762 บาท ถึง 3,252 บาท ต่อครัวเรือนประมงต่อเดือน ดังนั้น ในระยะยาวชาวประมงเหล่านี้ควรต้องหารายได้จากอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การให้บริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ (2530 : 64 – 65) ได้ศึกษาสภาวะ ทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงขนาดเล็ก จังหวัดระนอง พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รายได้หลัก คือ การจับสัตว์น้ำ และแปรรูรวมกันประมาณร้อยละ 93 ของรายได้ทั้งหมด นอกจากนั้น เป็นรายได้อื่นๆ เช่น การเกษตร และรับจ้าง เป็นต้น รายได้สุทธิเงินสดของชาวประมงเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีเท่ากับ 32,150.60 บาท และรายจ่ายเงินสดเท่ากับ 25,958.78 บาท แม้ว่าสภาวะการทำประมงในปัจจุบันไม่ดีเท่าในอดีต อันเนื่องมาจาก

ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งเสื่อมโทรม แต่ชาวประมงส่วนใหญ่ยังคงอยากจะทำอาชีพการทำประมงเป็นอาชีพหลัก เพราะโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพมีน้อยและรายได้จากการประมงพอเลี้ยงชีพอยู่ได้ จากทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพของชาวประมง ประมาณร้อยละ 60 ไม่คิดเปลี่ยนอาชีพ เพราะมีความชำนาญและพอใจในความเป็นอยู่ในการทำการประมง ชาวประมงบางกลุ่มมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนอาชีพเพราะรายได้จากการประมงเริ่มลดลง และให้ความสนใจกับการทำการเกษตรมาก ในกรณีที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพประมงและที่กำลังประสบอยู่ ปัจจุบันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับหมู่บ้านประมงทะเลทั่วไป คือ ปัญหา ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่งลดลง ปัญหาการขาดแคลนเงินทุน และปัญหาการขัดแย้งกับเรือประมงพาณิชย์ ปัญหาที่ชาวประมงให้ความสำคัญและมีความต้องการแก้ไขเป็นอันดับแรก คือ ขาดแคลนเงินทุนและทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง อย่างไรก็ตามหากปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขแล้ว ชาวประมงส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 84 ยังต้องการยึดอาชีพประมงและอยู่ในหมู่บ้านเดิมต่อไป

พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ (2539 : 29 – 30) ได้ศึกษาโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจของชุมชนประมงขนาดเล็กและแนวความคิดเห็นนโยบายในการจัดการประมงโดยชุมชน สรุปได้ว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนประมงขนาดเล็กทั้งบริเวณอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ซึ่งมี รายได้และมาตรฐานการครองชีพต่ำกว่าครัวเรือนในกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจอื่น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครัวเรือนประมงขนาดเล็กโดยทั่วไปมีแหล่งรายได้อยู่ในขอบเขตจำกัด รายได้ของครัวเรือนถูกกำหนดโดยผลผลิตที่ได้จากการประมง ดังนั้น การดูแลและจัดการในการใช้ทรัพยากรประมงน่าจะเป็นหน้าที่ของชุมชนในการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน เป็นการแสดงให้เห็นถึงการจัดการอีกรูปแบบหนึ่งในหลายรูปแบบที่จะนำไปสู่จุดหมายเดียวกัน เพื่อให้การจัดการประมงขนาดเล็กชายฝั่งให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยุติธรรมและมีใช้ได้อย่างยาวนานที่สุด การจัดการแบบนี้เป็นเพียงกลยุทธ์ในการจัดการอันหนึ่งเท่านั้น เกิดความยุติธรรมและมีใช้ได้อย่างยาวนานที่สุด การจัดการแบบนี้เป็นเพียงกลยุทธ์ในการจัดการอันหนึ่งเท่านั้น และเป็นกลยุทธ์ที่เลือกเอาลักษณะการประนีประนอมเคารพ นับถือและไว้วางใจต่อกันในบรรดากลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการสิ่งที่เป็นประโยชน์และที่ไม่เป็นประโยชน์ ซึ่งได้จากการจัดการจะเป็นบทเรียนที่ดี การพัฒนาการของระบบนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายและไม่สามารเป็นไปได้อันที่ทันใดตลอดจนไม่สามารถยืนยันได้ว่าจะนำไปใช้ในการจัดการในอนาคตได้หรือไม่

พงศ์พัฒน์ และกุลภา (2536) ได้ศึกษาเศรษฐกิจการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวปากพ่องจากผลการศึกษาสภาวะทรัพยากรประมงโดยการพิจารณาจากอัตราการจับสัตว์น้ำต่อวัน ทำการประมงในช่วงตั้งแต่ปี 2529 – 2533 ของการทำประมงด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด คือ อวนรุน อวนลากคานถ่าง อวนลอยกึ่ง อวนปลากะบอก ยอปักและแร้วปู ผลปรากฏว่า อัตราการจับต่อวันทำการประมงมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำประมงบา

มปลากรอบอกและแร้วปูในช่วงดังกล่าวลดลงถึง 42% และ 22% ตามลำดับ ประมาณครึ่งหนึ่งของครัวเรือนประมงทั้งหมดทำการประมงโดยใช้เครื่องมือหลายชนิดร่วมกัน จากการวิเคราะห์รายได้เงินสุทธิที่เป็นเงินสดที่สูงที่สุด ซึ่งครัวเรือนประมงทำการประมงอยู่ได้ในระยะสั้น ปรากฏว่า การทำประมงด้วยอวนลอยกึ่ง ควบคู่กับอวนปลากรอบอกเป็นการทำประมงอยู่ได้ในระยะสั้น ปรากฏว่า การทำประมงด้วยอวนลอยกึ่ง ควบคู่กับอวนปลากรอบอกเป็นการทำประมงที่ให้รายได้เงินสดสุทธิต่อปีสูงที่สุดและต่ำที่สุด ได้แก่ การทำการประมงด้วยแร้วปูเพียงอย่างเดียว ซึ่งอยู่ในระดับรายได้ ที่ไม่สามารถดำรงชีพอยู่ได้ หากไม่มีรายได้จากแหล่งทดแทน สำหรับการวิเคราะห์ค่าเช่าทรัพยากร (resource rent) ซึ่งเป็นค่าที่ชี้ให้เห็นถึงผลตอบแทนของความสามารถในการจับสัตว์น้ำและรวมถึงความอุดม สมบูรณ์ของทรัพยากรประมง ผลปรากฏว่า การทำประมงที่ให้ค่านี้เป็นบวก 4 กลุ่ม คือ 1) การทำประมงด้วยอวนลอยกึ่งเพียงอย่างเดียว 2) การทำประมงด้วยอวนลอยกึ่งควบคู่กับอวนปลาเขือ 3) การทำประมงอวนลอยกึ่งควบคู่กับบวมปลากรอบอก 4) การทำประมงอวนลอยกึ่งควบคู่กับอวนปลาทรายและอวนลอยปู นอกนั้น เป็นการทำประมงที่มีค่าเช่าทรัพยากรติดลบ แต่ชาวประมงเหล่านี้ยังทำการประมงอยู่ได้โดยไม่เปลี่ยนหรือเคลื่อนย้ายออกจากอาชีพประมง เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือขายทรัพย์สินประกอบอาชีพอย่างอื่นในบริเวณอ่าวปากพนังและบริเวณใกล้เคียงได้ หากพิจารณาผลตอบแทนต่อการจ้างแรงงานขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว ปรากฏว่าการจ้างแรงงาน เพื่อทำการประมงในอ่าว ปากพนังส่วนใหญ่สูงกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำ ยกเว้นการทำประมงอวนลากคานถ่างและยอปัก และผลการศึกษาลักษณะการทำประมงของชาวประมงชี้ให้เห็นว่า แม้ชาวประมงบางกลุ่มมีรายได้จากการทำประมงต่ำ แต่ยังสามารถหารายได้จากแหล่งอื่นได้เล็กน้อย อย่างไรก็ตามมีเฉพาะชาวประมงที่ใช้เครื่องมือแร้วปูเป็นหลัก ที่มีปัญหาการดำรงชีพมากที่สุด เพราะนอกจากรายได้จากการทำประมงต่ำแล้ว (เนื่องจากพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งประมงที่สำคัญลดลง) แหล่งรายได้อื่น นอกจากการประมงยังมีน้อย

ลัดดาวัลย์ คำภา (2524) ได้ศึกษารายได้ของชาวประมงขนาดเล็กในจังหวัดชุมพร พบว่าปัจจัยสำคัญที่จะอธิบายรายได้ของชาวประมงขนาดเล็กในจังหวัดชุมพร ประสิทธิภาพของไต้ก๋ง ขนาดของเรือ เวลาทำการประมง แรงงาน และน้ำมัน จากการศึกษาฟังก์ชันการผลิตโดยใช้ข้อมูลรายเดือนในรูปของมูลค่าสัตว์น้ำที่จับได้ปรากฏว่า ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อปัจจัยการผลิตทุกชนิดน้อยกว่า 1 และขนาดของการขยายการผลิตอยู่ในระยะผลตอบแทนเพิ่มขึ้น เครื่องมือประมงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอวนลอยปู คืออวนล้อมจับและอวนลอยปลา ส่วนผลการวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้ได้นั้นแสดงว่า ชาวประมงที่ใช้เครื่องมือต่างชนิดกันจะทำให้รายได้และต้นทุนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอวนล้อมจับนับเป็นเครื่องมือที่มีทั้งต้นทุนและรายได้ต่อเดือนที่ทำการประมงสูงสุด คือ มีต้นทุน 43,124 บาทต่อเดือน และรายได้ 121,333 บาทต่อเดือน โครงสร้างของต้นทุนทำการประมงโดยเฉลี่ยทุก

เครื่องมือจะเป็นต้นทุนดำเนินการหรือต้นทุนผันแปรถึงร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 เป็นต้นทุนคงที่ ซึ่งต้นทุนดำเนินการส่วนใหญ่ประกอบด้วยค่าน้ำมันและค่าเสียโอกาสแรงงานในครอบครัว ส่วนต้นทุนคงที่ส่วนที่สำคัญคือค่าเสียโอกาสของทรัพย์สินในการทำประมง

อำพร เลาวพงษ์ (2530 : 54 – 56) ได้ศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงฝั่งพื้นบ้านในเขตตำบลเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีอาชีพหลักในการทำประมง อาชีพรองส่วนใหญ่ไม่มี ทั้งนี้เพราะการทำประมงตลอดทั้งปี แต่เปลี่ยนแปลงเครื่องมือที่ใช้จับสัตว์น้ำ เครื่องมือที่สำคัญ ๆ คือ อวนติดปลา อวนลอยปู อวนลอยปลา เป็นต้น การจำหน่ายสัตว์น้ำส่วนใหญ่จำหน่ายสด โดยจำหน่ายให้กับพ่อค้าใน หมู่บ้านประจำ ปัญหาด้านการประมงที่สำคัญคือ ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง และขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินการทำให้ต้องกู้จากพ่อค้าและมีข้อผูกพันด้านการขายสัตว์น้ำ ซึ่งทำให้ขาดอำนาจในการต่อรองด้านการตลาด การแปรรูปในหมู่บ้านที่สำคัญคือ การทำปลาเค็ม ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำนั้น ชาวประมงบางรายเคยเลี้ยงปลากะพงขาวมาก่อน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะมีปัญหาด้านพันธุ์และโรคปลา ตลอดจนการดำเนินการของกลุ่มผู้เลี้ยงขาดเงินทุนหมุนเวียน ในเรื่องรายได้ส่วนใหญ่จากการประมงคิดเป็นร้อยละ 50.62 ของรายได้ทั้งหมด รองลงมาเป็นรายจ่ายในกิจการประมง คิดเป็นร้อยละ 32.32 ส่วนรายจ่ายในการบริโภคอาหารนั้นคิดเป็นร้อยละ 19.62 เท่านั้น การออมของครัวเรือนชาวประมงส่วนใหญ่มีน้อยมาก สำหรับหนี้สินของครัวเรือนชาวประมงส่วนใหญ่มีน้อยมาก สำหรับหนี้สินของครัวเรือนชาวประมงท้องถิ่นนี้ คิดเฉลี่ยครัวเรือนละ 5,100 บาท ทั้งนี้เป็นการกู้จากพ่อค้า ซึ่งมีข้อผูกพันเกี่ยวกับการจำหน่ายสัตว์น้ำทั้งหมดที่จับได้

อำพร เลาวพงษ์ (2530 : 51 – 50) ได้ศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้านตันหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่าครัวเรือนทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม การประกอบอาชีพที่สำคัญของชาวประมง คือ การทำการประมงโดยเครื่องมืออวนลอยกุ้งสามชั้น และอวนจมปู นอกจากนี้มีการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง แหล่งรายได้ที่สำคัญของครัวเรือนได้แก่รายได้จากการประมงคิดเป็นร้อยละ 57.61 ของรายได้ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ จากการแปรรูปเนื้อปูและคิดเป็นร้อยละ 29.32 นอกจากนี้ก็มีรายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาวจากธุรกิจอื่น ๆ และจากการรับจ้าง โดยมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยครัวเรือนละ 65,442.18 บาท สำหรับรายจ่ายนั้นมีรายจ่ายทางการประมงคิดเป็นร้อยละ 22.95 ของรายได้ทั้งหมด นอกการเลี้ยงปลาและการแปรรูป โดยมีรายจ่ายในการบริโภคในครัวเรือนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 53.89 หรือ คิดเป็น 34,609.38 ต่อเรือน ปัญหาที่สำคัญในการประกอบอาชีพของชาวประมงในท้องถิ่นนี้คือ ปัญหาเกี่ยวกับการทำประมง ทั้งนี้เนื่องจากมีเรืออวนลากและอวนรุนแรงขนาดใหญ่ เข้ามาทำการประมงใกล้ฝั่ง ทำลายเครื่องมือจับสัตว์น้ำและแย่งจับสัตว์น้ำ ทำให้จับสัตว์น้ำได้น้อย นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการขาดแคลนเงินทุนในการปรับปรุงกิจกรรมประมงอีกด้วย

Panayotou (1985) ศึกษาโครงสร้างต้นทุนและกำไรของชาวประมงขนาดเล็ก เขาได้กล่าวถึงกำไรสุทธิว่าเป็นส่วนต่างระหว่างรายรับทั้งหมดกับต้นทุนทั้งหมด และพบว่าในระยะยาวกำไรสุทธิไม่ควรมีค่าเป็นลบ เพราะเรือประมงมีอายุใช้งานได้ยาวนานและการทำประมงจะไม่ประสบกับภาวะขาดทุนเป็นระยะเวลานานๆ ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วปรากฏว่า การที่ชาวประมงขนาดเล็กยากจนเนื่องจากมีความไม่สมดุลระหว่างการเข้าและการออกจากอาชีพประมงโดยจะมีการเข้ามาสู่อาชีพประมงมากขึ้น เมื่ออาชีพนี้มีกำไรสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนในการประกอบอาชีพประมงต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบกิจการประมงขนาดเล็กซึ่งเครื่องมืออุปกรณ์การประมงมักมีมูลค่าไม่สูงมากนัก แต่ชาวประมงเหล่านี้จะออกจากอาชีพประมงน้อยรายเมื่อเขามีกำไรลดลง ดังนั้นชาวประมงขนาดเล็กจึงรักษาสถานภาพของตนในการประกอบอาชีพโดยเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินทางการประมงให้มากยิ่งขึ้น จึงเท่ากับเป็นการผูกมัดตัวเองให้อยู่ในอาชีพประมงนานยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง อัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะครัวเรือนประมงพื้นบ้าน จำนวน 341 ครัวเรือน จาก 9 หมู่บ้าน ของอำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด ได้แก่ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ ก อวนจมปู และลอบหมึก ซึ่งเป็นเครื่องมือประมงที่สามารถจับสัตว์น้ำได้ประมาณ 80% ของปริมาณสัตว์น้ำที่ได้จากบริเวณอ่าวทั้งหมด

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดให้ครัวเรือนประมงเป็นหน่วยตัวอย่าง โดยการนำครัวเรือนประมงที่ใช้เครื่องมือชนิดเดียวกันมารวมกัน แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มอวนล้อมจับปลากะตัก กลุ่มอวนครอบปลากะตัก กลุ่มอวนครอบหมึก กลุ่มอวนลอยปลาทุ ก กลุ่มอวนจมปู และกลุ่มลอบหมึก มีชาวประมงทั้งหมด 341 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified Random sampling) จะทำการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 (ยุทศ ไกยวรรณ์. 2544:54) ตามชนิดเครื่องมือทำการประมง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้ทั้งหมด 104 ตัวอย่าง (ตาราง 5) ในการนำครัวเรือนประมงแต่ละครัวเรือนมารวมกันนั้น เพราะว่าลักษณะการทำประมงและสภาพความเป็นอยู่มีลักษณะเหมือนกันจะต่างกันเฉพาะชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงเท่านั้น

ตาราง 5 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (โดยแยกตามกลุ่มเครื่องมือประมง)

เครื่องมือประมง	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อวนล้อมจับปลากระทัก	8	3
อวนครอบปลากระทัก	93	28
อวนครอบหมึก	175	53
อวนลอยปลา	29	9
อวนจมปู	20	6
ลอบหมึก	16	5
รวม	341	104

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตราผลตอบแทนของการทำประมง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมง ได้แก่ อายุ การศึกษา การนับถือศาสนา ประสบการณ์ทำประมง ของผู้ทำประมงหลักในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพเสริม ภาวะหนี้สิน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการทำประมง ต้นทุน และรายได้จากการทำประมงแต่ละชนิดเครื่องมือประมงทั้ง 6 ชนิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อทราบแนวทางและขอบเขตในการออกแบบสอบถาม
2. สอบถามชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและการทำประมงพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษารูปแบบและวิธีการเขียนแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 – 3 มาสร้างแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อให้ข้อเสนอนี้และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงมากขึ้น
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงใหม่อีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้มีข้อมูลที่สำคัญอยู่ 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นข้อมูลที่ค้นคว้าได้จากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย บทความ จากห้องสมุด ดัชนี วารสาร ทีวีออนไลน์ กรมประมง สำนักงานประมงอำเภอบางสะพาน สำนักงานประมงอำเภอบางสะพานน้อย สำนักงานประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามแบบชาวประมงพื้นบ้านที่ทำการประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามชาวประมงมาแยกแบบสอบถามออกเป็นกลุ่มแต่ละเครื่องมือ จำนวน 6 กลุ่ม คือ กลุ่มอวนล้อมจับปลาตะกั้ง กลุ่มอวนครอบปลาตะกั้ง กลุ่มอวนครอบหมึก กลุ่มอวนลอยปลาทุ กุ่มอวนลอยปู และกลุ่มลอบหมึก และตรวจสอบความสมบูรณ์ ตรวจสอบเช็คข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จากแบบสอบถามชาวประมง โดยอาศัยเครื่องมือสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านแต่ละเครื่องมือทำการประมง จากแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนผันแปร} = \text{ค่าจ้างแรงงาน} + \text{ค่าใช้จ่ายดำเนินการ} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} \\ \text{ด้านปัจจัยผันแปร} + \text{ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยผันแปร}$$

ต้นทุนคงที่ = ค่าเสื่อมราคาเรือ เครื่องยนต์เรือและเครื่องมือทำการประมง +
ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนทรัพย์สินประมง + ค่าดอกเบี้ยเงินกู้
ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่

รายได้ทั้งหมด = จำนวนผลผลิตทั้งหมด x ราคาผลผลิตที่ชาวประมงพื้นบ้านได้รับ

กำไรจากการดำเนินงาน = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนผันแปร

กำไรสุทธิ = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนทั้งหมด

2.2 การหาอัตราผลตอบแทนการทำประมงพื้นบ้าน

การหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (อรรถิพย์ ราษฎร์นิยม. 2535)

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (อภิรักษ์ จันตะนี. 2538:183)

$$P = \frac{f}{n}(100)$$

โดยให้

P = ร้อยละ หรือ %

f = ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้อยละ

n = จำนวนความถี่ทั้งหมด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง อัตราผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะครัวเรือนประมงพื้นบ้าน จำนวน 341 ครัวเรือน จาก 9 หมู่บ้าน ของอำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด ได้แก่ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ ก อวนจมปู และลอบหมึก ซึ่งเป็นเครื่องมือประมงที่สามารถจับสัตว์น้ำได้ประมาณ 80% ของปริมาณสัตว์น้ำที่ได้จากบริเวณอ่าวทั้งหมด

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดให้ครัวเรือนประมงเป็นหน่วยตัวอย่าง โดยการนำครัวเรือนประมงที่ใช้เครื่องมือชนิดเดียวกันมารวมกัน แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มอวนล้อมจับปลากะตัก กลุ่มอวนครอบปลากะตัก กลุ่มอวนครอบหมึก กลุ่มอวนลอยปลาทุ ก กลุ่มอวนจมปู และกลุ่มลอบหมึก มีชาวประมงทั้งหมด 341 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified Random sampling) จะทำการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 (ยุกท ไทยวรรณ. 2544:54) ตามชนิดเครื่องมือทำการประมง โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้ทั้งหมด 104 ตัวอย่าง (ตาราง 5) ในการนำครัวเรือนประมงแต่ละครัวเรือนมารวมกันนั้น เพราะว่าลักษณะการทำประมงและสภาพความเป็นอยู่มีลักษณะเหมือนกันจะต่างกันเฉพาะชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงเท่านั้น

ตาราง 5 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (โดยแยกตามกลุ่มเครื่องมือประมง)

เครื่องมือประมง	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อวนล้อมจับปลากระทัก	8	3
อวนครอบปลากระทัก	93	28
อวนครอบหมึก	175	53
อวนลอยปลา	29	9
อวนจมปู	20	6
ลอบหมึก	16	5
รวม	341	104

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตราผลตอบแทนของการทำประมง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมง ได้แก่ อายุ การศึกษา การนับถือศาสนา ประสบการณ์ทำประมง ของผู้ทำประมงหลักในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพเสริม ภาวะหนี้สิน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการทำประมง ต้นทุน และรายได้จากการทำประมงแต่ละชนิดเครื่องมือประมงทั้ง 6 ชนิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อทราบแนวทางและขอบเขตในการออกแบบสอบถาม
2. สอบถามชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและการทำประมงพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษารูปแบบและวิธีการเขียนแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 – 3 มาสร้างแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามที่ร่างเสร็จแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อให้ข้อเสนอนี้และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงมากขึ้น
6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงใหม่อีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้มีข้อมูลที่สำคัญอยู่ 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เป็นข้อมูลที่ค้นคว้าได้จากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย บทความจากห้องสมุด ดัชนี วารสาร ทีวีออนไลน์ กรมประมง สำนักงานประมงอำเภอบางสะพาน สำนักงานประมงอำเภอบางสะพานน้อย สำนักงานประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามแบบชาวประมงพื้นบ้านที่ทำการประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามชาวประมงมาแยกแบบสอบถามออกเป็นกลุ่มแต่ละเครื่องมือ จำนวน 6 กลุ่ม คือ กลุ่มอวนล้อมจับปลาตะกั้ง กลุ่มอวนครอบปลาตะกั้ง กลุ่มอวนครอบหมึก กลุ่มอวนลอยปลาทุ กุ่มอวนลอยปู และกลุ่มลอบหมึก และตรวจสอบความสมบูรณ์ ตรวจสอบเช็คข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จากแบบสอบถามชาวประมง โดยอาศัยเครื่องมือสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านแต่ละเครื่องมือทำการประมง จากแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนผันแปร} = \text{ค่าจ้างแรงงาน} + \text{ค่าใช้จ่ายดำเนินการ} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} \\ \text{ด้านปัจจัยผันแปร} + \text{ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยผันแปร}$$

ต้นทุนคงที่ = ค่าเสื่อมราคาเรือ เครื่องยนต์เรือและเครื่องมือทำการประมง +
ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนทรัพย์สินประมง + ค่าดอกเบี้ยเงินกู้
ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่

รายได้ทั้งหมด = จำนวนผลผลิตทั้งหมด x ราคาผลผลิตที่ชาวประมงพื้นบ้านได้รับ

กำไรจากการดำเนินงาน = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนผันแปร

กำไรสุทธิ = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนทั้งหมด

2.2 การหาอัตราผลตอบแทนการทำประมงพื้นบ้าน

การหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (อรรถิพย์ ราษฎร์นิยม. 2535)

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (อภิรักษ์ จันตะนี. 2538:183)

$$P = \frac{f}{n}(100)$$

โดยให้

P = ร้อยละ หรือ %

f = ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้อยละ

n = จำนวนความถี่ทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงด้วยเครื่องมือ 6 ชนิด คือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู ลอบหมึก และการศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง

การศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมงได้กระทำโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ และนำเสนอไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมงบริเวณอ่าวบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุเฉลี่ยผู้ทำประมงหลักในครัวเรือน (ปี)		44
การศึกษาผู้ทำประมงหลักในครัวเรือน (คน)		
ไม่ได้เรียน	12	11.54
ประถมศึกษา 1 – 4	82	78.85
ประถมศึกษา 6	7	6.73
สูงกว่าประถมศึกษา 6	3	2.88
รวม	104	100
การนับถือศาสนา (คน)		
พุทธ	101	97.12
อิสลาม	3	2.88
รวม	104	100
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย (คน)		4
ประสบการณ์การทำประมง (ปี)		21

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพเสริม (คน)		
การเกษตร	74	71.15
ค้าขาย	5	4.81
ไม่มีอาชีพเสริม	25	24.04
รวม	104	100
รายได้เฉลี่ยจากอาชีพเสริม (บาท/เดือน)		1,250
ภาวะหนี้สิน (ครัวเรือน)		
ครัวเรือนที่มีหนี้สิน	96	92.31
ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน	8	7.69
รวม	104	100
มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)		17,500

จากตาราง 6 พบว่าผู้ทำประมงหลักในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน อายุเฉลี่ย 44 ปี มีประสบการณ์การทำประมงเฉลี่ย 21 ปี ระดับการศึกษาของผู้ทำประมงหลักในครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 78.85 อยู่ในระดับประถมศึกษา 1-4 รองลงมา ร้อยละ 11.54 ไม่ได้เรียนหนังสือ และร้อยละ 6.73 อยู่ในระดับประถมศึกษา 6 ส่วนในระดับสูงกว่าระดับประถมศึกษา 6 มีเพียงร้อยละ 2.88 ชาวประมงเกือบทั้งหมด ร้อยละ 97.12 นับถือศาสนาพุทธ มีผู้นับถือศาสนาอิสลามเพียงร้อยละ 2.88 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ครัวเรือนประมงส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.15 มีอาชีพเสริมด้านการทำการเกษตร ร้อยละ 4.81 มีอาชีพเสริมด้านการค้าขาย และร้อยละ 24.04 ไม่มีอาชีพเสริมทำการประมงเพียงอย่างเดียว และมีรายได้เฉลี่ยจากอาชีพเสริมเดือนละ 1,250 บาท ครัวเรือนประมงส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.31 มีหนี้สิน ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินมีเพียงร้อยละ 7.69 มูลค่าหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน เท่ากับ 17,500 บาท

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมง

ต้นทุนการทำประมง

ต้นทุนการผลิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการคำนวณหากำไรหรือขาดทุนในการดำเนินงานอีกทั้งนำไปประกอบการพิจารณาหาต้นทุนการผลิตเพื่อเพิ่มกำไร และเพื่อการแข่งขันในด้านราคาของผลผลิต ซึ่งได้แก่ ราคาของสัตว์น้ำที่ชาวประมงจะได้รับ นั่นเอง การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ทั้งที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด จากการศึกษาครั้งนี้ต้นทุนผันแปรของการทำประมงพื้นบ้าน ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการดำเนินงานประมง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง (เรือ เครื่องยนต์เรือ และเครื่องมือประมง) ค่าน้ำแข็ง ค่าอาหาร ค่าแก๊สหุงต้ม ค่าน้ำจืด ค่าใช้จ่ายในการขายสัตว์น้ำ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปัจจัยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในปัจจัยผันแปร ส่วนต้นทุนคงที่ของการทำประมง ประกอบด้วย ค่าอาชญาบัตร ค่าภาษี ค่าทะเบียนเรือ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปัจจัยคงที่ ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินทางการประมง และค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในทรัพย์สินประมง สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้แยกพิจารณาตามประเภทของเครื่องมือประมง ดังนี้

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลาเกตุ

การศึกษานี้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับต้นทุนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนล้อมจับปลาเกตุ โดยนำเสนอไว้ในตาราง 7 พบว่า มีต้นทุนในการทำประมงทั้งหมดต่อเดือนต่อครัวเรือนเท่ากับ 122,371.93 บาท เป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 28,993.21 บาท ต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 93,378.72 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.69 และ 76.31 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ และสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมดเท่ากับ 101,717.24 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ทั้งหมด 20,654.69 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 83.12 และ 16.88 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 8,613.52 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 93,103.72 บาทต่อครัวเรือน ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 20,379.69 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 275 บาทต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 16.65 และ 0.23 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนแรงงานประมงมีมูลค่าเท่ากับ 35,125 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.70 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญรองลงมา คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 31,250 บาทต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.54 ของต้นทุนทั้งหมด ที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนปัจจัยผันแปร และค่าดอกเบียเงินกู้ปัจจัยผันแปร

ตาราง 7 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนล้อมจับ

ปลาเกะตักบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	3,958.33	31,166.67	35,125.00	28.70
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	31,250.00	31,250.00	25.54
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	7,508.26	7,508.26	6.14
ค่าน้ำแข็ง	-	4,066.65	4,066.65	3.32
ค่าอาหาร	-	7,965.25	7,965.25	6.51
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	4,062.81	4,062.81	3.32
ค่าน้ำจืด	-	2,233.33	2,233.33	1.82
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	3,975.75	3,975.75	3.25
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมผันแปร	-	875.00	875.00	0.72
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	4,655.19	-	4,655.19	3.80
รวมต้นทุนผันแปร	8,613.52	93,103.72	101,717.24	83.12
	(7.04)	(76.08)		
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	62.50	62.50	0.05
ค่าภาษี	-	150.00	150.00	0.12
ค่าทะเบียนเรือ	-	62.50	62.50	0.05
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	17,712.50	-	17,712.50	14.48
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	2,667.19	-	2,667.19	2.18
รวมต้นทุนคงที่	20,379.69	275.00	20,654.69	16.88
	(16.65)	(0.23)		
รวมต้นทุนทั้งหมด	28,993.21	93,378.72	122,371.93	100
	(23.69)	(76.31)		

ตาราง 8 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนครอบ

ปลาเกะตักบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	4,005.20	12,318.64	16,323.84	23.72
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	24,483.30	24,483.30	35.57
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	4,552.08	4,552.08	6.61
ค่าน้ำแข็ง	-	3,230.83	3,230.83	4.70
ค่าอาหาร	-	4,162.50	4,162.50	6.05
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	2,040.66	2,040.66	2.96
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	3,500.00	3,500.00	5.09
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมผันแปร	-	175.00	175.00	0.25
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	2,723.15	-	2,723.15	3.96
รวมต้นทุนผันแปร	6,728.35 (9.78)	54,463.01 (79.13)	61,191.36	88.91
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	12.50	12.50	0.02
ค่าภาษี	-	125.00	125.00	0.18
ค่าทะเบียนเรือ	-	62.50	62.50	0.09
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคงที่	-	750.00	750.00	1.09
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	5,887.50	-	5,887.50	8.56
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	793.13	-	793.13	1.15
รวมต้นทุนคงที่	6,680.63 (9.71)	950.00 (1.38)	7,630.63	11.09
รวมต้นทุนทั้งหมด	13,408.98 (19.49)	55,413.01 (80.51)	68,821.99	100

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลาเกะตัก

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนครอบปลาเกะตักนั้น จากตาราง 8

พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 13,408.98 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 55,413.01 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.49 และ 80.51 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 61,191.36 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 7,630.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 88.91 และ 11.09 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 6,728.35 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 54,463.01 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 9.78 และ 79.13 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 6,680.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 950 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.71 และ 1.38 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 24,483.30 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 35.57 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 16,323.84 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.72 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในปัจจัยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนครอบหมึกนั้น จากตาราง 9 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 9,740.49 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 37,955.52 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.42 และ 79.58 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 43,525.80 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 4,170.21 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 91.26 และ 8.74 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 5,703.61 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 37,822.19 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 11.96 และ 79.30 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 4,036.88 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 133.33 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.46 และ 0.28 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 27,476 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.61 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบ

ตาราง 9 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมือ

อวนครอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	3,812.50	3,950.45	7,762.95	16.28
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	27,476.00	27,476.00	57.61
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	2,250.00	2,250.00	4.72
ค่าน้ำแข็ง	-	1,465.50	1,465.50	3.07
ค่าอาหาร	-	1,850.42	1,850.42	3.88
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	-	-	-
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	654.32	654.32	1.37
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปัจจัยผันแปร	-	175.50	175.50	0.37
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	1,891.11	-	1,891.11	3.96
รวมต้นทุนผันแปร	5,703.61 (11.96)	37,822.19 (79.30)	43,525.80	91.26
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	8.33	8.33	0.02
ค่าภาษี	-	83.33	83.33	0.17
ค่าทะเบียนเรือ	-	41.67	41.67	0.09
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปัจจัยคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	3,391.67	-	3,391.67	7.11
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	645.88	-	645.21	1.35
รวมต้นทุนคงที่	4,036.88 (8.46)	133.33 (0.28)	4,170.21	8.74
รวมต้นทุนทั้งหมด	9,740.49 (20.42)	37,955.52 (79.58)	47,696.01	100

ที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 7,762.95 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.28 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในปีจ่ายผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ตาราง 10 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมือ
อวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	1,875.74	-	1,875.74	16.81
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	6,409.09	6,409.09	57.43
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	1,136.45	1,136.45	10.18
ค่าน้ำแข็ง	-	-	-	-
ค่าอาหาร	-	386.25	386.25	3.46
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	-	-	-
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	246.00	246.00	2.21
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปีจ่ายผันแปร	-	175.00	175.00	1.57
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	417.64	-	417.64	3.74
รวมต้นทุนผันแปร	2,293.38 (20.55)	8,352.79 (74.85)	10,646.17	95.40
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	5.55	5.55	0.05
ค่าภาษี	-	-	-	-
ค่าทะเบียนเรือ	-	-	-	-
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปีจ่ายคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	413.89	-	413.89	3.71
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	93.75	-	93.75	0.84
รวมต้นทุนคงที่	507.64 (4.55)	5.55 (0.05)	513.19	4.60
รวมต้นทุนทั้งหมด	2,801.02	8,358.34	11,159.36	100

(25.10)

(74.90)

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุนั้น จากตาราง 10 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,801.02 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,358.34 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.10 และ 74.90 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 10,646.17 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 513.19 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 95.40 และ 4.60 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,293.38 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,352.79 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 20.55 และ 74.85 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 507.64 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 5.55 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และ 0.05 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 6,409.09 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.43 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมาคือ ค่าแรงงาน 1,875.74 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.81 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าแรงงานนี้เป็นค่าแรงงานประเมิน สำหรับแรงงานครัวเรือนประมงของชาวประมง เนื่องจากไม่มีแรงงานจ้าง ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปีจยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมืออวนจมปูนั้น จากตาราง 11 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 3,237.92 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 9,295.95 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.83 และ 74.17 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 11,445.33 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 1,088.54 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 91.32 และ 8.68 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,152.16 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 9,293.17 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 17.17 และ 74.15 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,085.76 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 2.78 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.66 และ 0.02 ของต้นทุนคงที่ทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบ

ของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 6,850.50 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.68 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 1,687.50 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.46 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าแรงงานนี้เป็นค่าแรงงานประเมิน สำหรับแรงงานครัวเรือนประมงของชาวประมงเนื่องจากไม่มีแรงงานจ้าง ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ในปัจจัยผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ตาราง 11 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนจมปู บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
--------	----------------------------------	-----------------------	--------------	--------

ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	1,687.50	-	1,687.50	13.46
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	6,850.50	6,850.50	54.66
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	1,025.00	1,025.00	8.18
ค่าน้ำแข็ง	-	-	-	-
ค่าอาหาร	-	785.75	785.75	6.27
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	186.42	186.42	1.49
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	260.00	260.00	1.95
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปัจจัยผันแปร	-	185.50	185.50	1.48
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	464.66	-	464.66	3.71
รวมต้นทุนผันแปร	2,152.16	9,293.17	11,445.33	91.32
	(17.17)	(74.15)		
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	2.78	2.78	0.02
ค่าภาษี	-	-	-	-
ค่าทะเบียนเรือ	-	-	-	-
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ปัจจัยคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	888.89	-	888.89	7.09
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	196.87	-	196.87	1.57
ตาราง 11 (ต่อ)				
รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ
รวมต้นทุนคงที่	1,085.76	2.78	1,088.54	8.68
	(8.66)	(0.02)		
รวมต้นทุนทั้งหมด	3,237.92	9,295.95	12,533.87	100
	(25.83)	(74.17)		

ต้นทุนการทำประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก

สำหรับต้นทุนในการทำประมงที่ใช้เครื่องมือลอบหมึกนั้น จากตาราง 12 พบว่า ต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 3,051.93 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,351.10 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.77 และ 73.23 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมด 10,737.40 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนคงที่ 665.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 94.16 และ 5.84 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ สำหรับต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 2,386.30 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ต้นทุนเงินสด 8,351.710 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 20.93 และ 73.23 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมดตามลำดับ ส่วนต้นทุนคงที่ทั้งหมดประกอบด้วย ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 665.63 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.84 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนผันแปรมีผลโดยตรงต่อรายได้และกำไรของผู้ผลิต จึงแยกพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนผันแปรที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าเท่ากับ 5,265.25 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.18 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนประกอบที่สำคัญลงมา คือ ค่าแรงงาน 1,968.75 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.27 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าแรงงานนี้เป็นค่าแรงงานประเมิน สำหรับแรงงานครัวเรือนประมงของชาวประมงเนื่องจากไม่มีแรงงานจ้าง ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ค่าดอกเบียเงินกู้ในปัจจุบันผันแปร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร

ตาราง 12 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการทำประมงด้วยเครื่องมือลอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	ต้นทุนไม่เป็น เงินสด (บาท)	ต้นทุนเงินสด (บาท)	รวม (บาท)	ร้อยละ

ต้นทุนผันแปร				
ค่าแรงงาน	1,968.75	-	1,968.75	17.27
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	-	5,265.25	5,265.25	46.18
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ				
ค่าซ่อมแซมทรัพย์สินประมง	-	940.00	940.00	8.24
ค่าน้ำแข็ง	-	775.35	775.35	6.80
ค่าอาหาร	-	470.00	470.00	4.12
ค่าแก๊สหุงต้ม	-	-	-	-
ค่าน้ำจืด	-	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการขาย	-	725.50	725.50	6.36
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมผันแปร	-	175.00	175.00	1.53
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร	417.55	-	417.55	3.66
รวมต้นทุนผันแปร	2,386.30	8,351.10	10,737.40	94.16
	(20.93)	(73.23)		
ต้นทุนคงที่				
ค่าอาชญาบัตร	-	-	-	-
ค่าภาษี	-	-	-	-
ค่าทะเบียนเรือ	-	-	-	-
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมคงที่	-	-	-	-
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประมง	562.50	-	562.50	4.93
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนทรัพย์สินประมง	103.13	-	103.13	0.91
รวมต้นทุนคงที่	665.63	-	665.63	5.84
	(5.84)			
รวมต้นทุนทั้งหมด	3,051.93	8,351.10	11,403.03	100
	(26.77)	(73.23)		

ตาราง 13 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนของการใช้
เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ

จำนวน

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	2,200.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	85.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	187,000.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	101,717.24
ต้นทุนคงที่ (บาท)	20,654.69
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	122,371.93
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	85,282.76
กำไรสุทธิ (บาท)	64,628.07
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	52.81

จากตาราง 13 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลา กะตัก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 187,000 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 122,371.93 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 64,628.07 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 52.81

ตาราง 14 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้ เครื่องมืออวนครอบปลา กะตัก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	1,125.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	80.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	90,000.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	61,191.36
ต้นทุนคงที่ (บาท)	7,630.63
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	68,821.99
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	28,808.64
กำไรสุทธิ (บาท)	21,178.01
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	30.77

จากตาราง 14 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลา กะตัก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 90,000 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาท ต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 21,178.01 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 30.77

ตาราง 15 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้ เครื่องมืออวนครอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	900.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	50.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	45,000.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	43,525.80
ต้นทุนคงที่ (บาท)	4,170.21
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	47,696.01
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	1,474.20
กำไรสุทธิ (บาท)	-2,696.01
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	-5.65

จากตาราง 15 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 45,000 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ขาดทุนสุทธิ 2,696.01 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ -5.65

ตาราง 16 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	622.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	20.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	12,440.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	10,646.17
ต้นทุนคงที่ (บาท)	513.19
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	11,159.36
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	1,793.83
กำไรสุทธิ (บาท)	1,280.64
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	11.47

จากตาราง 16 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 12,440 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 1,280.64 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 11.47

ตาราง 17 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมืออวนจมปู บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	153.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	80.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	12,240.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	11,445.33
ต้นทุนคงที่ (บาท)	1,088.54
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	12,533.87
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	794.67
กำไรสุทธิ (บาท)	-293.87
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	-2.34

จากตาราง 17 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 12,240 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ขาดทุนสุทธิ 293.87 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ -2.34

ตาราง 18 ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมือลอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

รายการ	จำนวน
--------	-------

ผลผลิต (กก./คร้วเรือน)	180.00
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	80.00
รายได้ (บาท/คร้วเรือน)	14,400.00
ต้นทุนผันแปร (บาท)	10,737.40
ต้นทุนคงที่ (บาท)	665.63
ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	11,403.03
กำไรจากการดำเนินงาน (บาท)	3,662.60
กำไรสุทธิ (บาท)	2,996.97
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	26.28

จากตาราง 18 พบว่า ผลตอบแทนในการทำประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 14,400 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน ต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน มีกำไรสุทธิ 2,996.97 บาทต่อเดือนต่อคร้วเรือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 26.28

ตาราง 19 เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงเฉลี่ยต่อเดือนต่อคร้วเรือนของการใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก บริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

หน่วย : บาท

ชนิดเครื่องมือทำการประมง

รายการ	อวนล้อมจับ- ปลากะตัก	อวนครอบ- ปลากะตัก	อวนครอบหมึก	อวนลอย- ปลาทุ	อวนจมปู	ลอบหมึก
ต้นทุนผันแปร	101,717.24	61,191.36	43,525.80	10,646.17	11,445.33	10,737.40
ต้นทุนคงที่	20,654.69	7,630.63	4,170.21	513.19	1,088.54	665.63
ต้นทุนทั้งหมด	122,371.93	68,821.99	47,696.01	11,159.36	12,533.87	11,403.03
รายได้ทั้งหมด	187,000.00	90,000.00	45,000.00	12,440.00	12,240.00	14,400.00
กำไรจากการดำเนินงาน	85,282.76	28,808.64	1,474.20	1,793.83	794.67	3,662.60
กำไรสุทธิ	64,628.07	21,178.01	-2,696.01	1,280.64	-293.87	2,996.97
อัตราผลตอบแทน						
จากการลงทุน (ร้อยละ)	52.81	30.77	-5.65	11.47	-2.34	26.28

จากตาราง 19 เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนในการทำประมงของการใช้เครื่องมือทำการประมง ทั้ง 6 ชนิด แล้วพบว่า ต้นทุนทั้งหมดของคร่าวเรือที่ใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ มีต้นทุนทั้งหมดต่ำที่สุด เท่ากับ 11,159.36 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ และอวนล้อมจับปลากะตักมีต้นทุนทั้งหมดสูงที่สุด เท่ากับ 122,371.93 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ ในด้านรายได้ พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีรายได้สูงที่สุด เท่ากับ 187,000 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ และอวนจมปูมีรายได้ต่ำที่สุด เท่ากับ 12,240 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ ส่วนกำไรสุทธิจากการทำประมงพบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีกำไรสุทธิสูงที่สุด เท่ากับ 64,628.07 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ และอวนครอบหมึกขาดทุนสุทธิมากที่สุด เท่ากับ 2,696.01 บาทต่อเดือนต่อคร่าวเรือ เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนจากการทำประมงแล้ว พบว่า ชาวประมงที่ใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตักมีอัตราผลตอบแทนสูงที่สุด คือร้อยละ 52.81 และอวนครอบหมึกมีอัตราผลตอบแทนต่ำที่สุด คือร้อยละ -5.65

ตาราง 20 ความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนชาวประมงที่มีความต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง (คน)	19	18.27

จำนวนชาวประมงที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง (คน)	85	81.73
รวม	104	100
สาเหตุที่ชาวประมงคิดจะเปลี่ยนอาชีพ		
อาชีพประมงน่าเบื่อ จำเจ ทำมานานแล้ว	0	0
ต้องการหางานทำที่มีรายได้มากกว่านี้	5	26.31
จับสัตว์น้ำได้น้อย ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย	12	63.16
ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ	2	10.53
รวม	19	100
อาชีพที่คิดจะทำเมื่อออกจากอาชีพประมง		
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2	10.53
ทำการเกษตร	5	26.34
ค้าขาย	8	42.10
รับจ้าง	2	10.53
ยังไม่รู้ว่าจะไปทำอะไร	2	10.53
รวม	19	100
เหตุผลที่ไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพทำการประมง		
พอใจความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง	26	30.59
มีความรู้ความชำนาญในอาชีพการทำประมง	42	49.41
อายุมากเกินไปที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น	14	16.47
ไม่มีเงินไปทำอาชีพอื่น	3	3.53
รวม	85	100
ความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง		
ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง	16	15.38
ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง	76	73.08
ยังไม่แน่ใจ	12	11.54
รวม	104	100

จากตาราง 20 พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ร้อยละ 81.73 ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพและร้อยละ 18.27 ต้องการเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น ส่วนสาเหตุที่ชาวประมงไม่คิดจะเปลี่ยนอาชีพการทำประมง เพราะมีเหตุผลว่า มีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพการทำประมงมากที่สุด ร้อยละ 49.41 พอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง ร้อยละ 30.59 อายุมากเกินไปที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ร้อยละ 16.47 และไม่มีเงินไปลงทุนประกอบอาชีพอื่น ร้อยละ 3.53 สำหรับสาเหตุที่ชาวประมงคิดจะเปลี่ยนอาชีพนั้น มีเหตุผลว่าจับสัตว์น้ำได้น้อยไม่คุ้มกับ

ค่าใช้จ่าย ร้อยละ 63.16 ต้องการงานทำที่มีรายได้มากกว่านี้ ร้อยละ 26.31 และไม่ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 10.53 และเมื่อออกจากอาชีพการทำประมงแล้ว อาชีพที่คิดจะทำใหม่ คือ ค้าขาย ร้อยละ 42.10 ทำการเกษตร ร้อยละ 26.34 เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รับจ้าง และยังไม่รู้ว่าจะไปทำอะไร มีสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 10.53 สำหรับความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง พบว่า ชาวประมงไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง ร้อยละ 73.08 ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง ร้อยละ 15.38 และยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 11.54

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน และการศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงที่มีต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง สามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวประมงพื้นบ้าน
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ครั้วเรือชาวประมงพื้นบ้าน ที่ทำการประมงในบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยเครื่องมือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก จำนวน 104 ครั้วเรือ เป็นข้อมูลการทำประมงระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมง ได้แก่ อายุ การศึกษา การนับถือศาสนา ประสบการณ์ทำประมง จำนวนสมาชิกในครั้วเรือ อาชีพเสริม และภาวะหนี้สิน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการทำประมง ต้นทุน และรายได้จากการทำประมงแต่ละชนิดของเครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยแจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ชาวประมงทำการประมงในระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม 2545

2. นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมง โดยใช้สถิติบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ เพื่อนำเสนอในรูปแบบตาราง

4. วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงแต่ละเครื่องมือ โดยใช้สมการดังนี้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนผันแปร} = \text{ค่าจ้างแรงงาน} + \text{ค่าใช้จ่ายดำเนินการ} + \text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน} \\ \text{ด้านปัจจัยผันแปร} + \text{ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่กู้มาซื้อปัจจัยผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = \text{ค่าเสื่อมราคาเรือ เครื่องยนต์เรือและเครื่องมือทำการประมง} + \\ \text{ค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนทรัพย์สินประมง} + \text{ค่าดอกเบี้ยเงินกู้} \\ \text{ที่กู้มาซื้อปัจจัยคงที่}$$

$$\text{รายได้ทั้งหมด} = \text{จำนวนผลผลิตทั้งหมด} \times \text{ราคาผลผลิตที่ชาวประมงพื้นบ้านได้รับ}$$

$$\text{กำไรจากการดำเนินงาน} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{กำไรสุทธิ} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนทั้งหมด}$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ต้นทุนทั้งหมด}}$$

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง โดยใช้สถิติบรรยาย คือ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ เพื่อนำเสนอในรูปแบบตาราง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยเครื่องมือประมง 6 ชนิด คือ อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปลู และลอบหมึก สามารถนำมาสรุปเป็นภาพรวมตามแนวทางการมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ ดังนี้

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนประมง

จากการศึกษา พบว่า ผู้ทำการประมงหลักในครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 44 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา 1-4 มีประสบการณ์ทำประมงเฉลี่ย 21 ปี มีรายได้จากการทำการเกษตรเป็นอาชีพเสริมเฉลี่ยเดือนละ 1,250 บาท ชาวประมงมีหนี้สินเฉลี่ย 17,500 บาทต่อครัวเรือน

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน

การศึกษาคั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านด้วยเครื่องมือ 6 ชนิด ดังนี้

อวนล้อมจับปลากะตัก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก มีต้นทุนทั้งหมด 122,371.93 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 101,717.24 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 20,654.69 บาทต่อเดือน มีรายได้ 187,000 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 64,628.07 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 52.81

อวนครอบปลากะตัก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลากะตัก มีต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 61,191.36 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 7,630.63 บาทต่อเดือน มีรายได้ 90,000 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 21,178.01 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 30.77

อวนครอบหมึก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก มีต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 43,525.80 บาทต่อ

เดือน ต้นทุนคงที่ 4,170.21 บาทต่อเดือน มีรายได้ 45,000 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 2,696.01 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -5.65

อวนลอยปลาทุ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ มีต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 10,646.17 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 513.19 บาทต่อเดือน มีรายได้ 12,440 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 1,280.64 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 11.47

อวนจมปู

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู มีต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 11,445.33 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 1,088.54 บาทต่อเดือน มีรายได้ 12,240 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 293.87 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -2.34

ลอบหมึก

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ชาวประมงที่ทำการประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก มีต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือน โดยแยกเป็นต้นทุนผันแปร 10,737.40 บาทต่อเดือน ต้นทุนคงที่ 665.63 บาทต่อเดือน มีรายได้ 14,400 บาทต่อเดือน มีกำไรสุทธิ 2,996.97 บาทต่อเดือน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 26.28

การศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และลอบหมึก

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงโดยการใช้เครื่องมือประมงทั้ง 6 ชนิดแล้ว พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีต้นทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนจมปู ลอบหมึก และอวนลอยปลาทุ มีต้นทุนต่ำสุดตามลำดับ ส่วนกำไรสุทธิจากการทำประมงนั้น พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีกำไรสุทธิสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีกำไรสุทธิต่ำสุด ตามลำดับ ส่วนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำสุด ตามลำดับ

ความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

จากการศึกษา พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง โดยมีเหตุผลว่า มีความรู้ความชำนาญในอาชีพการทำประมง และพอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง ส่วนความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมงนั้น ส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพการทำประมง

อภิปรายผล

จากผลสรุปที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน

อวนล้อมจับปลากะตัก

ในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 122,371.93 บาทต่อเดือน แยกเป็นต้นทุนคงที่ 20,654.69 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 16.88 และต้นทุนผันแปร 101,717.24 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 83.12 มีกำไรสุทธิ 64,628.07 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 52.18 จะเห็นได้ว่าการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตัก เป็นเครื่องมือที่มีทั้งต้นทุนและรายได้สูง ซึ่งเงินลงทุนส่วนใหญ่ลงทุนในปัจจุบันผันแปร และเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งต้นทุนประเภทนี้จะเปลี่ยนไปตามปริมาณการผลิต ถ้ามีการผลิตมากก็ต้องมีการลงทุนในส่วนนี้สูง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ คำภา (2524) ที่พบว่า การทำประมงของชาวประมงขนาดเล็ก อวนล้อมจับนับเป็นเครื่องมือที่มีทั้งต้นทุนและรายได้ต่อเดือนที่ทำการประมงสูงสุด โครงสร้างของต้นทุนทำการประมงโดยเฉลี่ยจะเป็นต้นทุนดำเนินการหรือต้นทุนผันแปรถึงร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 เป็นต้นทุนคงที่ ถึงแม้ว่าการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนล้อมจับปลากะตักจะมีรายได้สูง แต่ชาวประมงควรหาวิธีการที่ทำให้ต้นทุนผันแปรโดยเฉพาะค่าน้ำมันและค่าแรงงานลดลง ควรมีการตรวจเช็คเครื่องยนต์เรือให้มีสภาพสมบูรณ์ แรงงานประมงก็ควรส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานของกรมประมงในช่วงที่ไม่ได้ทำการประมง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

อวนครอบปลากะตัก

ในการทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบปลากะตัก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 68,821.99 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 61,191.36 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 88.91 และต้นทุนคงที่ 7,630.69 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 11.09 มีกำไรสุทธิ 21,178.01

บาทต่อเดือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 30.77 เนื่องจากเครื่องมืออวนครอบปลากะตักเป็นเครื่องมือที่ห้ามทำการประมงในช่วงฤดูปิดอ่าว เป็นเวลา 3 เดือน ของทุกปี ดังนั้นในช่วงนี้ ชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมง ที่มีความเหมาะสมเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และจากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนผันแปรที่มีมูลค่าสูงเป็นค่าแรงงาน ร้อยละ 23.72 และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ร้อยละ 35.57 ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปร และจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธันวา จิตต์สงวน (2525) ที่พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กจะมีการลงทุนในปัจจัยคงที่โดยเฉลี่ยร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 16 ส่วนที่เหลือเป็นการลงทุนในปัจจัยผันแปรโดยมีค่าประมาณ ร้อยละ 55.90 ถึงร้อยละ 65.90 ของต้นทุนทั้งหมด

อวนครอบหมึก

ในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 47,696.01 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 43,525.80 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 91.26 ต้นทุนคงที่ 4,170.21 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 8.74 มีกำไรจากการดำเนินงาน 1,474.20 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 2,696.01 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -5.65 จากผลการศึกษาพบว่า การทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก ขาดทุนสุทธิ แต่มีกำไรจากการดำเนินงานเป็นบวก ทำให้ชาวประมงสามารถทำการประมงอยู่ได้ ประกอบกับการลงทุนทำการประมงอวนครอบหมึก เป็นการลงทุนที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับอวนล้อมจับปลากะตัก และอวนครอบปลากะตัก ทำให้ชาวประมงเหล่านี้จะออกจากอาชีพประมงน้อยรายเมื่อเขามีกำไรลดลง และสาเหตุที่ชาวประมงไม่เปลี่ยนหรือเคลื่อนย้ายออกจากอาชีพประมง เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือขายทรัพย์สินไปประกอบอาชีพอย่างอื่นในบริเวณอ่าวบางสะพานและใกล้เคียงได้ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตชาวประมงควรมีการแปรรูปหมึกเป็นหมึกแห้งแทนที่จะจำหน่ายสด และชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงที่เหมาะสมให้สามารถทำการประมงร่วมกันได้ เพื่อลดความเสี่ยงจากการจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมืออวนครอบหมึกเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Panayotou (1985) ที่พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กจะรักษาสถานภาพของตนในการประกอบอาชีพโดยเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินทางการประมงให้มากยิ่งขึ้น จึงเท่ากับเป็นการผูกมัดตัวเองให้อยู่ในอาชีพประมงนานยิ่งขึ้น

อวนลอยปลาทุ

ในการทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนลอยปลาทุ จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 11,159.36 บาทต่อเดือน แยกเป็นต้นทุนผันแปร 10,646.17 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 95.40

ต้นทุนคงที่ 513.19 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.60 มีกำไรสุทธิ 1,280.64 บาทต่อเดือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 11.47 จากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการทำประมงร้อยละ 95.40 เป็นต้นทุนผันแปร ซึ่งเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ถึงร้อยละ 57.43 และค่าแรงงาน ร้อยละ 16.81 ต้นทุนประเภทนี้จะเปลี่ยนไปตามปริมาณการผลิต ถ้ามีการผลิตมากก็ต้องมีการลงทุนในส่วนนี้สูง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธันวา จิตต์สงวน (2525) ที่พบว่าปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปรที่ชาวประมงขนาดเล็กมีการลงทุนคือ น้ำมันดีเซล และค่าแรงงาน โดยมีค่าประมาณร้อยละ 55.90 ถึงร้อยละ 65.90 ของต้นทุนทั้งหมด ดังนั้นชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงที่มีความเหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำได้หมุนเวียนตามฤดูกาล

อวนจมปู

ในการทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 12,533.87 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 11,445.23 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 91.32 ต้นทุนคงที่ 1,088.54 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 8.68 มีกำไรจากการดำเนินงาน 794.67 บาทต่อเดือน ขาดทุนสุทธิ 293.87 บาทต่อเดือน และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ -2.34 จากผลการศึกษาพบว่า การทำการประมงโดยใช้เครื่องมืออวนจมปู ขาดทุนสุทธิ แต่มีกำไรจากการดำเนินงานเป็นบวก ทำให้ชาวประมงสามารถทำการประมงอยู่ได้ และประกอบกับการลงทุนทำการประมงอวนจมปู เป็นการลงทุนที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับเครื่องมือทำการประมงชนิดอื่นๆ ทำให้ชาวประมงเหล่านี้จะออกจากอาชีพประมงน้อยรายเมื่อเขามีกำไรลดลง และสาเหตุที่ชาวประมงไม่เปลี่ยนหรือเคลื่อนย้ายออกจากอาชีพประมง เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือขายทรัพย์สินไปประกอบอาชีพอย่างอื่นได้ ดังนั้นชาวประมงควรเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงที่เหมาะสมให้สามารถทำการประมงร่วมกันได้ เพื่อลดความเสี่ยงจากการจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมืออวนจมปูเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Panayotou (1985) ที่พบว่า ชาวประมงขนาดเล็กจะรักษาสถานภาพของตนในการประกอบอาชีพโดยเพิ่มการลงทุนในทรัพย์สินทางการประมงให้มากยิ่งขึ้น จึงเท่ากับเป็นการผูกมัดตัวเองให้อยู่ในอาชีพประมงนานยิ่งขึ้น

ลอบหมึก

ในการทำการประมงโดยใช้เครื่องมือลอบหมึก จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนทั้งหมด 11,403.03 บาทต่อเดือน เป็นต้นทุนผันแปร 10,737.40 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 94.16 และต้นทุนคงที่ 665.63 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 5.84 มีกำไรสุทธิ 2,996.97 บาทต่อเดือน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับร้อยละ 26.28 การทำการประมงลอบหมึกเดือนหนึ่งจะทำการประมงเพียง 15 วัน เพื่อเป็นการใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ชาวประมงควรใช้

เวลาว่างทำการประมงด้วยเครื่องมือชนิดอื่นๆ ที่มีการลงทุนที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวจะเห็นได้ว่า ต้นทุนทำการประมงส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร ซึ่งปัจจัยหลักของต้นทุนผันแปร ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง และค่าแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 46.18 และ 17.27 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ ซึ่งต้นทุนประเภทนี้ จะเปลี่ยนไปตามปริมาณการผลิต ถ้ามีการผลิตมากก็ต้องมีการลงทุนในส่วนนี้สูง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการผลิตและต้นทุนการผลิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ คำภา (2524) ที่พบว่า โครงสร้างของต้นทุนทำการประมงโดยเฉลี่ยทุกเครื่องมือจะเป็นต้นทุนการดำเนินการหรือต้นทุนผันแปร ถึงร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 เป็นต้นทุนคงที่ ซึ่งต้นทุนดำเนินการส่วนใหญ่ประกอบด้วยค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าเสียโอกาสแรงงานในครอบครัว

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงโดยใช้เครื่องมือประมงทั้ง 6 ชนิดแล้ว พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีต้นทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนจมปู ลอบหมึก และอวนลอยปลาทุ่มีต้นทุนต่ำสุด ตามลำดับ ส่วนกำไรสุทธิจากการทำประมง พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีกำไรสุทธิสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ่ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีกำไรสุทธิต่ำสุด ตามลำดับ ส่วนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น พบว่า อวนล้อมจับปลากะตักมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด รองลงมาเป็นอวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก อวนลอยปลาทุ่ อวนจมปู และอวนครอบหมึกมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนต่ำสุด ตามลำดับ ดังนั้นชาวประมงควรมีการเพิ่มชนิดเครื่องมือทำการประมงตามความเหมาะสม โดยเฉพาะชาวประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมืออวนครอบหมึกและอวนจมปู ที่มีการขาดทุนสุทธิจากการทำประมง เครื่องมือทำการประมงที่ควรเพิ่มเช่น อวนลอยปลาทุ่ อวนครอบปลากะตัก ลอบหมึก เป็นต้น เพราะการเพิ่มเครื่องมือทำการประมงดังกล่าวนี้ เป็นการเพิ่มต้นทุนเพียงซื้ออวนและวัสดุอุปกรณ์บางชนิดเพิ่มขึ้นเท่านั้น ในส่วนปัจจัยอื่นๆ ชาวประมงก็สามารถใช้ร่วมกับเครื่องมือเดิมที่มีอยู่แล้วได้ ช่วยให้เป็นการเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น ช่วยแก้ปัญหาในการขาดทุนจากการทำการประมงได้

การศึกษาความคิดเห็นของชาวประมงต่อความต้องการประกอบอาชีพการทำประมง

ผลจากการศึกษาพบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง โดยมีเหตุผลว่า มีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพการทำประมง และพอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพประมง ส่วนความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมงนั้น ส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง ซึ่งในประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่าในอนาคตชาวประมงเริ่มไม่มั่นใจว่าอาชีพการทำประมงจะดำรงชีพอยู่ได้ เนื่องจากในปัจจุบันการทำประมงก็ไม่มีแน่นอนในการประกอบอาชีพ จับสัตว์น้ำได้น้อย ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย รายได้ที่ได้ก็ใช้จ่ายในแต่ละเดือน ไม่มีเงินออม ชาวประมงจึงสงเสียดให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้น

เพื่อให้ได้ใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่มีความมั่นคงมีรายได้ที่ดีกว่า ไม่ต้องกลับมาประกอบอาชีพการทำประมงเหมือนบรรพบุรุษ แต่ชาวประมงเองยังคงทำการประมงต่อไป เพราะไม่มีโอกาสไปประกอบอาชีพอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงศ์วัฒน์ บุญชูวงศ์ (2530) ที่พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ยังคงอยากจะทำอาชีพทำการประมงเป็นอาชีพหลัก เพราะโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพมีน้อยและรายได้จากการทำประมงพอเลี้ยงชีพอยู่ได้

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยอาศัยผลจากการศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาพบว่า การทำประมงโดยใช้เครื่องมืออวนครอบหมึก และอวนจมปู มีการขาดทุนสุทธิ ดังนั้นชาวประมงพื้นบ้านควรเพิ่มชนิดเครื่องมือประมงที่เหมาะสมให้สามารถทำการประมงร่วมกัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการจับสัตว์น้ำหมุนเวียนได้ตามฤดูกาลและลดความเสี่ยงของรายได้จากการจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือชนิดเดียว โดยอยู่ภายใต้ระดับการลงทุนที่สอดคล้องกับแหล่งเงินทุนในท้องถิ่น จะทำให้ชาวประมงมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำและมีกำไรสุทธิสูงขึ้น เนื่องจากกำไรสุทธิเป็นเครื่องแสดงถึงความปลอดภัยของชาวประมงในระยะยาว

2. จากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ดังนั้นรัฐบาลจึงควรพัฒนาปัจจัยแรงงาน เพราะความคิดเห็นพบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.73 ยังอยากมีอาชีพการทำประมงต่อไป เพื่อที่การใช้ปัจจัยชนิดนี้จะได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจัดให้มีการอบรมฝึกฝนแรงงานให้มีความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มประสิทธิภาพการประกอบอาชีพประมง ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต หรืออาจจะใช้แรงงานในครัวเรือนที่เป็นส่วนเกินไปประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนปัจจัยน้ำมันเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะถ้าราคาน้ำมันสูง ทำให้ราคาของปัจจัยการผลิตประเภทอื่น เช่น เรือ เครื่องยนต์เรือ เครื่องมือประมง ฯลฯ ต้องมีราคาสูงตามไปด้วย รัฐบาลควรมีนโยบายลดราคาน้ำมันให้แก่กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตของชาวประมง จะเป็นการดีกว่าการลดราคาโดยทั่วไปซึ่งผลประโยชน์ตกอยู่กับชาวประมงพาณิชย์มากกว่า

3. จากผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนผันแปรซึ่งเป็นต้นทุนดำเนินการมีสัดส่วนมากกว่า ต้นทุนคงที่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ถ้ารัฐบาลหรือสถาบันการเงินต้องการให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อแก่ชาวประมงพื้นบ้านเหล่านี้แล้ว การให้สินเชื่อดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นวงเงินจำนวนมาก แต่ควรเน้นเรื่องความถี่ของการให้สินเชื่อตามความเป็นจริงในการใช้แต่ละครั้ง เนื่องจาก

ทุนดำเนินการเป็นสิ่งจำเป็นและต้องใช้หมุนเวียนอยู่เสมอๆ ทั้งชาวประมงพื้นบ้านเองสามารถเรียกทุนนี้คืนได้ในระยะสั้นหลังการจับสัตว์น้ำในแต่ละเที่ยว

4. จากผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงมีรายได้สุทธิต่อเดือนอยู่ในระดับต่ำมาก รัฐบาลควรมีนโยบายให้หน่วยงานของรัฐได้ให้ความสนใจและหาทางเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวประมง โดยการให้การศึกษาดูแบบให้ชาวประมงมีการแปรรูปสัตว์น้ำ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น และจัดฝึกอบรมด้านการประกอบอาชีพเสริม เช่น การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การให้บริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

5. จากผลการศึกษาพบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพการทำประมง แต่เมื่อถามถึงความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมงต่อ นั้น พบว่า ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมงต่อจากตนเอง ซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าชาวประมงส่วนใหญ่เริ่มมองว่าอาชีพการทำประมงไม่มีความมั่นคง ประกอบกับสัตว์น้ำที่จับได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐควรได้ให้ความสนใจหารูปแบบวิธีการบริหารจัดการด้านการประมงมาใช้ เช่น โครงการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน โครงการสิทธิประมงหน้าบ้าน เป็นต้น เพื่อให้ชาวประมง ชุมชนและหน่วยงานของรัฐได้ร่วมกันวางแผนกำหนดนโยบาย ในการดำเนินงานร่วมกันแทนที่นโยบายจะถูกกำหนดมาจากหน่วยงานของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ควรมีการแบ่งเขตการทำประมงให้ชัดเจนระหว่างชาวประมงพื้นบ้านและชาวประมงพาณิชย์ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวประมงด้วยกันเองในการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะเครื่องมือทำการประมงหลักในบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 6 ชนิด เท่านั้น ดังนั้นจึงควรที่จะมีการศึกษาเครื่องมือประมงทุกชนิดที่ทำการประมง เพื่อที่จะทำให้ได้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงทุกเครื่องมือในบริเวณอ่าวบางสะพาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลภา บุญชูวงศ์. (2545). *เศรษฐกิจการทำประมงขนาดเล็กบริเวณอ่าวบางสะพาน*. กรุงเทพฯ : กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง.
- กุลภา สุพงษ์พันธ์. (2543). *การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ของการทำประมงอวนล้อมจับที่เหมาะสมบริเวณอ่าวไทย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เศรษฐศาสตร์เกษตร). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กรมประมง. กองประมงทะเล. (2540). *คำนิยามและการจำแนกเครื่องมือประมงทะเลของไทย*. กรุงเทพฯ.
- กั้ววาลัย จันทรโชติ. (2541). *การจัดการประมงโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2529). *การส่งเสริมการประมง*. กรุงเทพฯ : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดารณี ศรีสง่า. (2532). *การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการประมงขนาดเล็กในจังหวัดระนอง พ.ศ. 2529*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เศรษฐศาสตร์เกษตร). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธันวา จิตต์สงวน. (2525). *การวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนและผลกำไรจากการทำประมงชายฝั่งทะเลในประเทศไทย*. บทความทางวิชาการสาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร เสนอในที่ประชุมวิชาการทางการ ครั้งที่ 20 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัสสัมชัญ).
- พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์. (2530). *การศึกษาทางสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงขนาดเล็กจังหวัดระนอง*. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.
- _____. (2539). *สภาวะเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนประมงขนาดเล็กกับการจัดการประมงโดยชุมชนในจังหวัดพังงา*. กรุงเทพฯ : กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง.
- _____. (2539). *โครงสร้างทางสังคม – เศรษฐกิจของชุมชนประมงขนาดเล็กและแนวความคิดเชิงนโยบายในการจัดการประมงโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : กองเศรษฐกิจการประมง กรมประมง.
- พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ และ กุลภา ขวัญมิ่ง. (2536). *เศรษฐกิจการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวปากพนัง: ทางเลือกในการประกอบอาชีพประมงกับการจัดการประมงชายฝั่ง*. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.

- พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ และ อำพร เลาวพงษ์.(2531). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของ
การทำประมงสัตว์น้ำหน้าดินและปลาผิวน้ำของไทย. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและ
แผนงานประมง กรมประมง.
- ยุทธ ไถยวรรณ.(2544).สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร.
- ลัดดาวัลย์ คำภา. (2524).การวิเคราะห์การผลิตและผลได้รับของการประมงขนาดเล็กในจังหวัด
ชุมพร ปี 2521.วิทยานิพนธ์ วท.ม.(เศรษฐศาสตร์เกษตร).กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2539).เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
- วันทนา เจนกิจโกศล. (2540). ทศนคติของชาวประมงพื้นบ้านที่มีต่อการจัดการประมง
โดยชุมชน : กรณีศึกษาบ้านไม้รูด ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัด ตราด.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการประมง). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- วีระพรรณ เพชรอาวุธ. (2540). รายงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่งสิทธิประมงหน้า
บ้าน บริเวณอ่าวบางสะพาน – บางสะพานน้อย. กรุงเทพฯ : กองประมงทะเล กรม
ประมง. เอกสารอัดสำเนา.
- สมศักดิ์ จุลละสร และ สมศักดิ์ ปราโมกษ์ชุตินา. (2527). โครงการพัฒนาการประมงทะเล
พื้นบ้าน. วารสารการประมง 37 (4) : 286 – 291.
- สำนักงานโครงการจัดการทรัพยากรประมงชายฝั่ง.(2542). รายงานโครงการจัดการ
ทรัพยากรประมงชายฝั่ง (สิทธิประมงหน้าบ้าน) อ่าวบางสะพาน-บางสะพานน้อย
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2540). สัมมะโนประมงทะเล พ.ศ.2538 เขตการประมง 8 (เขตอ่าวไทย
ตอนกลาง) ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรื.
_____.(2541). การเปลี่ยนแปลงการประมงทะเลไทยจากการสัมมะโนประมงทะเล
พ.ศ.2528 และ 2538. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรื.
- อภิพันธ์ จันตะนี.(2538). วิธีวิจัยทางธุรกิจ.กรุงเทพฯ,โรงพิมพ์ วี.เจ.พรินต์ติ้ง.
- อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม.(2535).เศรษฐศาสตร์การเกษตร. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ. (2533). "การผลิต" ในเอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์เพื่อ
การจัดการ เล่มที่ 1 หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อำนาจ แทนทอง. (2534). คำอธิบายพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490. กรุงเทพฯ :
เอกสารภาควิชาการจัดการประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อำพร เลาวพงษ์. (2530). การศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้าน ตำบลเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ปี 2529. กรุงเทพฯ :กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.

อำพร เลาวพงษ์. (2530). การศึกษาสภาวะสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้าน ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ปี 2529. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง.

Panayotou,T.(ed).1985.*Cost structure and Profitability of Small-Scale Fisheries in Asia : Socioeconomic Analysis and Policy.*Ottawa Canada : TDRC

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

เรื่อง ต้นทุนและผลตอบของการทำประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวบางสะพาน ปี 2545

แบบสอบถาม

เรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำประมงพื้นบ้าน บริเวณอ่าวบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2545

การสำรวจครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันของ
การทำประมงพื้นบ้านที่สำคัญในด้านการลงทุน และผลตอบแทน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ
ปรับปรุงบริหารจัดการจัดการลงทุนการทำประมง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของแต่ละบุคคลจะ
ปกปิดไว้เป็นความลับโดยเคร่งครัด

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้าน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับต้นทุนและรายได้ของการทำประมงพื้นบ้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการ
ประกอบอาชีพการทำประมง

ประเภทเครื่องมือ

☐ อวนล้อมจับปลาตะกั้ง	☐ อวนครอบปลาตะกั้ง	☐ อวนครอบหมึก
☐ อวนลอยปลาทุ	☐ อวนลอยปู	☐ ลอบหมึก

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์..... อายุ.....ปี
บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... นับถือศาสนา.....
ระดับการศึกษา..... ทำอาชีพการประมงมาเป็นเวลา.....ปี
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน อาชีพเสริม.....
รายได้จากอาชีพเสริม.....บาทต่อเดือน
หนี้สินเพื่อการบริโภคในครัวเรือน.....บาท

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับต้นทุนและรายได้จากการทำประมง

1. ประเภททรัพย์สินถาวร

1.1 เปลือกเรือ

เรือยาวขนาด.....เมตร ราคาซื้อ.....บาท
สภาพเรือก่อนซื้อ

ต่อใหม่

ซื้อต่อมือสอง ใช้งานมาแล้ว.....ปี

ระยะเวลาที่ท่านใช้งาน.....ปี

คาดว่าจะปลดระวาง.....ปี

ซ่อมเปลือกเรือปีละ.....ครั้ง ค่าใช้จ่ายครั้งละ.....บาท
(ปีละ.....บาท)

1.2 เครื่องยนต์

ชื่อเครื่องยนต์.....

เบนซิน

ดีเซล

ราคาซื้อ.....บาท

สภาพก่อนซื้อ

ใหม่

เครื่องยนต์มือสอง ใช้งานมาแล้ว.....ปี

ระยะเวลาที่ท่านใช้งาน.....ปี

คาดว่าจะปลดระวาง.....ปี

ค่าซ่อมเครื่องยนต์เดือนละ.....ครั้ง ค่าใช้จ่ายเดือนละ.....บาท
(ปีละ.....บาท)

1.3 เครื่องมือและอุปกรณ์

รายการ	จำนวน (1)	สภาพขณะซื้อ (2)		มูลค่าที่ซื้อ (บาท) (3)	ซื้อมาแล้ว (ปี) (4)	อายุรวมทั้งสิ้น (ปี) (2)+(4)
		ใหม่	เก่าใช้มาแล้ว(ปี)			
1.อวนครบชุด						
2.เครื่องกว้าน						
3.อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์						
3.1 วิทยุสื่อสาร						
3.2 โซนา						
3.3 ซาวเดอร์						
3.4 เรดาร์						
4.สปอร์ตไลท์						
5.ไฟแสงจันทร์						
6.หลอดไฟราว						
7.ลอบ						
8.อื่นๆ ระบุ.....						
9.ระบุ.....						

1.4 มูลค่าเรือพร้อมเครื่องยนต์และอุปกรณ์ทั้งหมดที่คาดว่าจะขายได้ในปัจจุบัน
เท่ากับ.....บาท

1) เรือและเครื่องยนต์.....บาท

2) อุปกรณ์อื่นๆ.....บาท

1.5 ท่านกู้เงินมาซื้อปัจจัยคงที่หรือไม่.....

ถ้ากู้ท่านกู้มาจากแหล่งใด.....

จำนวนเงินกู้.....บาท

อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ.....ต่อปี

กำหนดชำระคืนภายใน.....ปี

2.ค่าใช้จ่ายผันแปร

2.1 ค่าจ้างแรงงาน

2.1.1 ระบบการจ่ายผลตอบแทน

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ผลตอบแทนต่อเดือน				รวม	
		เงินเดือน	ส่วนแบ่ง		เงินพิเศษ	บาท/เดือน	บาท/ปี
			%	บาท			
ได้กั๊ง							
คนอวน							
คนงานทั่วไป							
อื่นๆ ระบุ.....							

2.1.2 แรงงานประกอบด้วยสมาชิกครัวเรือน.....คน

ลูกจ้าง.....คน

2.1.3 ระยะเวลาการจ่ายค่าผลตอบแทน

จ่ายเป็นเที่ยว

จ่ายเดือนละครั้ง

อื่นๆ ระบุ.....

2.2 ค่าใช้จ่ายดำเนินการ

รายการ	หน่วย	ต่อเที่ยว			ต่อเดือน		
		ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า	ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า
1. ค่าน้ำมัน							
1.1 น้ำมันเชื้อเพลิง							
1.2 น้ำมันเครื่อง							
1.3 น้ำมันหล่อลื่น							
1.4 อื่นๆ ระบุ							

รายการ	หน่วย	ต่อเที่ยว			ต่อเดือน		
		ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า	ปริมาณ	ราคา บาท/หน่วย	มูลค่า
2. ค่าวัสดุอื่นๆ							
2.1 น้ำแข็ง							
2.2 ภาชนะบรรจุ							
2.3 แก๊สหุงต้ม							
2.4 อาหาร							
2.5 น้ำจืด							
2.6 อื่นๆ ระบุ.....							
3. ค่าใช้จ่ายในการขาย							
3.1 ค่าท่าเทียบเรือ							
3.2 ค่าขนส่ง							
3.3 อื่นๆ ระบุ.....							
รวม							

2.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

รายการ	รายละเอียด	ค่าใช้จ่าย (บาท)	
		ต่อปี	ต่อเดือน
1. ค่าซ่อมบำรุงและเปลี่ยนใหม่สำหรับ เครื่องมือประมงและอุปกรณ์			
1.1 อวน			
1.2 ลวดสลิง			
1.3 ต้ายซ่อมและเชือก			
1.4 เนื้ออวน			
1.5 หลอดไฟ			
1.6 เครื่องกว้าน			
1.7 เครื่องกำเนิดไฟฟ้า (ไดปั่นไฟ)			
1.8 อื่นๆ ระบุ.....			
2. ค่าธรรมเนียม			
2.1 ทะเบียนเรือ			
2.2 ค่าอาชญาบัตร			
2.3 ค่าภาษี			

- 2.4 ท่านกู้เงินมาใช้จ่ายในการดำเนินงานหรือไม่.....
 ถ้ากู้ท่านกู้มาจากแหล่งใด.....
 จำนวนเงินที่กู้.....บาท
 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....ต่อปี
 กำหนดชำระคืนภายใน.....ปี

3. รายได้

3.1 รายได้จากการทำงานประมง

สัตว์น้ำหลัก		ราคาต่อ กก. (บาท)	ต่อเที่ยว	
ชนิด	ขนาด		ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)

1.2 ระยะเวลาในการทำประมง (รอบปี 2545)

จำนวน	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตค.	พย.	ธค.
วัน/เดือน												

- หมายเหตุ. 1. ให้ทำเครื่องหมาย “---“เดือนที่ไม่ได้จับสัตว์น้ำ
 2. จำนวนวันที่ออกไปทำการประมงต่อเดือน

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของชาวประมงถึงความต้องการประกอบอาชีพทำการประมง

- 1) ท่านต้องการเปลี่ยนอาชีพทำการประมงหรือไม่
 - () ต้องการเปลี่ยนอาชีพ (เลือกข้อนี้ ตอบคำถามต่อในข้อที่ 2 ,3 ,5)
 - () ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ (เลือกข้อนี้ ตอบคำถามต่อในข้อที่ 4 ,5)
 - 2) สาเหตุที่ท่านต้องการเปลี่ยนอาชีพ
 - () อาชีพประมงน่าเบื่อ จำเจ ทำมานานแล้ว
 - () ต้องการหางานทำที่มีรายได้มากกว่านี้
 - () จับสัตว์น้ำได้น้อย ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย
 - () ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ
 - () อื่นๆ ระบุ.....
 - 3) อาชีพที่คิดจะทำเมื่อออกจากอาชีพการทำประมง
 - () เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
 - () ทำการเกษตร
 - () ค้าขาย
 - () รับจ้าง
 - () อื่นๆ ระบุ.....
 - 4) สาเหตุที่ท่านไม่คิดเปลี่ยนอาชีพการทำประมง
 - () พอใจในความเป็นอยู่ในอาชีพการทำประมง
 - () มีความรู้ความชำนาญในอาชีพการทำประมง
 - () อายุมากเกินไปที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น
 - () ไม่มีเงินทุนไปทำอาชีพอื่น
 - () อื่นๆ ระบุ.....
 - 5) ความประสงค์ที่จะให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง
 - () ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง
 - () ไม่ต้องการให้บุตรหลานประกอบอาชีพทำการประมง
 - () ยังไม่แน่ใจ
-

ภาคผนวก ค

คำนิยามและรายละเอียดเครื่องมือประมงทะเล
อวนล้อมจับปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก อวนครอบหมึก อวนลอยปลาทุ
อวนจมปู และลอบหมึก

คำนิยาม และรายละเอียดเครื่องมือประมงทะเลแต่ละชนิด

1. อวนล้อมจับปลากระตัก

เครื่องมืออวน อวนมีลักษณะคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาว 250 - 450 เมตร ลึก 15 - 80

เมตร ขึ้นอยู่กับขนาดเรือและความลึกของแหล่งประมง เนื้ออวนเป็นไนลอนชนิดไม่มีปม ขนาดตา 4.0 – 9.0 มิลลิเมตร ตาปะทังบนอาจมีหรือไม่มี ส่วนตาปะทังล่างนิยมใช้อวนโพลีเอทรีลีน ทุ่นพยุงบวมมีทั้งแบบรูปไข่และแบบทรงกระบอกค่อนข้างแบน สายमानใช้เชือกเกลียวถักขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 26 - 40 มิลลิเมตร ห่วงमानเป็นโลหะเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 - 15 เซนติเมตร ผูกคู่กับน้ำหนักถ่วง เป็นตะกั่วขนาด 2 - 3 กิโลกรัม/จุด แต่ละจุดห่างกัน 2.50 - 3.00 เมตร

วิธีการประมง วิธีการประมง เป็นเวลากลางวันตั้งแต่เช้าตรู่ถึงเย็น เรือจะแล่นหาฝูงปลากะตักที่ว่ายบริเวณผิวน้ำ หรือใช้เฮลิคอปเตอร์ตรวจหาฝูงปลากะตักที่อยู่ใต้ผิวน้ำ เมื่อพบแล้วจะปล่อยอวนล้อมฝูงปลาไว้ ทำการกว้านสายमानเพื่อรูดปิดด้านล่างผิวน้ำ เมื่อกว้านสายमानเสร็จแล้วจะกู้อวนขึ้นเรือด้วยแรงคน หรือใช้เครื่องกว้านอวนจนสามารถตักปลาใส่เรือได้ จากนั้นจะเตรียมอวนให้เรียบร้อยเพื่อวางใหม่ วันหนึ่งๆ ทำการประมง 1 - 5 ครั้ง อัตราการจับไม่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของฝูงปลากะตัก และความสามารถของไต๋กั้งเรือในการหาแหล่งปลากะตัก

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลากะตักทุกขนาด และปลาผิวน้ำชนิดอื่นที่ปะปนมาด้วย เช่น ปลาทุ-ลั้ง ปลาหลังเขียว ปลาสีกุนชนิดต่างๆ ปลาสาก เป็นต้น

2.อวนครอบปลากะตัก

เครื่องมืออวน มีรูปร่างเหมือนกับอวนครอบหมึก เนื้ออวนชนิดไม่มีปม ขนาดตา 5.50 มิลลิเมตร ขนาดเครื่องมืออวนใกล้เคียงกันกับความยาวของเรือ ตัวอย่างเช่น เรือขนาด 12 เมตร จะมีความยาวอวนด้านระหว่างปลายคันไม้ไผ่ทั้งสอง ยาว 16 เมตร ด้านข้างสองข้างยาวข้างละ 10 เมตร และด้านที่แนบกับกราบเรือ ยาว 12 เมตร ความลึกอวน 18 - 23 เมตร คร่าวบนใส่ทุ่นสามด้าน เว้นด้านที่แนบกับกราบเรือ ความยาวอวนรอบปากล่างจะมากกว่ารอบปากบนประมาณ 4 เมตร และผูกห่วงโลหะ 1 ห่วง กับตะกั่วน้ำหนัก 3 กิโลกรัม/จุด รอบปากอวนล่าง โดยมีระยะห่างกัน 1.00 - 1.50 เมตร แล้วใช้เชือกขนาด 16 มิลลิเมตร ร้อยผ่านห่วงมาทุกห่วง ปลายเชือกที่เหลือประมาณ 30 เมตร มาบรรจบกันที่กึ่งกลางอวนด้านที่แนบกราบเรือ นอกจากนี้เฉพาะมุมอวนด้านที่อยู่ปลายคันไม้ไผ่มีห่วงโลหะขนาดเล็ก ผูกห่างกัน 2 เมตร อยู่ด้านในของตะเข็บมุมอวนตามแนวความลึก แล้วใช้เชือกขนาด 10 มิลลิเมตร ผูกมุมอวนล่างสุด แล้วร้อยผ่านห่วงดังกล่าวและรอกหรือห่วงปลายคันไม้ไผ่ ปลายเชือกที่เหลืออยู่บนเรือ นอกจากนี้ยังเพิ่ม ตุ่มน้ำหนักพิเศษ ขนาด 4 - 6 กิโลกรัม/อัน ถ่วงที่มุมอวนด้านล่างทั้ง 4 มุม เพื่อช่วยให้อวนจมเร็วยิ่งขึ้น

วิธีการประมง ทำการประมงเฉพาะกลางคืน ไม่จำเป็นต้องเป็นช่วงเดือนมืด น้ำลึก 5 - 20 เมตร เริ่มจากแล่นเรือค้นหาฝูงปลาจะตก ตั้งแต่เวลาพลบค่ำโดยใช้เครื่องเอคโคโซวเดอร์ เมื่อพบและเลือกจุดทำการประมงได้แล้ว จะทอดสมอเรือเปิดไฟทุกดวงให้สว่าง เว้นไว้เฉพาะไฟหรี เปิดไฟล่อสัตว์น้ำ ประมาณ 1 ชั่วโมง ฝูงปลาจะรวมตัวกันหนาแน่นมากขึ้น เมื่อเห็นว่ามากพอที่จะทำการประมงได้แล้ว จะเตรียมเครื่องมืออวนให้พร้อม และเริ่มทยอยดับไฟตามลำดับ จนเหลือเฉพาะกลุ่มไฟสปอตไลท์ที่ใช้หรือกลางลำด้านกราบขวา(หรือด้านที่มีอวน) การหรีไฟกระทำโดยลดกำลังเครื่องยนต์แล้วเร่งให้สว่างทันทีที่หันไคสลับไปมา ประมาณ 2 - 10 ครั้ง ชาวประมงเรียกว่าการเบิ้ล หรือไซ้ไฟ ใช้เวลา 1 - 2 นาที จึงสั่งให้ปล่อยอวนครอบสัตว์น้ำ และกว้านสายมาปิดด้านล่างผืนอวน จากนั้นกั้อวนขึ้นเรือรวมทั้งเปิดไฟล่อสัตว์น้ำใหม่ ถ้าเห็นว่าบริเวณดังกล่าวจับสัตว์น้ำได้น้อย จะย้ายแหล่งจับใหม่ คั่นๆ หนึ่ง จะย้ายแหล่งประมงประมาณ 3 - 6 แห่ง ที่ได้สัตว์น้ำมากจะครอบอวนบ่อยครั้ง ส่วนใหญ่ใช้อวนครอบ 6 - 10 ครั้ง/คืน

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลาจะตัก ปลาหลังเขียวยาว ปลาออกแรกล้วย ปลาทุ ปลาปลิง ปลาสิ่กุนข้างเหลือง ปลาสาก เป็นต้น

3.อวนครอบหมึก

เครื่องมืออวน อวนรูปกล่องสี่เหลี่ยม ด้านบนและด้านล่างเปิดโล่ง คร่าวบนมีทุ่นพุง อวน 3 ด้าน ยกเว้นด้านที่แนบกราบเรือ ความยาวของคร่าวบนด้านนอกสุดมากกว่าความยาวเรือประมาณ 3 - 4 เมตร และด้านที่แนบกราบเรือจะมากกว่าความยาวเรือ 1 - 2 เมตร ด้านข้างทั้งสองยาวด้านละ 9 - 10 เมตร ความยาวรอบคร่าวล่างจะมากกว่าความยาวคร่าวบนประมาณ 3 - 4 เมตร ความลึกอวน 11 - 16 เมตร เนื้ออวนเป็นอวนไนลอนขนาด 210d/6 มีขนาดตาอวน 25 มิลลิเมตร คร่าวล่างผูกตะกั่ว หรือโซ่ตลอดแนว คิดเป็นน้ำหนักประมาณ 2 - 3 กิโลกรัมต่อความยาว 1 เมตร รวมทั้งผูกห่วงโลหะขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 - 7 เซนติเมตร ห่างกันห่วงละ 1.00 - 1.50 เมตร และใช้เชือกขนาด 14 - 16 มิลลิเมตร ร้อยผ่านห่วงทุกห่วง ปลายทั้งสองของเชือกมาบรรจบใกล้กันที่กึ่งกลางอวนด้านที่แนบกราบเรือ เชือกเส้นนี้ใช้สำหรับรูดปิดด้านล่างของผืนอวน นอกจากนี้ที่ตะเข็บมุมอวนตามแนวความลึกผูกห่วงโลหะขนาดเล็กไว้ด้านใน ห่างกันประมาณ 2 เมตร และใช้เชือกขนาด 10 มิลลิเมตร ร้อยผ่านห่วงดังกล่าว ปลายข้างหนึ่งผูกกับมุมอวนด้านล่าง แล้วร้อยผ่านรอกปลายคันไม้ไผ่ เพื่อใช้สำหรับขว้างเก็บเนื้ออวนไว้เหนือผิวน้ำก่อนปล่อยอวนลงมาครอบสัตว์น้ำ

วิธีการประมง เครื่องมือนี้นิยมใช้ทำการเฉพาะกลางคืนช่วงเดือนมืด ไม่มีแสงจากดวงจันทร์ แหล่งประมงน้ำลึก 10 - 40 เมตร เริ่มจากปล่อยอวนลอย และผูกไว้กับหัวเรือ เพื่อถ่วงให้เรือลอยอย่างช้าๆ หรือทอดสมอเรือ จัดเตรียมเครื่องมืออวนซึ่งกับคันไม้ไผ่ขนาดใหญ่ ทางกราบเรือด้านใดด้านหนึ่งให้เรียบร้อย และกว้านรั้งเก็บเนื้ออวนทั้งสี่ด้านไว้ที่ผิวน้ำ เปิดไฟทุกดวงเพื่อล่อหมึกนานตั้งแต่ 1 ชั่วโมง ขึ้นไป เมื่อเห็นว่ามีหมึกตอมแสงไฟมากพอแล้ว จะทยอยดับดวงไฟที่ใช้ล่อทีละราวตามลำดับ จนกระทั่งเหลือเฉพาะไฟราวกลางลำด้านที่ใช้เครื่องมืออวน เสร็จแล้วเปิดไฟหรือสีแดง และดับไฟดวงอื่นๆ จากนั้นเริ่มหรือไฟสีแดงโดยลดกำลังเครื่องยนต์จนเกือบมืดสนิท ผุงหมึกส่วนหนึ่งจะว่ายน้ำเข้ามาบริเวณผิวน้ำศูนย์กลางของไฟหรือจึงปล่อยอวนครอบสัตว์น้ำ แล้วรีบกว้านสายมาจนรัดปิดด้านล่างผืนอวนทันที จากนั้นจะเปิดไฟล่อใหม่ ปล่อยอวนขึ้นเรือจนสามารถตักสัตว์น้ำใส่เรือได้ คืนหนึ่งๆ จะครอบอวน 2 - 15 ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่มืด และความชุกชุมของหมึก

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ หมึกกล้วย หมึกหอม ปลาหลังเขียว ปลาทุ-ลัง ปลาสิ่กุนชนิดต่างๆ ปลาสาก ปลาแป้น และปลาหน้าดินบางชนิด

4.อวนลอยปลาทุ

เครื่องมืออวน อวนยาว 400 - 1,200 เมตร อวนที่ใช้มีสองแบบ คือ แบบอวนเอ็น ใช้จับปลาทุกลักษณะเป็นอวนเอ็น ขนาดเบอร์ 0.20 ลึก 50, 100, 200 ตา ขนาดตา 45, 47 หรือ 50 มิลลิเมตร ท่อนพุงอวนใช้ท่อนพลาสติกขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.80 เซนติเมตร หน้า 2.20 เซนติเมตร ผูกกับคร่าวบนห่างกัน 55 - 93 เซนติเมตร คร่าวล่างใช้ตะกั่วถ่วงขนาด 10 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 30 - 64 เซนติเมตร ส่วนชนิดที่ใช้ทำการประมงบริเวณผิวน้ำจะเพิ่มท่อนพลาสติกกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ผูกห่างกันประมาณ 18 เมตร ตลอดผืนอวน แบบอวนไนล่อน ใช้อวนไนล่อนสีเขียว ขนาดเบอร์ 210d/4 หรือ 6 ขนาดตา 44 หรือ 47 มิลลิเมตร ลึก 100, 200 หรือ 250 ตา ซึ่งลึกกว่าอวนแบบแรก ท่อนพุงอวนเป็นท่อนพลาสติก ขนาด 3.80 เซนติเมตร หน้า 2.20 เซนติเมตร ช่วยเสริมโดยผูกห่างกัน 80 เซนติเมตร น้ำหนักถ่วงคร่าวล่างใช้อวนไนล่อนผสมซาราน ลึก 10 ตา ขนาดตาเท่ากับของอวน อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ ท่อนธง หรือท่อนตะเกียงบอกแนวอวน จำนวน 2 ท่อน

วิธีการประมง แบบอวนเอ็นชนิดทำประมงบริเวณพื้นทะเล หรืออวนจม ส่วนใหญ่ใช้ทำการประมงในเวลากลางวัน เริ่มตั้งแต่เช้ามีดเป็นต้นไป ส่วนชนิดที่ใช้ทำการประมงบริเวณผิวน้ำนิยมวางอวนในเวลาเย็นใกล้ค่ำ หรือเช้ามีด แหล่งทำการประมงน้ำลึก 5 - 20 เมตร อวนจะถูกปล่อยเป็นแนวตรงมีท่อนบอกแนวอวนหัวท้าย แต่ถ้าเป็นชนิดอวนจมจะยึดให้อยู่กับที่ด้วยน้ำหนักถ่วงขนาด 5 - 7 กิโลกรัม คร่าวล่างอวนสัมผัสกับพื้นทะเล จะปล่อยผืนอวนทิ้งไว้นาน 1 - 2 ชั่วโมง จึงกู้อวน หรืออาจวางอวนใหม่อีกครั้งหนึ่งแล้วแล่นเรือกลับเข้าฝั่ง ส่วนอวนแบบไนล่อน ใช้ทำการประมงปลาทุกระดับใกล้ผิวน้ำในเวลากลางคืนช่วงเดือนมีด โดยปล่อยอวนในตอนเย็นใกล้ค่ำ ซึ่งเป็นช่วงที่ปลาเริ่มเปลี่ยนระดับการว่ายน้ำจากใกล้พื้นทะเลมาเป็นผิวน้ำปล่อยผืนอวนล่องลอยตามกระแสน้ำนาน 1 - 3 ชั่วโมง จึงกู้อวน และแล่นเรือกลับเข้าฝั่ง หากมีปลาทูชุกชุมอาจวางอวนในช่วงเช้ามีดอีกครั้งหนึ่ง

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลาทู ปลาเก๋า ปลาอินทรี ปลาสิ่กุน ปลาดาบขาว เป็นต้น

5.อวนจมปู

เครื่องมืออวน อวนมีความยาวตั้งแต่ 350 - 1,500 เมตร ขึ้นอยู่กับว่าจะนำอวนแต่ละชุดมาต่อกันมากน้อยเพียงใด อวนชุดหนึ่งหรือห่อหนึ่งจะมีความยาวประมาณ 300 ถึง 500 เมตร เนื้ออวนมี 2 ชนิด ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือ อวนเอ็นขนาดเบอร์ 0.20, 0.25 หรือ 0.30 อีกชนิดหนึ่งพบน้อยเป็นเนื้ออวนไนล่อนสีขาวหรือเขียว ขนาดเบอร์ 210d/4 ขนาดตาอวนที่ใช้มีหลากหลายจะขึ้นอยู่กับขนาดของปูม้า ได้แก่ ขนาดตา 75, 80, 85, 90, 100, 115, 120 มิลลิเมตร ความลึกอวน 9 - 30 ตา ส่วนใหญ่ 14 - 25 ตา ท่อนพุงอวนชนิดที่นิยมใช้กันมากเป็นท่อนพลาสติก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.80 เซนติเมตร หน้า 2.20 เซนติเมตร ผูกกับเชือกคร่าวบนมีระยะห่างกัน 1.45 - 11.00 เมตร ส่วนใหญ่ 2.50 - 3.00 เมตร ท่อนอีกชนิดหนึ่งเป็นท่อนโฟม

นี้ม ตัดเป็นแท่งสี่เหลี่ยมขนาด 6.00 1.50 1.00 เซนติเมตร ผูกห่างกัน 1.70 - 3.00 เมตร
น้ำหนักถ่วงคร่าวล่าง เป็นตะกั่วขนาด 10 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 36 - 80 เซนติเมตร น้ำหนักถ่วง
ปลายสุดผืนอวนข้างละ 1 - 7 กิโลกรัม อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ ทุ่นธงบอกตำแหน่งแนวอวนจำนวน
อย่างน้อย 2 ทุ่น/ชุด และถ้าใช้ในเวลากลางคืนจะแขวนตะเกียงที่ทุ่นด้วย หากใช้จับปูทะเล หรือ
ปูม้า บริเวณใกล้ฝั่งอาจใช้ทุ่นแบบง่ายๆ ไม่มีธง

วิธีการประมง เครื่องมือชนิดนี้ใช้ได้ทั้งกลางวันและกลางคืนในบริเวณน้ำลึกตั้งแต่ 2 เมตร ขึ้นไป จนถึง 40 เมตร บางรายทำการประมงไกลฝั่งมากจะค้างคืนในทะเล และปล่อยอวนทิ้งไว้หนานประมาณ 2 - 3 วัน แต่ส่วนใหญ่จะปล่อยอวนทิ้งไว้ 12 - 24 ชั่วโมง การวางอวนจะปล่อยอวนเป็นแนวตรงตามแนวชายฝั่งจำนวน 1 - 3 แถว มีทุ่นบอกแนวอวนที่ปลายสุดผิวนวนทั้งสองข้าง ถ้าใช้อวนยาวมากส่วนใหญ่จะเสริมทุ่นธงบริเวณช่วงกลางด้วย 1 - 2 ทุ่น เมื่อกู้อวนแล้วจะนำอวนที่ติดปูมาปลดที่ฝั่ง แล้วจัดเตรียมอวนให้เรียบร้อย อวนจมปูทะเลส่วนใหญ่กู้อวนกลับไปกลับมา และเก็บอวนขึ้นเรือต่อเมื่อกลับเข้าฝั่ง

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปูม้า ปูลาย ปูทะเล และสัตว์น้ำชนิดที่อาศัยที่พื้นทะเล อย่างเช่น ปลากระเบน เป็นต้น

6.ลอบหมึก

เครื่องมือประมง โครงลอบมีรูปร่าง 2 แบบ คือ แบบทรงกระบอกครึ่งซีก ซึ่งนิยมใช้กันมากที่สุด และแบบรูปกล่องสี่เหลี่ยมซึ่งใช้มากในภาคใต้บางจังหวัด เนื่องจากหาไม้ที่ตัดให้โค้งได้ยากขนาดของลอบ ความกว้าง 48 - 70 เซนติเมตร ความยาว 0.78 - 1.20 เมตร ความสูง 45 - 60 เซนติเมตร ขนาดที่พบส่วนใหญ่ คือ 0.60 1.00 0.51 เมตร ทางเข้าหรืองามี 1 ช่อง ยื่นเข้าไปในตัวลอบประมาณ 30 - 38 เซนติเมตร ส่วนแคบของงามีความกว้าง 7 - 10 เซนติเมตร ตัวลอบและงาหุ้มด้วยเนื้ออวนโพลีเอทรีลีน มีขนาดตาอวน 50 หรือ 60 มิลลิเมตร หรือใช้เนื้ออวนไนลอน ขนาดตา 25 มิลลิเมตร ท่อนบอক্তำแหน่งลอบมี 3 แบบ รายละเอียดมีดังนี้

แบบที่หนึ่ง ใช้ไม้ไผ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางที่โคน 6 - 8 เซนติเมตร ยาว 11 - 12 เมตร และใช้น้ำหนักถ่วงเป็นถุงปุ๋ยบรรจุทรายหนักประมาณ 30 กิโลกรัม

แบบที่สอง ใช้ไม้ไผ่รวกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 - 4 เซนติเมตร ยาว 6 - 8 เมตร และผูกท่อนโพงขนาด 15 20 12 เซนติเมตร บริเวณ 1 ใน 3 ห่างจากโคน และใช้น้ำหนักถ่วงเป็นคอนกรีต หรือก้อนหินหนักประมาณ 12 - 18 กิโลกรัม

แบบที่สาม เป็นท่อนพลาสติกรูปทรงกระบอก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ยาว 27 เซนติเมตร หรือแกลลอนขนาด 5 ลิตร ผูกกับท่อนพลาสติกรูปทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ห่างกันประมาณ 1 เมตร และมีท่อนพยางลอบหรือท่อนอัดลอบอีกท่อนหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นแกลลอนพลาสติกขนาด 5 ลิตร 1 ลูก ผูกกับเชือกสายท่อนอยู่เหนือลอบประมาณ 2 - 10 เมตร น้ำหนักถ่วงเป็นคอนกรีตหนัก 12 - 18 กิโลกรัม เชือกสายท่อนเป็นเชือกขนาด 4 - 5 มิลลิเมตร จำนวน 1 เส้น ปลายข้างหนึ่งผูกกับท่อนบอক্তำแหน่งลอบ ปลายที่เหลือผูกกับน้ำหนักถ่วง

การประกอบลอบถ้าใช้ท่อนแบบที่สองหรือสามจะใช้เชือกสายท่อนผูกกับลอบด้วย โดยให้ก้นลอบห่างจากพื้นทะเลประมาณ 2 - 3 เมตร แต่ถ้าใช้ท่อนแบบแรกจะมีเชือกอีกเส้นหนึ่งผูกปากลอบ ปลายเชือกอีกข้างหนึ่งผูกกับท่อนไม้ไผ่บริเวณผิวน้ำ ปรับระยะให้ก้นลอบอยู่สูงจากพื้นทะเล ประมาณ 2 - 3 เมตร เช่นเดียวกัน ลอบหมึกทุกลูกจะใช้ทางมะพร้าวหรือใบจากตัดสั้นเท่าความยาวลอบ จำนวน 2 - 3 ทาง ปิดคลุมด้านนอกตัวลอบ จำนวนลอบที่ใช้ขึ้นอยู่กับ ทุนทรัพย์ เรือขนาด 4 - 11 เมตร ใช้ลอบจำนวน 30 - 150 ลูก/ราย

วิธีการประมง เรือประมงพื้นบ้านจะวางลอบบริเวณใกล้ฝั่ง ส่วนใหญ่น้ำลึก 8 - 15 เมตร ลอบแต่ละลูกห่างกันประมาณ 100 เมตร ทำการกู้ลอบทุกวัน หลังจากกู้ลอบแล้วจะวางลอบต่อโดยไม่เก็บลอบขึ้นเรือ และจะนำขึ้นมาขัดทำความสะอาดเมื่อครบกำหนด 15 - 20 วัน สำหรับเรือขนาด 12 - 18 เมตร (ขนาดกลาง) นิยมประกอบลอบโดยใช้ท่อนแบบที่สามมากที่สุด แหล่งทำการประมงน้ำลึก 15 - 40 เมตร ทำการประมง 5 - 15 วันต่อเที่ยว การวางลอบเริ่มในช่วง 05.00 - 07.00 น. โดยวางเป็นแถวยาวในแนวเหนือใต้ประมาณ 2 - 3 แถว ช่องห่างระหว่างแถว 400 - 700 เมตร ลอบแต่ละลูกห่างกัน 40 - 60 เมตร ใส่ท่อนรับบอกลอบลอบทุกระยะ 2 กิโลเมตร การกู้ลอบจะเริ่มในเวลาเที่ยงหรือบ่าย และเก็บลอบขึ้นเรือ เสร็จสิ้นในเวลาพลบค่ำ

สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ หมึกหอม (หมึกตะเภา) และหมึกกระดอง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นายวีระพงศ์ ว่างจำนงค์
วันเดือนปีเกิด	8 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	248/2 ถนนบางสะพาน ตำบลกำเนิดนพคุณ อำเภอบาง สะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าพนักงานประมง 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานประมงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปฏิบัติงานประจำ หน่วยปฏิบัติการเกษตรเคลื่อนที่แบบบูรณาการเขตที่ 2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2532	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2535	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยประมงสงขลาติณสุลานนท์ จังหวัดสงขลา
พ.ศ.2538	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2541	เกษตรศาสตรบัณฑิต (ธุรกิจการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ.2543	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ.2547	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ